

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Disputatio IV. De Relationibus Divinis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

ubi definitur causa per ordinem ad actionem; sed actio, siue productio in divinis caret principio reali, à quo sit; ergo in divinis non datur ratio causæ, neque causati.

252. Dices 1. Causalitas debet produci *ut quo*, & causari ad hoc, ut illa mediante dicatur causatum illud, quod producit; ergo etiam productio in divinis dicetur producta *ut quo*, ut illa mediante Personæ, quæ producuntur, dicantur productæ; sed productio, quæ producitur *ut quo*, est causalitas; ergo Personæ, quæ illa mediante dicuntur productæ, dicuntur etiam causatæ. Respondeo negando primam consequentiam: sola enim productio, quæ simul est activa, & passiva, ut est in creatis, dicitur produci *ut quo*, & est causalitas, quæ mediante id, quod producit, dicitur causatum, & dependens: productio autem in divinis, cum solum sit activa, utpote carens principio reali, à quo sit, non est, neque potest dici producta *ut quo*, sicque neque causata; ac proinde ejus terminus non potest dici causatus.

253. Dices 2. Potentia Divina *ad intra*, ut supra diximus num. 28. non solum est ad Personas, sed etiam ad productiones; ergo non solum Personæ, sed etiam ipsæ productiones dicuntur productæ *ut quo*, quibus mediante ipsæ Personæ dicuntur productæ *ut quod*, & causatæ. Respondeo negando antecedens quoad secundam partem, si loquamur de productionibus activis, ad quas non est *ad intra* potentia realis, cum ipsæ productiones activæ sint indistinctæ, ad illud autem, quod est indistinctum non datur potentia realis, ut diximus loco citato.

254. Hinc colliges hujusmodi prædicata, nempe esse creatum, factum, siue effectum, & similia non posse dici de Personis Divinis. Primum patet, quia esse creatum dicit productionem ex nihilo; hoc autem non convenit Personis Divinis, ut patet ex prædictis d. 2. n. 37. sunt enim de substantia Personæ producentis, & non ex nihilo. Secundum etiam patet ex Symbol. D. Athan. & Ecclesiæ, in quibus Filius, & Spiritus Sanctus dicuntur non facti. Patet etiam ex supra dictis de prædicato *causatum*.

DISPUTATIO IV. De Relationibus Divinis.

SECTIO I.

De Existentiâ Divinarum Relationum.

NON est sermo non erit de relationibus *ad extra*, quæ sunt in Deo, siue ut Creator, siue ut Dominus est creaturarum: tum quia de his jam alibi egimus cum Philosophis: tum etiam quia hæ sunt rationis, ut omnes communiter concedunt. Neque etiam hic in præsentis sermo erit de Relationibus similitudinis, identitatis, æqualitatis, &c. tum quia non sunt notionales, id est propriæ alicujus Personæ, licet

Tom. 1.

in Deo Trino reperiantur, sintque respectus, ut suo loco dicemus: tum quia non pertinent ad integritatem mysterii, sed illi jam constituto adveniunt. Solum igitur sermo erit de Relationibus *ad intra* notionalibus fundatis in originibus, tam activis, quam passivis: Pro quibus sit:

Difficultas 1. Utrum inter Personas Divinas dentur relationes reales? Affirmativè. Est de Fide. Ita D. Thom. 1. p. q. 28. a. 1. & q. 8. de potent. Magist. in 1. dist. 26. P. Valent. 1. p. q. 2. pun. 1. P. Molin. 1. p. q. 28. a. 1. P. Soar. lib. 5. cap. 1. n. 2. P. Vasq. 1. p. d. 114. cap. 1. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 1. n. 7. P. Ruiz d. 9. sect. 1. P. Granad. tr. 3. d. 1. P. Arrub. 1. p. d. 99. cap. 1. n. 3. P. Arriaga d. 48. sect. 2. P. Martin. d. 26. sect. 1. P. Preposit. 1. p. q. 28. a. 1. P. Amicus d. 29. P. Alarcón. tr. 5. d. 3. cap. 1. n. 2. P. Compton. tom. 1. d. 52. sect. 1. n. 1. P. Rhodex tom. 2. d. 6. q. 2. sect. 7. §. 1. & omnes alii Catholici, inter quos est extra controversiam.

Probatur primò ex Scriptura, Conciliis, & Sanctis Patribus; Scriptura enim pluribus in locis appellat Personas Divinas nominibus significantibus hujusmodi respectus ad aliud, qualia sunt nomina Verbum, Spiritus Sanctus, Pater, & Filius; sic enim dicitur de prima, & secunda Persona Matt. 11. 27. *Nemo novit Filium, nisi Pater*. Et de secunda Joan. 1. *In principio erat Verbum*. Et de omnibus Matt. 28. 17. *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Et 1. Joan. 5. *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus; Verbum autem dicentis est verbum; & Spiritus spirantis est Spiritus; Pater verò, & Filius propriè significant relationes in creatis, sicque etiam in Divinis*. Hoc expressius declararunt Concil. Tolet. 7. *Pater, inquit, ad Filium, & Filius ad Patrem, & Spiritus Sanctus ad utrumque refertur*. Ex infra. *In relatione Personarum cernitur numerus*. Idem sumitur ex 6. Synod. act. 11. Ex Concil. Lateran. cap. Firmiter. de Sum. Trinit. Ex Florent. sess. 18. & 19. ubi Personæ Divinæ dicuntur esse ad aliquid. Ex D. Nazian. orat. 3. de Theolog. D. Basil. epist. 43. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 8. & 9. ubi dicit, *Solam substantiam & relationem propriè in Deo inveniri*. D. Fulgent. Respons. 1. ad Arian. D. Ansel. lib. de Process. Spirit. Sanct. cap. 2. & 3. ex quo sumpta est illa propositio: *Relatio in Deo multiplicat Trinitatem*. Et, *In Divinis omnia sunt unum, quando non obstat relationis oppositio*, quod etiam habet Boët. lib. de Trinit. ergo &c.

Probatur secundò rationibus: Prima, quia ubi datur produciens, & productum realiter, necessarium danda est relatio realis fundata in ipsâ productione tam activâ, quam passivâ, siue ex parte utriusque extremi, si utrumque sit ejusdem rationis, & naturæ; siue ex parte unius tantum extremi, si sit diversi ordinis, & naturæ, ut patet in relatione creaturæ ad Creatorem, & Creatoris ad creaturam, illa enim est realis, hæc autem rationis; sed in divinis datur produciens, & productum realiter ejusdem ordinis, & naturæ; ergo etiam dabitur relatio realis.

Secunda. quia Personæ Divinæ, ut supra diximus, & infra dicemus constituuntur relationibus; ergo hæ sunt reales; neque enim possunt in se constitui aliquo rationis. Tertio, quia Personæ Divinæ, ut fides docet, distinguuntur inter se realiter; sed hujusmodi distinctio provenit ab oppositione reali; hæc autem consistit formaliter in relationibus, ut patet ex communi Theologorum proloquio: *In Divinis omnia sunt idem, quando non obstat relationum oppositio*; ergo in Deo dantur relationes reales. Confirmatur, quia Personæ Divinæ habent

Kk

habent oppositionem inter se, & ad invicem; ergo ad invicem habent relationem; oppositio enim formaliter est relatio.

6. Argues 1. ex Boëtio lib. 1. de Trinit. cap. 6. ubi dicit, *Cetera pradicamenta convenire Deo secundum substantiam*; Ad aliquid verò nullo modo de ipso pradicari; ergo &c. Respondeo Boëtium dicere non pradicari de Deo *Ad aliquid diversum in Natura*: sicut quando dicit, relationes *ad intra* esse ejusdem ad se ipsum, intelligendus est in sola Natura, in qua Personæ sunt idem; non autem in relationibus, in quibus sunt diversæ, quæ diversitas, & distinctio sufficit, ut ad invicem referantur per relationes reales; sicut sufficit, ut detur produciens, & productum realiter.

7. Argues 2. Aliqui ex Patribus appellant Relationes Divinas nomina Relationum; ergo intelligunt in Deo *ad intra* non dari veras Relationes, sed solum nomina. Respondeo Patres appellare nomina Relationum, sicut appellant nomina Personarum: Unde sicut per nomina Personarum intelligunt veras & reales Personas; ita etiam per nomina Relationum veras & reales relationes intelligunt.

8. Argues 3. Deus nominatur Creator *ad extra* per solam relationem rationis; ergo etiam per solam relationem rationis denominabitur produciens *ad intra*. Respondeo negando consequentiam, diversa ratio est, quia esse Creatorem (idemque est de pradicato *Dominus*) in actu secundo respectu termini realiter producti, & existentis, est pradicatum Deo contingens, sicque potest provenire ab extrinseca denominatione creaturæ, & sola relatione rationis; siquidem Deus intrinsece mutari non potest; mutaretur autem, si aliquid intrinsecum reale in se de novo reciperet: at verò esse produciens, & productum; Patrem, & Filium; Spiratorem, & Spiratum sunt pradicata essentialia Personarum, ut Personæ sunt; non autem potest eis ut sic convenire, quod eis non sit intrinsecum, & reale; ac proinde reales, & intrinsecæ sunt eis ipsa pradicata, sive relationes.

9. Instabis: Deus denominatur Creator realiter per actionem creativam, quæ est realis productio; ergo etiam denominabitur Creator realiter per relationem Creatoris in ipsa actione fundatam. Respondeo negando consequentiam; Deus enim per actionem creativam denominatur Creator fundamentaliter; formaliter autem per relationem Creatoris, non realem, sed rationis: tum ob rationem proximè factam: tum etiam quia ad relationem realem opus est, quod extremum ab illa denominatum ordinetur ex se realiter ad aliud, & ipsum aliud postulet ad aliquid sibi intrinsecum, saltem relativum; hoc autem non datur in Deo respectu creaturarum; datur tamen in una Persona Divina respectu alterius.

10. Argues 4. Relatio realis, ut talis sit, debet habere fundamentum remotum reale, & realiter distinctum à termino, prout alibi diximus; sed in Divinis fundamentum remotum relationis, nempe Natura Divina, non ita distinguitur à termino; ergo &c. Respondeo primò majorem quoad secundam partem esse veram in creatis, non ita in Divinis; diversa ratio est, quia relationes in creatis solum dantur ad referenda fundamenta, & extrema; non autem ad ipsa extrema constituenda: at verò in Divinis Relationes constituunt extrema relata, nempe personas, sicque possunt fundari remotè in eadem Natura, cum quo stat, quod extrema sint diversa. Respondeo secundò, Relationes

Divinas propriè non fundari in Natura Divina, licet cum illa identificentur; siquidem cum sint per se subsistentes, & constituentes Personas, non indigent fundamento, sed ipsæ per se sunt simul extrema, fundamenta, & relationes: at verò in creatis aliter se res habet, cum relationes requirantur ad referendum aliud à se diversum, ac distinctum.

Argues 5. Ens necessarium, quovis alio remoto, semper persistit, ac proinde est quid absolutum; sed Personæ Divinæ sunt ens necessarium; ergo etiam quid absolutum, & non relativum; relativa enim sine termino non possunt persistere. Respondeo majorem esse veram de ente necessario absoluto, non autem relativo. Si tamen velis etiam de relativo esse veram, dicendum est solum verificari de remotione alterius simpliciter diversi, atque distincti; aut alterius contingentis; quo pacto se non habent Personæ Divinæ; cum sint simpliciter necessaria, & indistinctæ naturæ.

Inferes: Ergo saltem dabitur ibi in divinis aliqua dependentia; siquidem relativum sine termino, à quo dependet, esse non potest. Respondeo negando illationem: inter relativa quidem datur mutua connexio, quæ longè aliud est à dependentia; hæc enim semper supponit prioritatem saltem naturæ; cum tamen relativa sint simul naturæ; illa autem prioritas non datur in Relationibus Divinis.

Difficultas 2. Utrùm Relationes Divinæ sint reales, non solum secundum esse *in*, sed etiam secundum esse *ad*? Certum est primò, ut alibi jam diximus in relationibus inveniri esse *in*, quo scilicet sum in subiecto, hancque rationem esse veluti genericam, & propriam accidentis, quod suum esse habet in subiecto. Secundò, hanc rationem, sive esse *in* reperiri in Relationibus Divinis, non quatenus dicit imperfectionem, sive dependentiam à subiecto, sed quatenus dicit modum essendi in Personis, sive in natura per identitatem: aut etiam quatenus dicuntur subsistentes in se ipsis. Tertio hanc rationem sine dubio esse realem in divinis, cum etiam talis sit in creatis. Quartò, præter hanc rationem *in* dari etiam in relationibus rationem *ad*, quæ est tendentia ad terminum, & ratio communis omnibus relationibus, imò illarum propria quidditas, & differentia relationis, cujus proprium est aliquid respicere, & esse ad aliud, de qua ratione hic est præsens difficultas: Pro qua:

Resolutio sit: Relationes Divinæ sunt reales, etiam secundum esse *ad*. Ita P. Soar. lib. 5. cap. 1. n. 4. ubi falsam dicit opinionem contrariam, P. Ariana d. 48. sect. 2. n. 4. P. Tanner. d. 4. dub. 1. num. 11. P. Amicus d. 19. sect. 1. n. 3. & alii supra citati. Probatur primò, quia differentia constitutiva, seu quasi constitutiva entis realis, quales sunt relationes divinæ, ut probavimus, debet esse realis, cum sit idem cum ipsa re, quam constituit; sed esse *ad* est differentia, quæ relationes constituunt in sua speciali ratione, & ab aliis entibus distinguuntur; ergo &c.

Secundò, quia respicere in Relationibus Divinis est effectus realis; ergo etiam forma, à qua procedit, qualis est relatio, etiam erit realis secundum suum esse formale; siquidem secundum illud præstat talem effectum. Tertio, quia si Relationes Divinæ non essent reales secundum esse *ad*, ipsæ Personæ Divinæ non constituerentur, neque distinguerentur realiter; siquidem non ita constituuntur, aut distinguuntur per absolutum, sed per relativum; sublato autem esse *ad*, nihil remanet relativum.

relativum; ergo &c. Quare, quia ratio ad includit rationem in; siquidem omnis gradus superior includitur in inferiori; sed ratio in est realis, ut diximus; ergo & ratio ad talis erit; maxime in Relationibus Divinis, quæ non distinguuntur realiter à Natura Divina, includuntur intrinsecè in Personis, illasque constituunt, ac distinguunt.

16. Oppositum tenent Caiet. 1. p. q. 28. art. 1. Cap. procl. in 1. dist. 22. q. 1. art. 3. pro quibus. Objicies 1. Ex D. Thom. 1. p. q. 28. art. 1. solum in prædicamento relationis invenitur aliquid secundum rationem; sed hoc non est esse in; ergo est solum esse ad. Respondeo D. Thomam in his verbis satis obscuris solum significare, ut ait P. Soar. cir. quod relatio sit magis apta, ut ad instar illius fingamus relationes rationis. Utrum autem possint etiam entia rationis secundum proportionem ad alia prædicamenta excogitari, non est hujus loci, jam enim alibi diximus.

17. Objicies 2. Esse ad est commune relationibus tam realibus, quam rationis; siquidem quælibet ad terminum refertur; sed quod est commune enti reali & rationis, non potest esse reale; alioqui jam ens rationis includeret aliquid esse reale; ergo &c. Respondeo primò negando majorem; nam esse ad conveniens relationibus realibus solum est reale; conveniens autem relationibus rationis solum est rationis.

18. Secundò esse ad convenire quidem relationibus tam realibus, quam rationis, non univocè, sed analogicè, ideoque in relationibus realibus esse reale, & in relationibus rationis esse quid rationis, quin ad invicem includantur; neque enim ens rationis includit aliquid reale, neque ens reale aliquid rationis.

19. Instabis: Omne accidens reale respicit subiectum; sed relatio secundum esse ad abstrahit à subiecto; sic enim solum respicit, & dicit ordinem ad terminum; ergo secundum esse ad non est realis. Respondeo negando minorem; relatio enim etiam secundum esse ad respicit subiectum, quatenus illud refert.

20. Difficultas 3. Utrum Relationes Divinæ sint transcendentales, an prædicamentales? Dico 1. Relationes Divinæ secundum suum conceptum simpliciter, & confusum sunt transcendentales. Probatur, quia illa est relatio transcendentalis, quæ respicit terminum sub ratione alicujus muneris præstandi vel accipiendi; sed Relationes Divinæ prout sic consideratæ ita se habent; siquidem respiciunt terminos ut à se productos, & principia ut producentia; ergo &c. Confirmatur, quia Relationes Divinæ prout sic, aut sunt productiones, aut illius rationem ingrediuntur; sed omnis productio, sive causalitas respicit transcendentaliter terminum productum, & principium producentem; ergo &c.

21. Oppones 1. Omnis relatio transcendens est res simpliciter absoluta; sed Personæ Divinæ non distinguuntur absolutis, sed relativis, cum tamen distinguantur per relationes; ergo hæc sunt prædicamentales, & non transcendentales. Respondeo majorem esse veram de sola relatione, quæ est purè transcendentalis; aliter verò de illa, quæ ita est transcendentalis, ut simpliciter includat conceptum relativum prædicamentalem, ut sit in relationibus Divinis.

22. Oppones 2. Relatio transcendentalis videtur importare rationem dependentiæ; hæc autem non potest in Deo reperiri; ergo &c. Respondeo re-

lationem transcendentalem non importare dependentiam propriè dictam, sed solam connexionem essentialem, quæ in Deo non implicat, prout alibi diximus in Phys. cum de Omnipotentia, prout est relatum transcendens egerimus. Quod si hujusmodi connexionem essentialem dependentiam appelles, quæstio erit de nomine.

Oppones 3. Relationes Divinæ, licet prout sic non sint formaliter prædicamentales, tales tamen sunt virtute, quatenus in sua virtute continent ipsas actuales relationes prædicamentales; sed hoc sufficit nè tales respectus dicantur transcendentales, sive quid absolutum; ergo &c. Respondeo negando minorem; alioqui sequeretur, etiam Essentialiam Divinam, quæ eminenter continet Relationes, non esse quid absolutum, quod tamen nullus dicit.

Oppones 4. Relationes creatæ, neque implicite sunt transcendentales; ergo neque tales erunt Relationes Divinæ. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia in Divinis Relatio non distinguitur perfecte à productione; maxime autem distinguitur in creatis.

Dico 2. Relationes Divinæ secundum suum conceptum expressum sunt veluti prædicamentales. Probatur primò, quia relatio purè transcendens est quid simpliciter absolutum, ut patet in materia, & forma; in potentia, & actu; sed Relationes Divinæ non sunt quid absolutum simpliciter; siquidem absoluta in Deo sunt cõmunia; Relationes autem quovis modo sumantur, sunt propriæ cujuscvis Personæ; ergo non sunt purè transcendentales, sed etiam veluti prædicamentales.

Probatur secundò, quia aut possumus loqui in sententia asserente relationem adæquatè se habere ex parte unius extremi; aut in alia asserente consistere adæquatè in utroque extremo, prout scilicet includit unum in recto, & aliud in obliquo, de quo jam in *Metaphys. tract. 5. d. 1. à n. 112.* Si primum, Paternitas v.g. non solum respicit Filium ut productio suum terminum productum, sed etiam refert Patrem, ut constitutum in esse Patris ad Filium, ut constitutum in esse Filii; siquidem cum sit Relatio Divina, & infinita, præstat modo perfectissimo quidquid præstat paternitas creata, & finita; sicque illum respicit ut terminum actualem in ratione termini perfectissimi. Et confirmatur, quia Relatio Divina sub conceptu Hypostasis constituit Personam, & sub conceptu productionis constituit producentem; ergo sub conceptu explicito Relationis respiciet terminum in ratione puri termini. Si dicatur secundum, Relatio prædicamentalis nihil aliud est, quam Paternitas v.g. dicta in recto, & Filiatio dicta in obliquo; sicut enim Pater intrinsecè est producentis ratione productionis activæ, & extrinsecè ratione productionis passivæ; ita etiam est Pater intrinsecè ratione Paternitatis, & extrinsecè simul ratione Filiationis; ergo &c.

Objicies 1. Relatio prædicamentalis est quid accidentale subiecto, à quo potest abesse, vel adesse sine illius corruptione; sed Paternitas (sicque de aliis) in divinis, neque est accidens, neque abesse potest à Persona, quam constituit; ergo &c. Respondeo solam relationem purè prædicamentalem, qualis est relatio creata, esse accidentalem, & posse abesse à subiecto sine illius corruptione; non ita verò relationem divinam, quæ etiam est perfectissima substantia constituens Personam, & participat perfectissimè esse relativum complectens tam rationem transcendentalem, quam

prædicamentalis, ut diximus.

28. Obijcies 2. Relatio prædicamentalis respicit terminum ut purum terminum, & non sub ratione alicujus muneris præstandi, & accipiendi; sed Relationes Divinæ respiciunt suos terminos sub ratione producentis, & producti; generantis, & geniti; spirantis, & spirati; ergo &c. Respondeo Relationem Divinam includere conceptum tum originis, tum Relationis, sub primoque esse transcendentelem; sub secundo autem esse quasi prædicamentalem, & ut sic explicitè respicere terminum ut purum terminum.

29. Advertes primò, me supra dixisse, Relationes Divinas secundum conceptum expressum esse veluti prædicamentales; neque enim dicendæ sunt propriè, & rigorosè prædicamentales, cum non sint accidentia in prædicamento Relationis constituta. Secundò, Relationes Divinas quoad suam quidditatem adæquatam esse prædicamentales, & transcendentales, licet magis propriè dicendæ sint prædicamentales.

SECTIO II.

De existentia, & numero Relationum Divinarum ad intra.

30. **D**IFFICULTAS I. Utrum Relationes Divinæ habeant existentiam relativam sibi propriam, & distinctam ab existentia absoluta Naturæ? Affirmativè. Ita Medina 3. p. q. 17. art. 2. dub. 3. Zumel. 1. p. q. 28. P. Fons. lib. 5. Met. cap. 8. P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 5. n. 4. & tom. 1. in 3. p. d. 11. sect. 2. indicantque Alens. 1. p. q. 44. Richard. in 3. dist. 1. art. 1. q. 2. Scot. in 1. dist. 11. q. 2. tenent etiam P. Tanner d. 4. q. 3. dub. 4. n. 10. P. Arrub. d. 104. cap. 3. P. Arriag. d. 49. sect. 2. P. Compton. tom. 1. d. 56. sect. 1. num. 10. P. Amicus d. 29. sect. 7. & alii. Probatur primò, quia Relationes Divinæ, ut condistinctæ ab Essentia habent suum proprium esse actuale; ergo etiam suam propriam existentiam, quæ est forma ponens formaliter in actu; alioqui dabitur effectus formalis sine causa formali.

31. Probatur secundò, quia Relationes Divinæ, ut condistinctæ ab Essentia terminant veram, & realem actionem: & Relatio Filii terminat unionem realem humanitatis ad Verbum; sed tam unio, quam actio realis immediatè terminantur ad existentiam; ergo &c. Confirmatur primò, quia Relationes Divinæ habent diversam quidditatem; ergo etiam diversam existentiam. Secundò, quia relationes creatæ habent diversam existentiam ab existentia naturæ, quam referunt; ergo etiam sic habebunt Relationes Divinæ. Tertio, quia Paternitas v. g. prout distinguitur ab Essentia, est veluti quædam forma Patris; ergo dat illi aliquod esse; sed hoc non est esse Essentiæ, nec potentiale; ergo actuale, & existentia. Quartò, quia Essentia, ejusque existentia non includitur in ratione, & conceptu formali ipsius Relationis, ut infra dicemus; ergo Relatio necessariò habet existentiam distinctam ab existentia Essentiæ; siquidem de ratione Relationis Divinæ est ipsa existentia, quam intrinsicè, & essentialiter includit.

32. Probatur tertio, quia existentia debet proportionari essentiæ, & quidditati rei, cum sit illius actus; sed existentia absoluta non proportionatur essentiæ relativæ; sicut neque existentia relativa proportionatur essentiæ absolutæ; siquidem exi-

stentia debet actuare essentiam juxta ipsius existentiam; existentia autem relationis est, ut actuatur existentia ordinatà ad aliud, sicut existentia rei absoluta est, ut actuatur existentia ordinatà ad se, cum existentia debeat contineri in ratione existentia quidditas continet ipsa quidditas in ratione quidditatis, utpotè illius actus adæquatus; quidditas autem relationis est ordinatà ad aliud; ergo &c. Confirmatur, quia accidens non potest existere existentia substantiæ, neque è contra; ergo neque relatio poterit existere existentia naturæ absoluta.

Oppositum tenent Capreol. in 3. dist. 11. q. 1. a. 3. ad 2. contr. 2. conclus. Caiet. 1. p. q. 28. art. 2. §. Corollarium est. Ferrar. 4. contr. gentes cap. 26. §. Attendendum 3. Egid. in 1. dist. 25. art. ult. ad 2. P. Vasq. 1. p. d. 126. cap. 2. ubi citat pro se D. Hieron. epist. 57. D. Aug. lib. 7. de Trinit. cap. 4. D. Thom. 3. p. q. 17. art. 2. ad 3. & q. 2. de potent. art. 6. & q. 1. art. 2. ad 11. P. Albertin. corollar. 9. ex prædicament. ad aliquid. P. Ruiz de Trinit. d. 15. sect. 3. pro quibus. Argues 1. D. Thom. 1. part. q. 27. art. 2. dicit, Essentiam, & Relationem habere idem esse: & locis supra citatis, Personas non distingui in esse, in quo subsistunt: non dari in Deo esse respectivum, sed absolutum: non esse distinguendum esse essentialè, & personale: neque relationem addere aliquod esse: neque Personas esse, nisi per esse Naturæ; ergo &c. Respondeo omnia illa loca intelligenda de esse absoluto simpliciter, & perfectissimo, sive per essentiam, quod quidem unum tantum est, & commune omnibus Personis, ut est ipsa Divina Essentia, & Natura: nos verò loquimur de esse, sive existentia relativæ, quæ non est esse simpliciter, sed cum addito, sicque non est perfectio simpliciter, ac proinde nihil mirum quod multiplex sit.

Argues 2. In divinis non admittuntur tres essentia, etiam cum addito, nempe relativæ; ergo neque tres existentia, etiam cum addito, nempe relativæ. Respondeo negando antecedens, si essentia idem valeat, atque ratio formalis, sive quidditas, sic enim possunt dici tres essentia cum addito, nempe relativæ: licet non possint ita dici absolute, & sine addito, cum prout sic supponit pro Natura, quæ est una tantum, sicut una, & eadem est existentia absoluta, quæ per existentias relativæ non multiplicatur.

Argues 3. Relationes Divinæ solum virtualiter distinguuntur à Natura Divina; ergo per illius existentiam existunt. Respondeo negando consequentiam; existentia enim Naturæ, cum sit absoluta, est improporcionata, ut per illam existat, & actuatur quidditas relativa, qualis est quidditas relationum.

Argues 4. Si qualibet Relatio Divina haberet suam peculiarem existentiam, qualibet earum existentia esset imperfecta, & incompleta; hæc autem non est admittenda in Deo; ergo &c. Respondeo negando majorem; qualibet enim illarum existentia in suo genere est completa, & perfectissima, licet talis non sit in omni genere, qualis est existentia absoluta Naturæ.

Argues 5. Spiratio activa non habet specialem existentiam, sed per existentiam Paternitatis, & Filiationis existit; ergo etiam aliæ Relationes peculiare non habebunt existentias, sed existunt per existentiam Naturæ. Respondeo negando antecedens; nam spiratio activa habet diversam quidditatem actualem à quidditatibus aliarum Relationum, quæ intelligi nequit sine speciali existenti-

tiā diversā, quæ illam ponat in actu; alioqui daretur effectus formalis sine causa formali, ex quo magis confirmatur nostra doctrina.

38. Instabis: Spiratio activa non habet specialem substantiam; ergo neque specialem existentiam. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia cum spiratio activa sit communicabilis, non potest habere incommunicabilitatem, qualis est substantia: at verò cum habeat diversam, & sibi specialem quidditatem, etiam habet sibi specialem existentiam, per quam ipsa quidditas actuatur.

39. Inferes: Ergo quinque admittendæ sunt existentie, nempe tres relativæ realiter distinctæ; altera spirationis activæ; & altera Essentiæ Divinæ; hoc autem non videtur admittendum; ergo &c. Respondeo concedendo illationem; nam cum sine inconvenienti, imò necessariò admittendæ sint quinque illæ quidditates, etiam sic sunt admittendæ illæ quinque existentie, per quas ponantur in actu.

40. Argues 6. Si darentur tres existentie relativæ, etiam darentur tres durationes, & tres æternitates; siquidem æternitas est duratio interminata; duratio autem est existentia perseverans; sed non admittuntur tres durationes, neque tres æternitates; hoc enim est contra Symbolum D. Athan. ibi: *Non tres æterni, sed unus æternus*; ergo &c. Respondeo negando minorem, nam sine ulla repugnantia admitti possunt tres durationes, & tres æternitates cum addito, nempe relativæ, sicut admittuntur cum addito tres essentie; licet non ita sint admittendæ absolute loquendo, & sine addito; sic enim supponunt pro essentiali, & absoluto, quod in Deo non multiplicatur, & de quo intelligendus est D. Athan. loco citato.

41. Instabis: Non admittuntur in Deo tres Omnipotentie, neque cum addito, nempe relativæ; ergo neque sic admittuntur tres existentie, aut æternitates. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia existentia est prædicatum transcendens sequens quidditatem rei; & æternitas est duratio interminata ipsius existentie; cum autem dentur plures quidditates in Deo cum addito, debent etiam dari plures existentie, & plures durationes, sive æternitates ipsius existentie cum addito: at verò omnipotentia, sicut etiam scientia, Misericordia, & similes perfectiones, quæ sunt speciales, non sunt transcendentes, siquæ neque cum addito multiplicantur.

42. Argues 7. Quodlibet Attributum absolutum non habet distinctam, & specialem existentiam; ergo neque illam sic habebit quælibet Relatio divina. Respondeo negando antecedens; cum enim habeant suam distinctam, & specialem quidditatem, etiam habent suam distinctam, & specialem existentiam, per quam ponuntur in actu, ex quo magis confirmatur nostra sententia.

43. Argues 8. Existentia absoluta Naturæ est infinita, & à parte rei identificata cum quilibet Relatione; ergo quælibet relatio potest per illam sufficienter existere, cum nulla in eo appareat repugnantia, imò majorem ponat perfectionem in ipsa existentia absoluta Naturæ; consequenterque de facto per illam existit; siquidem quod potest sine repugnantia esse, actu est in Deo. Respondeo negando consequentiam; quod enim Relationes non existant per existentiam Naturæ, non est propter illius insufficientiam, sed propter proportionem, quam habere debet quælibet existentia cum quidditate, quam actuatur; hanc autem pro-

portionem non habet existentia absoluta Naturæ cum quidditate relativa Relationum. Neque identificatio illa à parte rei tollit diversitatem quidditatis, & existentie Relationum, sicut non tollit eorum oppositionem.

Argues 9. Si una tantum in Deo esset Persona, hæc existeret eadem existentia Naturæ; ergo sic etiam existunt de facto tres Personæ; siquidem eodem modo existunt nunc tres, atque existeret tunc una. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia tunc illa Persona esset absoluta, siquæ posset existere existentia absolutæ Naturæ: at verò nunc Personæ sunt relativæ, siquæ incapaces existendi existentia absolutæ Naturæ sibi improporionatæ.

Argues 10. Si darentur tres existentie relativæ in Deo, sequeretur, existentiam absolutam per illas ulterius terminari; sed hoc implicat; siquidem una existentia nequit aliā terminari; ergo &c. Resp. distinguendo majorem; sequeretur existentiam absolutam per illas ulterius terminari in ratione subsistendi; concedo majorem: in ratione existentie; nego majorem: sic enim Natura Divina non eget existentie relativis: maximè verò illis eget in ratione subsistendi; cum enim non habeat substantiam absolutam, ut alibi diximus, & infra dicemus, ulterius postulat terminari subsistentie relativis ob sui fecunditatem, & perfectionem.

Argues 11. cum P. Vasq. & P. Ruiz cit. Licet suppositum creatum præter existentiam naturæ, superaddat modum subsistendi distinctum, non dicitur habere duplicem, sed unam tantum existentiam; ergo etiam, licet supposita divina supra existentiam Naturæ addant triplicem modum subsistendi relativum, non dicuntur habere plures, sed unam tantum existentiam: tunc quia una existentia aliam non modificat: tunc quia modus existendi non affert Naturæ existentiam; Relatio autem divina est modus existendi, ut ait D. Damascen. lib. 1. de Fide cap. 11.

Resp. argumentum solum probare, absolute loquendo, & sine addito, unum tantum dari in Deo esse, sive existere, cum tres illæ existentie relativæ eo tendant, ut Naturam in triplici hypostasi perfectissime compleant: & hoc etiam modo unum dicitur existere in quovis supposito creato; licet enim illud componatur ex duplici ad minimum existentia, nempe naturæ, & subsistentie, cum tamen ambæ per se ordinentur ad constituendum unum perfectum existere totale, ideò absolute loquendo dicitur unum existere in illo. Hoc tamen non tollit, quominus cum addito dici possit, in quovis supposito creato duplicem esse existentiam partialem, alteram naturæ, subsistentie alteram: qua etiam ratione dici potest cum addito esse in Deo triplicem existentiam, nempe relativam, non tamen partialem; siquidem cum nulla alia componunt: non cum Natura, à qua non distinguuntur; compositio autem realis supponit realem extremorum distinctionem: non inter se, cum inter se nullam faciant compositionem.

Deinde falsum est, unam existentiam non posse aliam modificare; sic enim existentia partialis creata aliam modificat ad componendum unum existere totale. Similiter falsum est, Relationem Divinam esse modum Naturæ, cum sit entitas in suo genere perfectissima: alioqui Personæ Divinæ, quæ Relationibus distinguuntur, solum modaliter distinguuntur; siquidem extrema eo modo distinguuntur, quo distinguuntur rationes formales, quarum ratione distinguuntur ipsa extrema. Unde

D Damascen. cit. loquitur secundum nostrum modum concipiendi per analogiam ad creata.

49. Difficultas 2. Utrum in Deo dentur tres Relationes notionales reales, & realiter distinctæ? Affirmativè. Est de fide. Ita D. Thom. P. Soar. P. Vasq. P. Tanner. P. Valent. P. Preposit. P. Arriaga, P. Amicus, P. Arrub. & omnes Doctores Catholici infra citandi. Probatur primò, quia de fide est dari tres Personas Divinas inter se realiter distinctas; sed hæ constituuntur, & distinguuntur Relationibus, ut infra dicemus; ergo cum sint tres Personæ inter se realiter distinctæ, tres etiam realiter distinctæ erunt relationes. Secundò, quia ubi datur realis oppositio, debet necessariò dari realis distinctio; alioqui idem sibi ipsi realiter opponeretur; sed Paternitas realiter opponitur Filiationi, & utraque sic opponitur Spiratori passivæ; datur enim inter illas ratio producentis, & producti realiter; ergo &c.

SECTIO III.

Utrum detur in Deo ad intra quarta alia Relatio realis?

50. UÆSTIO hæc solùm est de Spirazione activa, an scilicet præter tres assignatas relationes, nempe Paternitatem, Filiationem, & Spirationem passivam, quibus constituuntur, & distinguuntur Pater, Filius, & Spiritus Sanctus in ratione Personarum, detur alia quarta relatio realis, quæ dicatur Spiratio activa, perquam Pater, & Filius, prout sunt unus Spirator referantur ad Spiritum Sanctum? Pro quo:

51. Resolutio sit: Præter numeratas relationes datur quarta alia relatio realis, quæ dicitur Spiratio activa. Ita Magister in 1. dist. 26. D. Thom. 1. p. q. 28. a. 4. & q. 32. a. 3. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 4. num. 5. ubi dicit hanc conclusionem habere certitudinem theologicam P. Mol. 1. p. q. 28. a. 4. d. 1. ubi contrariam sententiã appellat erroneam. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 1. n. 12. P. Vasq. d. 138. P. Valent. q. 2. pun. 1. P. Arrub. d. 103. cap. 1. P. Ruiz d. 18. P. Granad. tr. 3. d. 2. P. Amicus, d. 19. sect. 1. n. 9. P. Preposit. q. 28. a. 4. P. Compton. tom. 1. d. 52. sect. 2. n. 3. P. Arriaga d. 49. sect. 1. n. 1. P. Alarcon. d. 3. tr. 5. cap. 2. n. 2. & alii. Probatur primò, quia ex Concil. Toletan. 11. in Confess. Fidei, In Personis, inquit, Divinis cerni numerus, quatenus ad invicem referuntur; hoc autem nequit esse verum, nisi Pater, & Filius se invicem respiciant, & uterque Spiritum Sanctum, sicut ab illo respiciuntur; ergo &c.

52. Probatur secundò, quia ubi datur produciens, & productum ejusdem ordinis realiter existens, & realiter distinctum, datur relatio realis mutua; sed Pater, & Filius sub ratione Spiratoris sunt unum principium reale produciens realiter Spiritum Sanctum, realiter existunt, & ab illo realiter distinguuntur, ut docet fides; ergo relatione reali mutuâ respiciuntur.

53. Probatur tertiò, quia ut supra diximus, in Deo dantur duæ processiones activæ, & duæ passivæ; sed Relationes non distinguuntur perfectè à processibus; ergo cum hæ sint quatuor, etiam quatuor erunt illæ. Confirmatur, quia in prima processione resultat duplex relatio opposita, altera ex parte principii, & altera ex parte termini; ergo etiã sic resultabit in secunda processione; siquidem in utraque processione sunt eadem conditiones re-

quisitæ ad relationem mutuam fundandam; nempe fundamentum, quod est Natura; ratio fundandi, quæ est origo producentis; & extrema, seu termini distincti, & ejusdem ordinis inter se, quales sunt ipsæ Personæ produciens, & producta.

Oppositum tenent Gabr. & Gregor. in 1. dist. 26. Albin. Flaccus lib. 1. de Trinit. cap. 5. Hugo Etherian. lib. 3. contra Grecos cap. 2. Pro quibus: Obijcies 1. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 14. affirmat, Patrem, & Filium esse unum Spiratorem; sicut tres Personæ sunt unus Creator; sed hæ sunt unus Creator per relationem rationis; ergo etiam Pater, & Filius erunt unus Spirator per relationem rationis, & non per relationem realem. Respondeo negando consequentiam; neque enim hæ relationes comparantur à D. Aug. quoad entitatem, cum una sit realis, & alia rationis; sed tantum quoad unitatem, ita ut relatio Spiratoris in Patre, & Filio sit una tantum, sicut una tantum est relatio Creatoris in omnibus Personis.

Obijcies 2. Concil. Tolet. 11. in Confess. Fidei, dicens, Patrem, & Filium referri ad invicem, & Spiritum Sanctum ad utrumque, non sic dicit, utrumque referri ad Spiritum Sanctum. Similiter Concil. Lugdun. sub Greg. X. cap. unico de Sum. Trinit. in 6. Concil. Floren. sess. 24. Concil. Lateran. cap. Firmiter, de Sum. Trinit. & multi Patres, D. Damascen. lib. 1. de Fide cap. 10. & 11. D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 11. D. Basil. epist. 43. loquentes de Relationibus Divinis nullam faciunt mentionem de Spirazione activa, ergo &c. Respondeo Concilia, & Patres licet nullam faciant mentionem de Spirazione activa, non ideo illam negare; siquidem qui unum affirmat, alterum non negat. Accedit, quod ibi solùm videntur loqui de relationibus personalibus, quæ sunt tantum tres.

Obijcies 3. Una relatio realis non potest in alia fundari, ut alibi diximus; alioqui daretur processus infinitus; sed relatio Spiratoris fundatur in Paternitate, & Filiatione, quæ sunt relationes reales; siquidem Pater, & Filius per illam referuntur ad Spiritum Sanctum; ergo non est realis. Respondeo negando consequentiam; licet enim una relatio realis nequeat in alia fundari ob rationem assignatam, quia scilicet daretur processus infinitus, tunc illo tamen fundaretur Spiratio activa in Paternitate, & Filiatione, cum in illis non fundetur, prout sunt veluti prædicamentales, sed prout constituunt Personas, quæ ad amorem requiruntur. Nisi velis dicere fundari remotè in Natura, quatenus volitio est, proximè in ratione originis spirativæ, & Relationes esse tantum extrema spirantia. Vel dic hanc Relationem non egere fundamento, cum sit substantia subsistens in Paternitate, & Filiatione Divina.

Obijcies 4. Solùm admittuntur in Deo relationes reales ad constituendas Personas; sed relatio Spirationis activæ nullam Personam constituit; alioqui Personæ Divinæ essent quatuor, quod Fides negat; ergo &c. Respondeo majorem esse veram de Relationibus Personalibus: hæc autem licet non sit personalis, neque requiratur ad Personam constituendam, non ideo neganda est, cum ad illam omnia dentur requisita. Maxime quia saltem extrinsecè spectat ad constitutionem Spiritus Sancti, quatenus est illius activa productio, aut ad illam necessaria.

Obijcies 5. Si Pater, & Filius haberent unam relationem spirationis activæ, Filius communicaret cum Patre in aliquo notionali; sed hoc negat.

negat D. Basil. *epist. 43. cit. ergo &c.* Respondeo D. Basil. loqui de notionali constitutivo Filii quā Fili: Spiratio verō activa non est propria Filii quā Fili: sed quā Spiratoris.

59. Dubium primum est: Utrum Spiratio activa efficiat quartam relationem, sicque quatuor in Deo sint Relationes reales? Affirmative. Ita D. Thom. *Scor.* quos citat, & sequitur P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 7. n. 3. dicens contrariam sententiam non esse improbabilem. P. Molin. 1. p. q. 28. a. 4. d. 1. P. Valent. d. 2. q. 2. p. 2. P. Vāsq. d. 138. cap. 2. P. Amicus d. 18. n. 33. P. Arriaga d. 49. sect. 1. & alii supra citati. Probant P. Soar. & P. Amicus, quia relationes, cum totum suum esse habeant ad terminos, per ordinem ad illos numerandæ sunt; sic enim in creatis tot numerantur relationes reales in aliquo subiecto, licet virtualiter tantum distinguantur, quot sunt termini realiter distincti; sed Spiratio activa, licet solum virtualiter distinguatur à Paternitate, & Filiatione, respicit terminum realiter distinctum ab illarum termino; ergo efficit diversam relationem realem ab illis, consequenterque quatuor sunt in Deo relationes reales.

60. Hic tamen modus philosophandi, neque est necessarius, ut ex dicendis constabit, neque sufficiens: Primum, quia in Petro v. g. reperimus duas relationes identitatis scilicet specificæ, & diversitatis numericæ per ordinem ad Paulum; cum tamen neque fundamenta, neque termini earum relationum inter se realiter distinguantur. Secundò, quia verè dicimus dari in Deo duas operationes vitales reales, nempe intellectiōnem, & volitionem; cum tamen nō multiplicentur per ordinem ad terminos; sunt enim quid absolutum; neque per ordinem ad obiectum; cum tendant primariò in unam, & eandem Essentiam Divinam. Undè meliùs.

61. Probatur resolutio, quia ut bene P. Valent. cit. q. 6. punct. 2. ad multiplicanda prædicata realia sufficit distinctio virtualis inter ipsa prædicata numeranda; siquidem cum distinctio faciat multitudinem, & numerum, sufficit distinctio virtualis inter prædicata realia, ut illa possimus multiplicare, & numerare, non multitudine, & numero reali, sed virtuali, & rationis tantum; ratio enim numerandi proportionatur, non entitati, sed distinctiōni rerum, quæ numerantur; atqui Relatio spiratoris distinguitur virtualiter à Paternitate, & Filiatione, ut infra dicemus ergo constituit distinctam relationem; consequenterque quatuor numerabuntur in Deo relationes reales. Confirmatur, quia sic dicimus dari in Deo plura Attributa, & perfectiones reales absolutæ, nempe Misericordiam, Iustitiam, &c. cum tamen inter se non distinguantur, nisi tantum virtualiter; ergo &c.

62. Oppones 1. pro Greg. & Gabr. apud P. Soar. cit. n. 2. Si in Deo admitterentur quatuor Relationes, sequeretur, posse etiam dici, dari in Deo quatuor res, & quatuor entia; sed hoc est contra Concil. Later. cap. damnamus: ibi: In Deo solummodo Trinitas est, non quaternitas; ergo &c. Respondeo negando sequelam; diversa ratio est, quia prædicata res, & ens ex communi usu denotant distinctiōnem extremorum realem, qualis non datur, saltem inter Paternitatem, & Filiationem comparatas cum spiratione activa: at verò prædicatum relatio est quædam formalitas significans extrema virtualiter tantum distincta, in quo sensu bene potest dici, dari in Deo quaternitatem, nempe virtuales, & per rationem, quam non negat Concil. cit. sed tantum realem, seu quatuor res à parte rei actu distinctas.

63. Instabis: Multiplicato inferiori, nempe relatio-

ne, multiplicatur etiam superius, nempe res, & ens; sed non est dicendum, quod superius multiplicetur; ergo neque sic multiplicatur inferior; ac proinde Relationes non sunt quatuor. Respondeo maiorem esse veram; dummodo superius multiplicetur eo modo, quo multiplicatur inferior; cum autem inferior, nempe Spiratio activa solum virtualiter distinguatur ab aliis relationibus, solum virtualiter dicuntur multiplicari, & sic solum multiplicatam virtuales inducunt in prædicato superiore, nempe res, & ens.

64. Urgebis: Spiratio activa solum virtualiter distinguitur ab aliis relationibus, ut patet ex dictis; ergo non potest cum illis constituere numerum quaternum realiter; consequenterque non sunt in Deo quatuor relationes reales. Respondeo negando consequentiam, si terminus realiter cadat supra relationem, quæ quidem realis est: aliter tamen si cadat supra numerum; tunc enim significat quaternitatem realem, seu rerum realiter distinctarum, quod est contra Concil. supra cit.

65. Oppones 2. Licet Scientia Divina terminata ad Angelum sit diversa, & distinguatur virtute à scientia terminata ad hominem, non ideo dicimus, dari in Deo plures scientias; ergo neque dicemus, dari in Deo quatuor relationes reales, licet Spiratio activa distinguatur virtualiter ab aliis relationibus. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia in illis, quæ per solam rationem distinguuntur, numeratio & multiplicitas pendet ab hominis voluntate, sicut pendet ipsa virtualis distinctio: communis autem Theologorum usus numerandi perfectiones Divinas solum attendit ad earum rationes veluti specificas, completas, & totales, sicque dicunt Misericordiam, & Iustitiam esse plura Attributa, Scientias visionis, simplicis intelligentiæ, & mediam esse plures scientias; non ita verò dicunt multiplicem scientiam de Angelo, & de homine, sed partes unius scientiæ totalis, sicut eorum eminentiæ non dicuntur plures omnipotentia, sed veluti partes unius omnipotentia totalis: at verò relationes, cum non solum sint virtute distinctæ, sed veluti specie diversæ, non est cur non ponant in numero.

66. Oppones 3. Si Spiratio activa constitueret diversam numero relationem ab aliis, hæc esset falsa: Paternitas est Spiratio; sed est tam vera, atque sunt hæc: Scientia est potentia: Misericordia est Iustitia: quæ ut veræ admittuntur in Deo, ut tradit P. Soar. cit. n. 6. ex D. Aug. lib. 6. de Trinit. D. Greg. lib. 18. moral. cap. 34. & D. Bernar. lib. 5. de consider. ergo &c. Respondeo cum D. Thom. *Scor.* & P. Soar. cit. n. 8. negando minorem; neque enim admittenda est illa: Paternitas est Spiratio: licet admittendæ sint aliæ: Primum, quia relativa juxta communior sententiam habent maiorem distinctiōnem, quam absoluta, si non intrinsicè, de quo infra, saltem extrinsicè, & ratione termini, & in numero.

67. Secundò, quia hæc, & similes propositiones debent sumi in sensu formali, quando ex identico sequitur occasio erroris, sic nullus concedet hanc: Generatio est Spiratio: aut è contra, quia, ut ait P. Soar. cit. tales propositiones sapunt hæresim, quatenus essent contra articulum fidei tenentem solum Filium, & non Spiritum Sanctum generari; hoc autem periculum sequeretur ex illa propositione, ex qua sequeretur confusio processionum, si diceremus verè: Paternitas est Spiratio: Filiatione est Spiratio: hæc autem non sequuntur in illa: Scientia est potentia: & similibus, quæ ideo possunt sumi in sensu

- sensu identico; præsertim, quia per illas ostenditur summa identitas & simplicitas Naturæ Divinæ, ejusque Attributorum absolutorum.
68. Oppones 4. Spiratio activa solum virtualiter distinguitur ab aliis Relationibus; sed ea, quæ sic distinguuntur non ponunt in numero; alioqui etiā sic poneretur Natura cum Personalitatibus, à quibus sic distinguitur, efficeretque quartam rem, quod tamen est damnatum, ut supra diximus; ergo &c. Respondeo distinguendo minorem: non ponunt in numero Relationum; nego minorem: in numero rerum; concedo minorem, ut constet ex supra dictis.
69. Dubium secundum: Utrum præter has quatuor Relationes, quæ fundantur quasi in actione, & passione, admittendæ sint in Deo aliæ relationes reales quasi fundatæ in unitate, vel multitudine, ut sunt Relationes similitudinis, æqualitatis, & diversitatis? Negativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 42. a. 1. ad 4. P. Soc. lib. 5. de Trinit. cap. 2. n. 1. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 1. n. 12. P. Amicus d. 19. sect. 1. n. 16. & alii. Probatur, quia relationes fundatæ in unitate, & multitudine, prout ponuntur distinctæ à Relationibus producentis, & producti, solum dantur ad referenda fundamenta, & extrema, quæ supponuntur fundamentaliter similia, æqualia, aut diversa, non verò ad illa constituenda; sed hoc non reperitur, neque requiritur in Deo; ergo &c.
70. Probatur Minor de relationibus fundatis in unitate, quia hæc, sive sint similitudinis, sive æqualitatis, debent fundari in Naturâ, ratione cujus Personæ sunt similes, & æquales; sed Natura Divina est eadem in omnibus Personis, ac proinde non distinguitur ab extremis; fundamentum autem relationis realis debet realiter distinguere à termino, ut alibi diximus in Metaph. ergo &c.
71. Probatur eadem Minor de relationibus fundatis in multitudine, quia Personalitates Divinæ, quæ sunt ratio multipliciter, se ipsis, imò & formaliter opponuntur; ergo non indigent aliâ oppositione formali alterius relationis superadditæ. Probatur eadem Minor de omnibus, quia Relationes Divinæ, cum sint infinitæ in genere relationis, & alioqui similitudo, æqualitas, ac diversitas non sint rationes oppositæ conceptui producentis, & producti; siquidem Persona, quæ producit, aut producitur, eadem est similis, æqualis, ac diversa, bene possunt se ipsis præstare quiddam per aliam relationem superadditam præstare oporteret; ergo &c.
72. Oppositum tenet Scot. quodlib. 5. art. 2. & in 1. dist. 31. q. 1. pro quo: Dices 1. Personæ Divinæ sunt realiter similes, & æquales, ac realiter diversæ; sed hujusmodi denominationes formaliter important aliquid relativum, ut patet in creatis; ergo &c. Respondeo Personas Divinas esse quidem realiter similes, æquales, & diversas se ipsis veluti fundamentaliter, non autem formaliter per alias relationes superadditas, ut patet ex dictis.
73. Dices 2. Ad tales relationes reales dantur omnia requisita; dantur enim extrema realiter distincta, & realiter existentia; ergo &c. Respondeo negando antecedens; nam ad relationes similitudinis, & æqualitatis, ut sint reales, requiritur fundamentum distinctum à termino; sic autem non distinguitur in Deo, cum sit eadem Natura. Deinde ad relationem diversitatis requiritur diversitas fundamentalis, quæ se ipsa non sit formalis oppositio; Personalitates autem Divinæ se ipsis formaliter opponuntur.
74. Dices 3. In eadem Natura fundantur Relatio-

nes reales producentis, & producti; ergo sic poterunt & aliæ fundari. Respondeo primò negando antecedens; cum enim tales relationes sint Hypostases, potius Natura dicitur esse in Hypostasi, quàm Hypostasis in Natura. Secundò, dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia Relationes producentis, & producti in divinis non dantur primariò ad referenda fundamenta, sed ad constituendas Personas: at verò aliæ relationes dantur primariò ad referenda fundamenta, sicque hæc debent realiter distinguere, ut possint fundare relationem realem.

Instabis: Spiratio activa est distincta relatio realis; & tamen non datur primariò ad constituendam aliquam Personam; ergo solutio nulla. Respondeo primò, Spirationem activam non etiam dari primariò ad purè referendum, sed ad producendum: Unde licet non constituat Personam; constituit tamen principium actû producens, seu spirans. Secundò, spirationem activam fundari saltem remotè in Paternitate, & Filiatione, quæ realiter distinguuntur à termino spirato.

Dices 4. Si Personæ Divinæ essent realiter inæquales, fundarent relationes reales inæqualitatis; ergo cum sint realiter æquales, & similes fundarent relationes reales æqualitatis, & similitudinis. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia si Personæ Divinæ essent realiter inæquales, aut dissimiles, cum talem haberent diversitatem in essentia, in ipsa diversitate essentia diversa haberent fundamenta: at verò cum habeant eandem numero Naturam, & propter idèntitatem Naturæ sint similes, & æquales, non habent in fundamento diversitatem, sive distinctionem requisitam ad tales relationes reales.

Instabis: Si eadem albedo v. g. poneretur in duplici subiecto: aut eadem quantitas in duplici materia, (quod fieri divinitus non repugnat,) illa subiecta haberent relationes similitudinis, & æqualitatis; & tamen fundamentum esset idem in utroque; ergo &c. Respondeo primò negando majorem ob rationem in minori assignatam. Respondeo secundò negando consequentiam; diversa ratio est, quia fundamentum talis relationis in eo eventu non esset sola albedo in abstracto, sed ut inherens in concreto; albedo autem ut inherens uni subiecto distinguitur à se ut inherente in alio; siquidem inherentiæ sunt diversæ, & distinctæ.

Urgebis: Etiam identitas Naturæ cum Paternitate v. g. est diversa identitas ab idèntitate Naturæ cum Filiatione; ergo &c. Respondeo esse diversam quantum est ex parte Personalitatis, non autem ex parte Naturæ, quæ deberet esse fundamentum: at verò inherentiæ sunt diversæ, prout se tenent ex parte formæ, sic enim sunt distinctæ à subiectis.

Advertes, nos non negare absolute Relationes Divinas posse concipi, & dici relationes similitudinis, & æqualitatis: tùm quatenus referunt Personas similes, & æquales ob idèntitatem Naturæ: tùm etiam quatenus sunt similes in ratione Personæ, & relationis. Item non negare relationes diversitatis, quatenus referunt Personam activè producentem, & passivè productam; sed solum negare, hoc eis provenire ex distinctis relationibus superadditis, ut patet ex dictis.

Et ratio adhuc est, quia cum per se hæc munia præstare possint, non est cur distinctas relationes concedamus: sicut enim eadem Relatio & constituit Personam, & eam denominat producentem, ac relatam; ita eadem illam denominat similem, &

& æqualem, ac diversam. Et hujus ratio est, quia in Deo distinctio provenit ab oppositione, & non è contra; ergo cum oppositio formaliter consistat in relativo producentis, & producti, non opus est alia relatio, ut Personæ mutuo referantur.

SECTIO IV.

Quomodo Spiratio activa ab aliis Relationibus distinguatur?

81. **C**ERTUM est distinguere realiter ab Spiratione passivā, seu Relatione spirati. Patet, quia in divinis ea maximè, sive realiter distinguuntur, quæ immediatè opponuntur; sed inter spirationem activam, & passivam exercetur immediata oppositio, non minùs quàm inter generationem activam, & passivam; ergo &c. Confirmatur, quia non minùs est de essentia Spiratoris in Divinis actu spirare, & spirati actu spirari, quàm de essentia genitoris actu generare, & geniti actu generari; sed ex hoc relationes generantis, & geniti distinguuntur realiter; ergo sic distinguuntur relationes Spirantis, & spirati.

82. Difficultas igitur est, quomodo spiratio activa, prout est distincta relatio à Paternitate, & Filiatione ab illis distinguatur? Triplex est in hac re sententia: Prima asserit, Spirationem activam distinguere realiter à Paternitate, & Filiatione. Ita Durand. in 1. dist. 13. q. 2. Bassol. ibid. §. Circa primum, Bacon. dist. 10. art. 1. §. 4. Henric. in sum. art. 60. q. 2. Hervæus quodlib. 7. Dionys. Carthus. in 1. d. 27. q. 1. quos citant, non tamen sequuntur P. Valent. P. Amicus, P. Tanner. & alii infra citandi.

83. Secunda sententia affirmat, Spirationem activam distinguere tantum formaliter ex natura rei à Paternitate, & Filiatione. Ita Scot. quodlib. 5. a. 2. §. Circa tamen. Major. in 1. dist. 11. q. 3. a. 2. Gabr. dist. 27. q. 1. & alii.

84. Tertia sententia docet, Spirationem activam distinguere à Paternitate, & Filiatione solum virtualiter. Ita D. Thom. 1. p. q. 32. art. 3. ad 3. & q. 40. art. 1. ad 1. Agid. in 1. dist. 27. art. 1. q. 1. Richard. in 1. dist. 28. art. 1. q. 1. Caiet. 1. p. q. 32. art. 2. Capreol. in 1. dist. 13. q. 1. art. 2. P. Aureol. art. 4. Propositione. 2. Argentin. dist. 11. q. 2. art. 2. P. Molin. 1. p. q. 32. art. 2. d. 3. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 5. num. 6. ubi primam sententiam dicit esse errorem in fide. P. Valent. q. 6. hic punct. 2. §. Secunda sententia P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 2. n. 17. P. Arub. d. 102. cap. 3. n. 28. qui n. 23. dicit primam sententiam temerariam, & periculosam in fide. P. Vasq. d. 138. cap. 1. n. 2. ubi primam sententiam dicit esse falsam. P. Præposit. q. 28. art. 3. P. Granad. tract. 3. d. 2. n. 12. P. Ruiz. d. 17. sect. 2. P. Arriaga d. 50. sect. 2. qui primam sententiam vocat erroneam. P. Amicus d. 19. sect. 2. n. 42. de quo infra. P. Alarcon. tract. 5. d. 3. cap. 2. n. 4. P. Compton. d. 52. sect. 3. n. 2. P. Rhodex d. 6. q. 2. sect. 7. §. 2. & alii. Pro his tamen sententiis:

85. Dico 1. Spiratio activa non distinguitur realiter à Paternitate, & Filiatione, ut asserit prima sententia. Probatur primò ex Concil. Lateran. cap. Damnanus, definiente in Deo non esse quaternitatem rerum; esset autem, si spiratio activa à Paternitate, & Filiatione, sicut & ab spiratione passiva distingueretur realiter; siquidem præter Trinitatem Personarum, daretur quartum constitutum ex Natura, & spiratione activa, ut quarta

Tom. 1.

res ab aliis Personis distincta; ergo &c.

86. Dicent ibi solum damnari ponentes quaternitatem Personarum, non autem quarumcumque rerum relativarum. Sed contra primò, quia Concil. loquitur absolute, & sine ulla restrictione. Secundò, quia licet Essentia, præcis relationibus, non sit Persona, docet tamen Essentiam cum tribus relationibus non esse quatuor res; ergo damnat etiam quaternitatem rerum relativarum. Tertiò, quia si spiratio activa est res realiter distincta à tribus Personis, non minùs constituet quartam Personam, quàm aliæ tres constituunt tres Personas; siquidem non esset minùs substantialis relatio, & incommunicabilis, quàm aliæ; ergo &c.

87. Dicent non constituere Personam, quia est communicabilis Patri, & Filio. Sed contra, quia aut eis communicatur per identitatem in Essentia, & sic quælibet relatio communicat cum aliis; ac proinde aut nulla constituit Personam; aut hæc non minùs, quàm aliæ: aut communicatur per identitatem immediatam cum illis duabus relationibus; & sic falsum est ab illis distinguere realiter; hæc enim duo immediatam includunt contradictionem, ut consideranti patebit: aut eis communicatur per unionem, qualis solet intervenire inter res distinctas realiter, ideoque non constitueret Personam, sed constitutas afficeret; hoc autem est falsum; sequerentur enim plura absurda.

88. Primum, quod Pater (idemque de Filio) quatenus spirator sit compositus ex rebus realiter distinctis. Secundum, quod tertia Persona sit simplicior, quàm aliæ. Tertium, quod Paternitas, & Filiatio componerent cum spiratione activa in ratione potentie, & actus. Quartum, quod Spiratio activa haberet rationem accidentis; siquidem adveniret supposito constituto, quod non posset substantialiter afficere. Quintum, quia jam in divinis non haberet locum illud principium: *In divinis omnia sunt unum, ubi non obviat relationis oppositio*; siquidem inter has relationes non est oppositio, cum non comparentur ut correlationes, neque ut terminus, & relatio; ergo &c.

89. Probatur secundò, quia si spiratio activa, ut distincta realiter à Paternitate, & Filiatione, sit personalitas, sive non, eo quod sit communis, ut dicunt, certum est ex illa, & Essentia fieri unum totum adequatè distinctum ab aliis Personis; siquidem, ut patet ex dictis, non unitur Patri, & Filio; sed hoc admissio, sequeretur, Spiritum Sanctum non procedere à Patre, & à Filio, quod est contra fidem; procederet enim ab eo toto ex Essentia, & relatione spirationis constante, quod licet denominetur commune Patri, & Filio, non ideo est Pater, & Filius, sicque quod ab illo toto procedit, propriè, & in re non procedit à Patre, & à Filio, nisi ad summum denominativè, quod non est dicendum; ergo &c.

90. Probatur tertio, quia omnis distinctio realis in divinis non provenit ex limitatione, sed ex oppositione, ideoque est constans Concil. Patr. & Theologor. axioma illud, de quo supra: *In divinis omnia sunt unum, ubi non obstat relationis oppositio*; atqui Spiratio activa non opponitur Paternitati, & Filiationi; siquidem Pater, & Filius sunt unus, & idem Spirator, ut fides docet; sed solum opponitur Spirationi passivæ; ergo solum ab hac, & non ab illis realiter distinguitur.

91. Probatur quartò, ex Sanctis Patribus asserentibus, Patrem, & Filium sola Paternitate, & Filiatione distinguere inter se D. Athan. Dialog. 1. de sanct. Trinit.

L II

Trinit. Nulla, inquit, differentia, neque in Natura, neque in voluntate, sed in eo tantum, quod gignere, & gigni, emittere, & procedere, five emitti inter se differunt. Hoc etiam dicit D. Damascen. lib. 1. Fidei cap. 11. D. Cyrill. lib. 1. Thesaur. cap. 8. & alii apud Doctores supra cit. sed non solum distinguuntur, si spiratio activa realiter distingueretur à Paternitate, & Filiatione; tunc enim etiam spiratione activa Pater & Filius inter se distinguerentur; ergo &c.

92. Argues 1. Totum esse relationis est ad aliud; sed Pater per Paternitatem respicit Filium; & Filius per Filiationem respicit Patrem; ergo neuter iisdem relationibus potest respicere Spiritum Sanctum; alioqui esse Paternitatis non esset totum ad Filium; neque Filiationis ad Patrem. Respondeo distinguendo consequens; neuter iisdem relationibus formaliter sumptis potest respicere Spiritum Sanctum; concedo consequentiam: materialiter, & entitativè sumptis; nego consequentiam: neque enim repugnat, eandem relationem entitativè respicere plures terminos formaliter diversos, ita ut totum suum esse, sed non totaliter sit ad quemlibet terminum; totum autem, & totaliter ad omnes.

93. Argues 2. Sicut se habet spirare ad spirari, ita se habet generare ad generari; ergo proportionem commutata, sicut se habet generari ad spirari, ita se habebit generare ad spirare; sed generari, & spirari differunt realiter inter se; ergo etiam sic different generare, & spirare. Resp. negando primam consequentiam; in divinis enim deficiunt leges commutatae proportionis, quoties proportio ducitur ab oppositis ad non opposita, ut sit in praesenti. Unde generari, & spirari distinguuntur realiter, & non ita distinguuntur generare, & spirare, quia illa praedicata opponuntur, saltem mediata, quatenus Filias, qui dicitur generari, spirat, & ut spirator immediate opponitur spirato: at verò non ita opponuntur generare, & spirare; idem enim Pater generat, & spirat.

94. Argues 3. Duabus relationibus disparatis specie realiter differentibus correspondent aliae duae specie etiam realiter differentes; siquidem eadem relatio secundum speciem non opponitur pluribus relationibus secundum speciem; sed generari, & spirari sunt duae relationes specie realiter differentes; ergo generare, & spirare, quae sunt relationes eis correspondentes, erunt etiam specie realiter inter se differentes. Respondeo primò cum P. Amico d. 19. sect. 2. n. 50. distinguendo majorem: correspondent aliae duae specie realiter differentes in ratione relationis; concedo majorem: in ratione rei; nego majorem: undè solum sequitur Paternitatem, & Spirationem activam correspondentes Filiationi, & spirationi passivae differre tantum specie realiter in ratione relationis per ordinem ad diversos specie terminos, non autem in ratione rei, five differre specie realiter terminativè, non subiectivè. Ita P. Amicus juxta suam sententiam, asserit enim loco cit. num. 46. spirationem activam in ratione relationis distingui realiter à Paternitate, licet non ita distinguatur in ratione rei.

95. Probat, quia ratio relationis sumitur ex ordine ad terminum, cum tamen ratio rei sumatur ex entitate; sed terminus spirationis activae in ratione relationis distinguitur à Paternitate realiter; ergo sic ab illa distinguitur ipsa spiratio activa in ratione relationis, licet non ita distinguatur in ratione entitatis, utpotè eadem in entitate cum ipsa Paternitate.

Non placet 1. quia ut patet ex supra dictis n. 14. & docet idè P. Amicus cit. n. 4. esse ad relationis est quid reale, & est res; ergo si spiratio activa distinguitur realiter à Paternitate secundum esse ad, five specificum relationis; etiam sic distinguitur secundum esse genericum, five subiectivè, & entitativè, quod P. Amicus negat. Secundò, quia ut bene P. Molin. cit. d. 3. d. 2. sequeretur, dari in Patre distinctionem realem inter ea, quae in eo sunt, & quidem sine ulla oppositione. Tertiò, quia ut ait P. Vazq. cit. n. 3. multiplicato inferiori multiplicatur etiam superius; ergo si realiter distinguuntur in ratione relationis, quod est inferius, etiam sic distinguuntur in ratione rei, five entis, quod est superius. Nam quomodo fieri potest, ut una relatio secundum rationem relationis non sit alia realiter, & illa non sint duae res, & duo entia realiter? Undè si P. Amicus solum intendit, quod illae relationes habeant terminos diversos, & realiter distinctos, id libenter admitimus, nondè tamen non sequitur, eas esse realiter distinctas. Igitur ad argumentum.

Respondeo secundò, generari quidem, & spirari esse relationes specie realiter distinctas, quibus videntur correspondere relationes specie realiter distinctae, quales tamen non sunt spirare, & generare quoad entitatem physicam actu sumptam à parte rei, licet tales sint quoad quidditatem, quod sufficit, ut respondeant generationi, & spirationi passivis. Patet in Actione, & Passione; in Ubi, & Situ in creatis, quae sunt duo genera primò diversa quoad quidditatem, licet non ita sint quoad entitatem physicam.

Instabis: Non assignabitur major ratio, cur magis opponantur generari, & spirari, quam generare, & spirare; siquidem Pater ut Pater solum opponitur Filio formaliter, quia Filio, & Filius Patri, quia Patri; uterque autem opponitur qui unus spirator Spiritui Sancto; neque enim producant Spiritum Sanctum per Paternitatem formaliter, & per Filiationem, sed per ipsam spirationem; ergo non magis videntur opponi generari, & spirari, quam generare, & spirare. Respondeo negando antecedens; major ratio est, quia generari, & spirari non solum sunt productiones passivae, sed etiam subsistentiae constituentes Personas, quibus immediate repugnat in vicem communicari: at verò spirare ita est productio activa, ut non sit subsistentia, sed supponat Patrem, & Filium constitutos in ratione Personae, sicque illi non repugnat communicari, & esse idem realiter cum Paternitate, & Filiatione.

Argues 4. Si Paternitas, & Filiatione non distinguuntur realiter ab spiratione activa, etiam non distinguuntur realiter inter se; siquidem quae sunt idem realiter in uno tertio, sunt idem realiter inter se; sed illud est falsum; ergo &c. Respondeo negando majorem, cujus probatio solum valet, quando illa, quae sunt eadem in uno tertio, nullo modo ab illo distinguuntur: non ita verò quando ab illo ita distinguuntur virtualiter, & aequipollenter, ac si realiter distinguuntur. Patet in Natura Divina, in qua Personalitates sunt idem realiter; & tamen inter se realiter distinguuntur, quia scilicet ab ipsa Natura distinguuntur virtualiter, & aequipollenter realiter, ut alibi diximus, & infra dicemus.

Instabis: In Deo absoluto, quae sunt eadem in uno tertio absoluto, sunt eadem inter se; ergo idem dicendum in relativis; consequenterque Paternitas, & Filiatione, quae sunt idem in una spiratione activa, erant idem inter se. Respondeo negando

consequentiam; diversa ratio est; quia in divinis distinctio fundatur in oppositione, cum autem absoluta neque inter se, neque unitertio opponantur, idem neque inter se, neque ab uno tertio distinguuntur: at verò relativa quæ sunt eadem in uno tertio relativo, possunt opponi inter se, & sic opponuntur Paternitas, & Filiatio, licet non opponantur spirationi activæ, idemque ab illa non distinguuntur; maximè verò inter se.

101. Argues 5. Quæ ex suo conceptu sunt separabilia, distinguuntur realiter, ut est manifestum; sed spiratio activa ex suo conceptu est separabilis à Paternitate, & Filiatione; nam si Pater per impossibile non spiraret, adhuc generaret; conceptus enim generationis est independens à conceptu spirationis; ergo &c. Hoc argumentum, si valeret, etiam probaret Attributa absoluta distingui realiter; siquidem eodem modo dici potest: si Deus per impossibile non esset Imensus, adhuc esset Iustus; ergo Imensus, & Iustitia distinguuntur realiter, utpotè separabiles ex suo conceptu, quod non dicent. Unde.

102. Respondeo distinguendo majorem; quæ ex suo conceptu sunt separabilia absolute, & nulla facta suppositione, distinguuntur realiter; transeat major; facta suppositione impossibili; nego majorem: Spiratio autem activa solum est separabilis à Paternitate, & Filiatione, facta suppositione impossibili. Et ratio est, quia quæ in divinis nõ dicunt oppositionem, ob suam infinitatem exigunt identitatem; unde si Pater per impossibile non spiraret, jam non haberet hanc Paternitatem, & Spirationem, quas modò habet: sicut si Deus non esset immensus, eo ipso non haberet hanc Iustitiam, & Omnipotentiam, quas modò habet.

103. Argues 6. Ab una, & eadem actione nequeunt esse duæ processiones immediatæ passivæ; sed generari, & spirari sunt duæ emanationes passivæ; ergo nequeunt esse ab una, & eadem actione immediata; sicque generari erit immediatè à generare, & spirari ab spirare tanquam realiter distincto. Respondeo distinguendo majorem: ab una, & eadem actione formaliter sumptâ nequeunt esse duæ processiones passivæ immediatæ realiter distinctæ; concedo majorem: ab eadem materialiter sumptâ, formaliter tamen diversâ; nego majorem: licet enim generatio activa in Patre sit idem materialiter cum spiratione activâ; est tamen ab illa formaliter diversa, quod satis est, ut generatio passiva in Filio oriatur ab activâ in Patre; & spiratio passiva in Spiritu Sancto ab spiratione activâ in Patre etiam, & simul in Filio: sic enim sufficit eadem distinctio, ut eadem relatio in Filio sit producentis, quatenus spiratio activa, & producti, quatenus generatio passiva.

104. Instabis: Implicat, relationem producentis, & producti esse unam, & eandem, etiam respectu diversorum; nam pater in humanis alia relatione respicit genitorem, & aliâ genitum, per hanc enim constituitur pater, per illam verò filius; sed spirare, & generari in Filio sunt relationes producenti, & producti respectu diversorum; ergo &c. Respondeo negando majorem, ut patet ex dictis, ad cujus probationem dicimus ab humanis ad divina non valere argumentum, est enim dispar ratio in Relationibus divinis, quæ cum in genere relationis sint infinitæ, multa præstare potest una simplex Relatio Divina, quæ multæ, ac diversæ creatæ præstare nequeunt.

105. Argues 7. Si Spiratio activa esset idem cum Paternitate, cum Pater producat Filium per generare,

Tom. 1.

etiam illum produceret per ipsum spirare; Filiusque diceretur non solum genitus, sed etiam spiratus; hoc autem non est dicendum; ergo &c. Resp: negando sequelam; licet enim generare, & spirare in Patre sint idem, connotant tamen diversos actus, nempe Intellectus, & voluntatis, & diversos terminos, nempe Filium generandum, & Spiritum Sanctum spirandum. Unde sicut non potest dici: Pater generat voluntate, & spirat Intellectu: licet Intellectus, & Voluntas in Deo sint idem; ita neque dici potest: Pater producit Filium per spirare, & Spiritum Sanctum per generare: licet generare, & spirare in Patre sint idem. Et hujus ratio est, quia verba reddunt sensum formalem, & important principium præcisè secundum illam formalitatem, ex qua proximè procedit actus.

Argues 8. Duæ res absolute, quæ realiter distinguuntur, non possunt esse idem realiter in uno tertio absolute; ergo neque duæ relative, quales sunt Paternitas, & Filiatio, in uno tertio relativo, nempe spiratione activa. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia duæ res absolute non possunt ita distingui inter se, nisi ob limitationem; quæ autem sic limitantur, & distinguuntur, non possunt cum alia re identificari: at verò duæ res relative non semper ob limitationem, sed aliquando ob oppositionem, quam ad invicem habent, distinguuntur; sicque fieri potest, quod si sint infinitæ, ut sunt Paternitas, & Filiatio in divinis, possint quoad reliquas perfectiones, in quibus non opponuntur, realiter identificari in una spiratione activa.

Argues 9. Relationes, quarum una est constitutiva, & incommunicabilis, alia verò communicabilis, & non constitutiva, distinguuntur realiter; siquidem sic distinguuntur duo entia positiva, quorum neutrum est formaliter infinitum, si unum est communicabile, & aliud incommunicabile; sed ita se habent Paternitas, & spiratio activa; illa enim est incommunicabilis, & constitutiva Patris, hæc autem communicabilis Filio, & non constitutiva Personæ, cum tamen neutra sit infinita; ergo &c. Respondeo negando majorem: Natura enim in divinis est communicabilis, Paternitas verò incommunicabilis, & tamen non distinguuntur realiter. Deinde falsum est, Paternitatem, & spirationem activam non esse infinitas in suo genere; sicque ratione talis infinitatis possunt in eo, in quo non opponuntur, realiter identificari.

SECTIO V.

Proponuntur duæ alie Sententiæ,
& tenenda eligitur.

108. Ico 2. Spiratio activa non distinguitur à Paternitate, & Filiatione formaliter ex natura rei, prout asserbat secunda sententia. Probatur primò, quia huiusmodi distinctio formalis à parte rei inducit diversas formalitates actu distinctas à parte rei; sicque actualem compositionem in Deo; sed in Deo à parte rei nulla est, neque esse potest actualis compositio, utpotè repugnans summæ illius simplicitati, quæ sola debet admitti in Deo à parte rei, ut definit Concil. Later. cap. Firmiter de summa Trinit. ergo &c.

Secundò, quia duæ formalitates à parte rei actu distinctæ, sunt actu à parte rei duæ entitates; sicque distinctio formalis prout sic coincidit cum distinctione reali; sed hanc supra diximus non esse

LII 2

admi-

admittendam inter Paternitatem, Filiationemque comparatas cum spiratione activa; ergo &c. Tertiò, quia ubi nulla obstat oppositio, concipienda est in Deo summa identitas possibilis, ut patet ex illo D. Ansel. supra adducto, & ab omnibus Theologis recepto: *In Divinis omnia sunt Unum, ubi non obstat relationum oppositio*; sed hæc non datur inter spirationem activam, & Paternitatem ac Filiationem; ergo &c.

II. Quartò, quia sequeretur, Spiritum Sanctum esse simpliciorum, quàm Patrem, & Filium; siquidem hi componerent à parte rei formaliter cum spiratione activa, cum qua non componeret Spiritus Sanctus; solum enim componit cum passiva; sed hoc videtur repugnare æqualitati Personarum; ergo &c. Argumenta supra adducta pro prima sententia, etiam pro hac, & contra tertiam statim apponendam adduci poterant, sed eodem modo solvenda sunt.

III. Dico 3. Spiratio activa distinguitur à Paternitate, & Filiatione distinctione tantum virtuali. Ita Doctores tertiam sententiam. Probatur facili, quia, ut diximus, non distinguitur ab illis realiter, non ex natura rei formaliter; ergo solum virtualiter, cum alia non detur distinctio.

II. Dico 4. Hæc distinctio virtualis, non est solum extrinseca, sive metaphysica, ac per rationem, sed intrinseca physice juxta ea, quæ diximus de distinctione Attributorum ab Essentia in *Metaphys. tract. 1. d. 3. à num. 829.* & infra dicemus de distinctione Relationum ab Essentia à n. 304. Probatur, quia de spiratione activa, & Paternitate, ac Filiatione verificatur à parte rei prædicata physice contradictoria independentem ab omni conceptione intellectus; siquidem à parte rei spiratio activa est communicabilis Filio, & non ita est communicabilis Paternitas à parte rei; Filiatio est idem realiter cum spiratione activa, & non est idem realiter cum Paternitate; de Paternitate dicimus, quod sit constitutiva Patris, & Origo activa Filii; de Filiatione, quod sit constitutiva Filii, & illius Origo passiva, quæ tamen à parte rei non dicuntur de spiratione activa, quæ omnia sunt prædicata physice contradictoria; sed prædicata contradictoria à parte rei nequeunt verificari de eodem secundum idem à parte rei; ergo à parte rei aliquo modo, nempe virtualiter intrinsece sunt inter se distinctæ spiratio, & Paternitas, ac Filiatio. Confirmatur, quia prædicata contradictoria intentionalia, quæ per rationem opponuntur, requirunt distinctionem intentionalem, & rationis; ergo contradictoria physica, & à parte rei requirunt distinctionem à parte rei; alioqui à parte rei verificarentur de eodem secundum idem. Quomodo autem intelligenda sit hæc distinctio virtualis intrinseca, diximus in *Metaphys. loco supra cit.*

III. Obijcies 1. Spiratio activa communicatur Filio, & non ita ei communicatur Paternitas; ergo spiratio activa distinguitur plusquam virtualiter à Paternitate; alioqui idem communicaretur, & non communicaretur. Respondeo negando consequentiam; ad cujus probationem patet solutio ex proximè dictis.

II. Obijcies 2. Paternitas, & Filiatio non sunt perfectiones infinitæ; ergo non solum eis convenit distinctio opposita, sed etiam disparata; ac proinde distinguuntur ab spiratione activa realiter, sive formaliter ex natura rei, licet cum illa non habeant oppositionem. Respondeo negando antecedens, ut patet ex dictis n. 107.

III. Obijcies 3. Si spiratio activa esset idem cum

Paternitate, hæc propositio: *Paternitas est spiratio*; non esset falsa; siquidem propositiones, posite identitate prædicati cum subiecto, sunt veræ, saltem in sensu identico; sed illa propositio est falsa; ergo spiratio activa non est idem, sive non distinguitur solum virtualiter à Paternitate, & Filiatione.

Respondeo primò cum D. Thom. Scot. Agid. P. Soar. lib. 5. cap. 7. n. 8. & P. Vasq. d. 138. cap. 3. negando majorem; talis enim propositio est falsa, ut jam supra diximus, non obstante illa identitate: Primò propter periculum confundendi processionem divinam, ut supra diximus cum P. Soar. Sicut enim nemo audebit dicere: *Generatio est spiratio*; cum tamen hæc origines activæ solum virtualiter distinguantur, ita neque dicit: *Paternitas est spiratio*. Secundò, quia licet intellectus, & voluntas in divinis solum virtualiter distinguantur, falsò dicitur: *Pater producit Filium per voluntatem*; cum tamen verè dicatur: *Pater producit Filium per intellectum*; ergo non sufficit identitas inter duos ut absolute affirmantur. Tertiò, quia Paternitas, & spiratio distinguuntur à nobis tanquam duæ species; ergo quemadmodum (inquit D. Thom.) non dicimus: *Attributum Misericordiae est Attributum Justitiæ*; licet identice sint idem; ita neque dicemus: *Paternitas est spiratio*; licet sint idem.

Respondeo secundò cum P. Molin. q. 32. art. 3. d. 2. data majori, negando minorem; talis enim propositio est vera, eo modo, quo sunt veræ, quæ sunt in terminis absolutis, qualis est hæc: *Justitia est Misericordia*; quam etiam admittit P. Soar. siquidem cum veritas propositionis fundetur in identitate prædicati cum subiecto; hæc autem datur inter Paternitatem, & spirationem activam, fatendum est simpliciter posse unam de aliis affirmari, quemadmodum affirmantur prædicata absoluta, quæ propter identitatem verè ad invicem affirmantur. Unde:

Ad primum dicit, nullum esse periculum confundendi processionem; siquidem veritas illius propositionis stare potest cum distinctione virtuali, quæ sufficit ad excludendam confusionem inter processionem. Neque idè absolute dicendum: *Generatio est spiratio*; siquidem cum utraque vox sit indifferens ad emanationem activam, & passivam, essetque falsa si intelligeretur de passiva; falsum enim est generationem passivam esse spirationem passivam, cum inter se realiter distinguantur, idè absolute non est proferenda; maxime verò si dicas: *Generatio activa, vel passiva est spiratio activa*. Addunt aliqui, non esse improbabile, talem propositionem dici posse absolute veram; siquidem ut propositio sit vera, satis est, quod in aliquo sensu verificetur, & ut sit falsa, in nullo debet verificari, cum negatio sit malignantis naturæ, negetque omnia; verum tamen est, generationem activam, & passivam esse spirationem activam in sensu identico.

Ad secundum dicit, illam: *Pater producit Filium per voluntatem*; esse falsam, quia prædicatum, nempe voluntas, est prædicatum adjectivum, & cum hoc in solo sensu formali procedat; in sensu autem formali falsum sit, quod Pater producat Filium per voluntatem, idè illa propositio simpliciter est falsa: at verò non ita est in alia: *Paternitas est spiratio activa*; in qua prædicatum non est adjectivum, ideoque potest sumi in sensu identico, & in illo verificari ratione materialis significati sic: *Quod est Paternitas est spiratio activa*.

120. Ad tertium dicit, etiam prædicata absoluta, nempe Iustitiam, & Misericordiam esse veluti species diversas; sicut est Essentia, & Paternitas; & tamen verificari ad invicem ratione identitatis, quam habent; sicque similiter dicendum de Paternitate, & spiratione activa. Ad illud D. Thom. dicit, solum ex eo sequi hanc esse falsam: *Notio Paternitatis est Notio Spirationis*: siquidem *Notio* dicit aliquid rationis, quod est distinctum in Paternitate, & Spiratione; sicut etiam dicit *Attributum*. Unde quemadmodum dicimus verè: *Iustitia est Misericordia*: non tamen: *Attributum Iustitiæ est Attributum Misericordiæ*: ita verè dicimus: *Paternitas est Spiratio*: non tamen: *Notio Paternitatis est Notio Spirationis*.

SECTIO VI.

Virum Spiratio activa includatur formaliter in Paternitate, & Filiatione?

121. **C**ERTUM est primò, Paternitatem, sive Filiationem non includi in spiratione activa. Probatur, quia Spiratio activa est communis Paternitati, & Filiationi; sed non ita esset communis Filiationi, si includeret quidditative Paternitatem; neque Paternitati, si quidditative includeret Filiationem; siquidem Paternitas, & Filiatione opponuntur; ergo &c. Confirmatur primò, quia ex eo, quod Essentia sit communis singulis Personis, non includit quidditative Relationes; alioqui cum singulæ non includant Relationes aliarum, non includerent totam quidditatem Essentiæ; & hæc non esset omnibus communis; sed spiratio activa est etiam communis Paternitati, & Filiationi; ergo illas non includit; alioqui non esset communis Paternitati, quia includeret Filiationem; neque Filiationi, quia Paternitatem includeret. Secundò, quia sequeretur distingui realiter à qualibet earum; siquidem cum includeret Paternitatem, & Filiationem, quæ inter se realiter distinguuntur, benè sequitur, quod à qualibet distingueretur realiter, ut includens ab incluso; hoc autem negavimus; ergo &c.

122. Certum est secundò, Paternitatem, & Filiationem non includere in suo conceptu formali explicito Spirationem activam. Probatur, quia Paternitas secundum explicitum est ad Filium; Filiatione est ad Patrem; & Spiratio activa est ad Spiritum Sanctum; ergo &c. Confirmatur, quia absoluta secundum suos conceptus explicitos non includuntur; ergo à fortiori non ita includuntur Relativa. Unde.

123. Difficultas est: Utrum spiratio activa, saltem implicite, & secundum conceptum confusum includatur formaliter in Paternitate, & Filiatione? Negativè. Ita P. Quirax de Trinit. d. 45. n. 4. & videntur tenere omnes asserentes, neque Essentiam in Relationibus, neque Relationes in Essentia includi formaliter etiam secundum suos conceptus confusos, de quo infra.

24. Probatur primò, quia Paternitas, & Filiatione, cum sint Relationes, sunt tantum infinitæ in suo genere, nempe Paternitatis, & Filiationis; ergo solum includunt perfectionem in suo, & non in alio genere, qualis est perfectio spirationis activæ. Confirmatur, quia tam infinita in suo genere

est spiratio activa, quam in suo est Paternitas, & Filiatione; sed spiratio activa non includit formaliter Paternitatem, & Filiationem; ergo neque Paternitas, & Filiatione sic includent spirationem activam.

Dicent, Spirationem activam esse communem Patri, & Filio; quod tamen non haberet, si includeret formaliter Paternitatem, quæ est Filio incommunicabilis, ut diximus. Sed contra primò, si non est inconveniens, quod spiratio inclusa formaliter in Paternitate communicetur secundum conceptum expressum spirationis, & non secundum confusum Paternitatis; etiam tale non erit sic communicari quatenus formaliter includit Paternitatem. Secundò, quia si non implicat, Paternitatem incommunicabilem includere spirationem communicabilem; cur implicabit, spirationem communicabilem includere formaliter Paternitatem incommunicabilem? Non minùs videtur repugnare, illud, quod est essentialiter incommunicabile, includere essentialiter aliquid communicabile, quam illud, quod est essentialiter communicabile includere essentialiter aliquid incommunicabile.

Probatur secundò, quia sequeretur, Paternitatem, & Filiationem in divinis non esse adæquatè diversas; siquidem includerent formaliter aliquid utrique commune, nempe ipsam Spirationem activam; hoc autem est contra commune Theologorum, qui ob eandem rationem dicunt, Essentiâ non includi formaliter in Relationibus; ergo &c.

Dicent, adhuc manere diversas secundum conceptus expressos, quod videtur sufficere. Sed contra, ergo etiam Essentia includetur formaliter in Relationibus, quia adhuc secundum conceptus expressos manebunt diversæ.

Oppositum tenet P. Ruiz de Trinit. d. 17. sect. 6. & aliqui Recentiores: pro quibus: Argues 1. Paternitas, & Filiatione, licet non sint infinitæ simpliciter, & in omni genere, tales tamen sunt in certo genere, nempe in genere relativo; ergo in tali genere includunt formaliter omnem perfectionem, quæ illis non opponitur; alioqui non essent infinitæ in tali genere; sed spiratio activa non illis opponitur, ut diximus; ergo &c. Resp. negando antecedens quoad ultimam partem; neque enim Paternitas, & Filiatione sunt infinitæ in genere relativo; alioqui sicut perfectiones infinitæ in genere absoluto, nempe quodlibet Attributum, includunt formaliter omnem perfectionem absolutam; sic etiam perfectio infinita in genere relativo includeret formaliter omnem perfectionem relativam, quod est falsum; alioqui Paternitas sic includeret Filiationem, & utraque spirationem passivam.

Instabis: Idem Paternitas non includit formaliter Filiationem, neque utraque sic includit spirationem passivam, licet alioqui sint infinitæ in genere relativo, quia sunt ad invicem oppositæ; sed non ita opponuntur spirationi activæ; ergo &c. Respondeo data majori, & minori, negando consequentiam: alioqui spiratio activa, cum non opponatur etiam Paternitati, & Filiationi, illas includet formaliter, quod ipsi Adversarii negant. Unde Paternitas, & Filiatione, non in genere relativo, sed Paternitatis, & Filiationis sunt infinitæ.

Argues 2. De conceptu quidditativo Filiationis est constituere Personam Filii secundum rationem illius adæquatam; illius autem ratio adæquata est, quod sit Persona simul cum Patre produgens Spiritum Sanctum; sed in tali ratione

constituitur per spirationem activam; ergo hæc includitur formaliter in Filiatione. Respondeo negando consequentiam; nam etiam de quidditate spirationis activæ est constituere spiratorem secundum suam adæquatam rationem, quæ est, ut sit duplex Persona producens Spiritum Sanctum; & tamen non exindè sequitur, spirationem activam includere formaliter, neque confusè Paternitatem, & Filiationem. Similiter etiam de quidditate Filiationis est constituere Personam Filii secundum adæquatam rationem, quæ est, ut sit Persona, quæ simul cum Patre, & Spiritu Sancto sit unus Deus; & tamen non exindè sequitur, Filiationem includere formaliter, neque confusè Deitatem; alioqui ab illa non distingueretur adæquatè.

131. Adde, posse etiam dici, non esse de adæquata quidditate Filii esse Personam simul cum Patre producentem Spiritum Sanctum per se ipsum formaliter, ut per formalem productionem, sed tantum radicaliter, prout exigit ipsam formalem productionem, nempe Spirationem activam; siquidem de illius quidditate (idemque dicendum de Patre) solum est postulare habere secum identificatam spirationem activam; non autem esse spirationem activam formaliter. Patet in ipsa spiratione activa, de cujus quidditate est postulare identificari cum Paternitate, & Filiatione; non tamen quod sit Paternitas, aut Filiatio formaliter. Similiter de quidditate Relationum est postulare identificari cum Deitate; non tamen esse Deitatem formaliter.

132. Argues 3. Filiatio, quæ de facto datur, distingueretur essentialiter ab alia Filiatione impossibili, quæ simul cum Paternitate non produceret Spiritum Sanctum per spirationem activam, quam formaliter non includeret; sed id, per quod aliquid essentialiter distinguitur, illud formaliter includit, ut patet in rationali respectu hominis; ergo &c. Respondeo argumentum, si valeret, etiam probare, spirationem activam, quæ de facto datur, includere formaliter Filiationem, quæ de facto datur, utpotè quæ etiam distingueretur essentialiter ab illa Filiatione impossibili, quæ prout sic non produceret Spiritum Sanctum. Undè argumentum solum probat, Filiationem, quæ de facto datur, distingui essentialiter ab illa alia impossibili, quatenus postulat identificari cum spiratione activa, quod illa alia impossibilis non haberet. Patet, quia ut rationale, quod de facto datur, distinguatur essentialiter ab alio rationali impossibili, quod non esset risibile, satis est, quod illud de facto postulet risibilitatem, quin illam formaliter includat, quam tamen hoc impossibile non postulare.

133. Argues 4. Pater, & Filius, saltem radicaliter distinguuntur ab Spiritu Sancto per Paternitatem, & Filiationem; formaliter verò per spirationem activam; ergo hæc est veluti actus ultimus constituens principium Spirativum, in quo formaliter includitur. Respondeo Patrem, & Filium differre quidem radicaliter ab Spiritu Sancto per Paternitatem, & Filiationem; formaliter verò per spirationem activam; ex hoc tamen non sequi, hanc in illis includi formaliter; nam homo differt à bruto per rationale radicaliter; formaliter verò per relationem differentiam; & tamen hæc non includitur formaliter in rationali. Undè licet Pater, & Filius includant formaliter spirationem activam, prout sunt unus spirator; non ideo spiratio activa includitur formaliter in Paternitate, & Filiatione; alioqui dicant, Omnipotentiam includi formaliter in

Personalitatibus; quia sic includitur in Personis; prout sunt unus Creator.

Argues 5. Si spiratio non includeretur formaliter, saltem confusè in Paternitate, & Filiatione, illis adveniret jam in suo esse constitutis, & cum illis efficeret compositionem per modum accidentis; sed huiusmodi compositio magis videtur Deo repugnare, quam compositio ex genere, & differentia, quam alibi negavimus; ergo &c. Respondeo negando minorem quoad primam partem; tum quia hæc compositio accidentalis metaphysica admittitur inter Essentialia, & Attributa: tum etiam, quia ipsi Contrarii tenentur illam admittere secundum conceptum expressum spirationis activæ, secundum quem dicunt non includi formaliter in Paternitate, & Filiatione, quam igitur compositionem ipsi dederint secundum expressum, hanc etiam nos dabimus secundum consilium. Accedit, spirationem activam non advenire Patri, & Filio constitutis in suo esse spiratoris, sed illos in tali ratione constituere, quod satis est, ut non sit accidens.

Argues 6. Ex eo, quod potentia creatæ adveniant personæ jam constitutæ, sequitur esse accidentia, licet jam postea constituent in ratione operandi; sed spiratio activa advenit Personis jam constitutis; ergo licet postea illas constituat in ratione unius spiratoris, erit accidens. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia creaturæ non repugnat ratio accidentis, neque illius compositio, utpotè imperfecta: at verò Deo repugnat talis ratio, & compositio, utpotè ens perfectissimum, & simplicissimum, ut alibi jam diximus in Metaphysica. Undè etiam fit, quod Intellectio, & Volitio, prout sunt potentie rationales, non sint accidentia, licet adveniant Deo per rationem jam constituto in suo esse; etiam in creatis omnis potentia sit accidens.

SECTIO VII.

Utrum Spiratio activa in Patre, & Filio sit una simplex: & à Patre communicetur Filio?

DIFFICULTAS I. Utrum spiratio activa sit una tantum, & simplex in Patre, & in Filio, ita ut tota sit in Patre, & tota in Filio, tota tamen, & totaliter in utroque? Affirmativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 36. art. 4. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 6. n. 5. qui contrarium dicit plusquam temerarium. P. Alarcon. tract. 5. d. 3. cap. 2. n. 7. ubi oppositum dicit errorem in fide. P. Præposit. q. 36. art. 4. dub. 5. num. 12. P. Ruiz de Trinit. d. 18. sect. 2. & 3. P. Amicus d. 19. sect. 2. n. 43. & alii. Probatur primò ex Concil. Florent. in literis unionis, ubi ab Eugenio IV. definitur, Spiritum Sanctum procedere à Patre, & à Filio, non tanquam ex duobus principiis, sed tanquam ex eodem principio, non duabus spirationibus, sed unicâ spiratione. Idem eisdem fermè verbis definitur à Greg. X. in Concil. Lugdun. & habetur cap. Firmiter de sum. Trinit. in 6. & eodem fermè modo loquuntur Sancti Patres apud Doctores cit. ergo &c.

Dices cum P. Arriaga, qui d. 50. sect. 2. n. 11. fatetur magis inclinare in oppositum, quamvis tamen recedere non audeat à communi sententia, Concil.

Concil. & Sanctos Patres per unam spirationem intelligere ibi spirationem passivam, quæ Spiritum Sanctum ut veram Personam constituit. Sed contra, quia præter quam quod hæc interpretatio sit omnino libera, & absque fundamento, Concilia, & Sancti Patres eo sensu dicunt esse unam spirationem, quo dicunt esse unam generationem in Divinis; sed generatio est unica, non solum passivè, sed etiam activè sumpta; ergo &c.

138. Dices 2. Nomine spirationis intelligi à Conciliis originem; hæc autem potest esse unica, licet relatio sit duplex propter Paternitatem, & Filiationem, in quibus fundatur. Sed contra, quia origo in divinis coincidit cum relativo; siquidem quidquid non est communicabile toti Trinitati, est relativum, neque potest esse absolutum; ergo si origo est unica, etiam unica est relatio.

139. Dices 3. Spiratioem esse unicam relationem unitate collectionis, quatenus ex duplici partiali, & inadæquatâ confurgit; non autem unitate ejusdem indivisibilis relationis. Sed contra, quia Concilia eodem modo dicunt esse unicam spirationem, quo dicunt esse unicum Spiratorem; sed dicitur unicus Spirator ratione unius indivisibilis virtutis spirativæ; ergo etiam dicitur unica spiratio ratione unius indivisibilis relationis.

140. Probatur secundò rationibus: Prima, quia quando virtus productiva est unica, unica productio, & unicus terminus, unica etiam est relatio producentis ad terminum productum, ut patet in Omnipotentia Divina, quæ cum sit unica in tribus Divinis Personis, & hæc unica, & eadem actione creent; actiones enim *ad extra* sunt indivisæ, unicam habent relationem Creatoris; sed virtus spirativa, nempe Voluntas Divina, est eadem in Patre, & Filio, qui eadem quasi actione producant eundem Spiritum Sanctum, qui est unus, & idem terminus; ergo &c.

141. Secunda, quia in Divinis omnia sunt unum, ubi non obstat relationis oppositio, ut est commune Theologorum prologium; sed spiratio activa non opponitur spirationi activæ, sed passivæ; ergo relatio Spiratoris non potest esse multiplex, sed unica. Tertia, quia alioqui in divinis essent duo spirantes, non solum activè propter multiplicationem suppositi, sed etiam substantivè propter multiplicationem formæ, sive spirationis relativæ; hoc autem est absolum, & contra catholicum sensum; ergo &c. Quarta, quia si spiratio activa esset duplex, aut distingueretur specie, aut numero: Non primum; siquidem non apparet à quo proveniat illa distinctio; cum fundamenta, & terminus sit idem: Non secundum; siquidem talis distinctio arguit imperfectionem, & limitationem, quæ in Deo non sunt admittendæ; ergo &c.

142. Oppones 1. In Divinis nihil est indivisibiliter communicabile, nisi sit absolutum; sed spiratio activa est aliquid relativum; ergo non potest esse indivisibiliter communicabilis Patri, & Filio, sed est divisibilis, & multiplex. Respondeo majorem esse veram de communicabili toti Trinitati: non autem de communicabili solum Patri & Filio: hoc enim, licet sit relativum, potest esse communicabile. Et ratio est, quia sicut nihil absolutum dicit oppositionem cum aliqua Persona, ita spiratio activa solum dicit oppositionem cum spiratione passiva; quæ autem oppositionem non dicunt, iis, quibus non opponuntur, communicantur.

143. Oppones 2. Spiratio activa nihil aliud est, quam Paternitas, & Filiatio prout connotant Spi-

ritum Sanctum; sed Paternitas, & Filiatio non sunt una indivisibilis relatio, sed multiplex; ergo &c. Respondeo negando majorem; jam enim supra diximus, spirationem activam esse formalitatem virtualiter intrinsecè distinctam ab istis relationibus, in illisque non includi, neque illas includere formaliter.

144. Instabis: In creatis relationes nihil aliud sunt, quam ipsa fundamenta, prout in obliquo connotant terminum existentem; ergo idem erit in divinis; sed in divinis Paternitas, & Filiatio sunt fundamenta spirationis activæ; ergo &c. Respondeo primò negando antecedens; relationes enim creatæ juxta communem sententiam, aut sunt modi superadditi fundamentis, aut virtualitates ratione distinctæ, prout diximus in *Metaphys. tract. 5. d. 1. art. 112.*

145. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est: Primò, quia in divinis relationes etiam sunt productiones; productio autem Filii non est formaliter productio Spiritus Sancti, neque è contra; alioqui productio Spiritus Sancti esset generatio, & productio Filii esset spiratio, quod non est dicendum: at verò in creatis relationes non sunt productiones. Secundò, quia in creatis relationes non distinguunt extrema, sed supponunt distincta: at verò in divinis Relationes sunt, quæ distinguunt. Undè Pater, & Filius in ratione unius Spiratoris formaliter distinguuntur ab Spiritu sancto per ipsam spirationem activam; nam si non spirarent Spiritum Sanctum, non daretur tertia Persona, etiam si daretur Pater, & Filius, & si daretur Spiratio, non autem generatio, adhuc Spirator distingueretur ab Spirato; sicque spiratio est quid distinctum à Paternitate, & Filiatione.

146. Oppones 3. Paternitas, & Filiatio, cum sint infinitæ in genere relativo, imbibunt in se omne relativum sibi non oppositum; sed spiratio activa non illis opponitur; ergo Paternitas, & Filiatio illam in se imbibunt; consequenterque spiratio activa est multiplex, sicut multiplex sunt ipsa Paternitas, & Filiatio. Respondeo primò supponi falsum, Paternitatem, & Filiationem esse infinitas in genere relativo, ut patet ex supra dictis n. 128. solum enim sunt infinitæ Paternitas in genere Paternitatis, & Filiatio in genere Filiationis.

147. Respondeo secundò, argumentum solum probare, Paternitatem, & Filiationem imbibere in se physice, & realiter omne relativum sibi non oppositum; non autem virtualiter; sicut etiam physice realiter imbibunt omne absolutum defectu oppositionis: hoc tamen non tollit quominus relatio Spiratoris virtualiter distinguatur à Paternitate, & Filiatione, prout supra diximus; sicut ab illis distinguuntur absoluta: imò sicut unum absolutum distinguitur virtualiter ab alio absoluto, nempe intellectus à voluntate, prout alibi diximus in *Metaphysica*, de quo etiam infra; ita etiam distinguetur unum relativum ab alio relativo.

148. Oppones 4. Si spiratio activa non esset ipsa Paternitas, & Filiatio divina; consequenterque multiplex, sequeretur, Patrem, & Filium non distinguere ab Spiritu Sancto; hoc autem est hæreticum; ergo &c. Probatur sequela, quia omnis distinctio in Divinis provenit ab oppositione producentis, & producti; sed Pater & Filius opponuntur Spiritui Sancto in ratione spirantis & spirati per spirationem activam; ergo si hæc non coincideret cum Paternitate & Filiatione, Paternitas, & Filiatio non sunt ratio opposita Spiritui Sancto, neque distinctæ consequenter.

consequenterque Pater, & Filius, qui per illas constituntur non distinguuntur ab Spiritu Sancto.

149. Respondeo negando sequelam, ad cujus probationem, concessio majori, distinguendo minorem: Pater, & Filius opponuntur Spiritui sancto in ratione spirantis, & spirati per spirationem activam, proximè, & immediatè; concedo minorem: remotè, & mediatè; nego minorem: Undè licet spiratio activa, ut est actualis productio Spiritus sancti, sit immediata ratio distinguendi principium spirans ab spirato, etiam Paternitas, & Filiatio sunt saltem mediata ratio distinguendi principium spirativum ab Spiritu Sancto.

150. Instabis: Pater solum distinguitur à Filio per generationem activam; ergo spirator solum distinguitur ab Spiritu Sancto per spirationem activam. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia generatio activa, non solum est productio, sed etiam substantia constituens Personam alteri incommunicabilem; sicque non solum distinguit ut actualis productio, sed etiam ut distinctivum Personæ: at verò spiratio activa, cum non sit substantia aliquam Personam constituens, ut infra dicemus, solum distinguit ut actualis productio, quæ suapte naturâ supponit principium subsistens, consequenterque distinctum à termino producto.

151. Oppones 5. Relationes ad eundem terminum multiplicatur numero ad multiplicationem subiectorum; alioqui idem accidens intrinsicum esset naturaliter in pluribus subiectis realiter distinctis; sed Pater, & Filius sunt veluti subiecta diversa respectu spirationis activæ; ergo hæc saltem numero in illis multiplicatur. Respondeo majorem esse veram ad plurimum in relationibus creatis: non ita verò in divinis. Primò, quia spiratio activa est infinita in genere spirationis activæ; & non ita infinitæ sunt relationes creatæ; cum autem multiplicitas numerica proveniat ex limitatione, idè relationes creatæ possunt sic multiplicari; non ita verò spiratio activa; sicut neque ex eodem principio est multiplicabilis Natura Divina. Secundò, quia relationes creatæ sequuntur fundamenta, quæ possunt esse diversa: at verò spiratio activa sequitur eandem voluntatem in Patre, & Filio, quæ est veluti illius fundamentum remotum; & unicam quasi actionem productivam Spiritus sancti, quæ est veluti illius fundamentum proximum; & habet eundem terminum, nempe Spiritum Sanctum; sicque non habet, ex quo illam multiplicationem sumat: sicut in simili dicitur de relatione Creatoris, quæ etiam ob easdem rationes est una, & eadem in omnibus Personis Divinis.

152. Oppones 6. Si spiratio activa esset eadem in Patre, & in Filio, in Patre esset improducta, & producta in Filio, cum sit idem cum Filiatione producta; sed idem non potest esse productum, & improductum; produci enim, & non produci sunt contradictoria, quæ de eadem re sine ulla distinctione, sive multiplicatione dici nequeunt; ergo &c. Respondeo negando majorem: sicut enim Natura Divina est eadem in Patre, & in Filio, quin simul sit improducta in Patre, & producta in Filio, cum quo est idem; ita spiratio activa est eadem in Patre, & in Filio, quin sit in Filio producta, cum quo est idem. Undè solum sequitur esse improductam in Patre, & communicatam in Filio, sicut dicitur de Natura Divina; quia tamen hoc tangit specialem difficultatem: sit:

153. Difficultas 2. Quomodo spiratio activa sit in Filio communicata à Patre? Certum est primò,

spirationem activam esse in Patre improductam. Patet, nam Pater, cum sit prima Persona, nullam aliam supponit, à qua aliquid per productionem accipiat; ergo quidquid habet à se habet, estque improductum. Secundò, spirationem activam non posse esse in Filio productam à Patre. Patet, nam quidquid producitur opponitur realiter producenti; sed spiratio activa non sic opponitur Patri, siquidem cum illo identificatur, ut patet ex dictis; ergo &c. Tertiò, spirationem activam esse in Filio communicatam à Patre; quomodo autem ei à Patre communicetur est tota difficultas, pro qua:

Quartò certum est, non communicari per se primò formaliter. Patet, quia spiratio activa sequitur voluntatem; sicut generatio sequitur Intellectum; sed voluntas non communicatur Filio per se primò formaliter, sed secundariò, concomitanter, & identicè, ut infra dicemus; ergo neque spiratio activa sic per se primò formaliter Filio communicatur. Controversia igitur solum est: An sicut voluntas communicatur Filio identicè, & concomitanter, ita etiam ei communicetur spiratio activa: aut potius censeatur resultare in Patre, & in Filio, posita communicatione voluntatis? pro qua:

Resolutio sit: Spiratio activa non communicatur à Patre Filio, sed Filio producto in utroque simul resultat. Ita *D. Thom. 1. p. q. 40. art. 2. & 4. Henricus quodlib. 5. q. 9.* Valde probabile dicit *P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 6. n. 9. tenet etiam P. Ruiz de Trinit. d. 71. sect. 3. n. 6. P. Alarcon, de Trinit. d. 9. cap. 2. n. 4. P. Arriaga d. 50. sect. 2. n. 11. P. Quiroz d. 45. sect. 4. num. 11. & alii.* Probatur primò, quia quidquid à Patre communicatur Filio, præsupponitur ad generationem; siquidem generatio est ipsa actualis communicatio; quod autem communicatur præsupponitur ad ipsam actualem communicationem; sed spiratio activa non præsupponitur; imò subsequitur generationem; siquidem cum generatio sit per Intellectum, est prior spiratione, quæ est per voluntatem; ergo spiratio non præsupponitur, sed subsequitur generationem, consequenterque à Patre non communicatur Filio.

Dicent, generationem esse priorem spiratione sumptâ expresse, non autem confusè; siquidem in eo priori, in quo Pater generat Filium, necessario præsupponitur in suo esse constitutus; sic autem constitutus includit voluntatem, in qua confusè includitur spiratio; consequenterque hæc in Patre includitur confusè. Sed contra, quia falsò supponunt, spirationem includi confusè in voluntate; ac proinde in Patre; cum sit quid relativum; nihil autem relativum sic includitur in Essentia, neque in aliquo absoluto, ut patet ex dictis, & patebit ex dicendis.

Probatur secundò, quia spiratio activa est ipsum actuale exercitium spirandi; ergo si à Patre communicaretur Filio, prius supponeretur in Patre exercitium spirandi Spiritum Sanctum, quàm generandi Filium; consequenterque prior esset spiratio, quàm generatio, & Spiritus Sanctus, quàm Filius.

Probatur tertiò, quia idè Paternitas censeatur quasi resultare à Natura Divina, quia illam supponit in ratione Naturæ; sed etiam spiratio activa supponit Patrem, & Filium constitutos in ratione Patris, & Filii; siquidem Spiritus Sanctus procedit à Patre, & à Filio ut ab uno Spiratore, & duobus suppositis, ut constat ex Concil. Lugdun. ergo

ergo in utroque supposito quasi resultat.

159. Probatur quartò, quia si spiratio activa à Patre communicaretur Filio; aut ei communicaretur sub expressione relationis Spiratoris; aut actionis, seu productionis; aut principii, vel conditionis ad spirandum: Non primum, nam ut relatio Spiratoris, non resultat, nisi posito termino spirato, & à fortiori posito Filio: Non secundum: tum quia ut productio supponit principium, non solum ut quo, sed etiam ut quod, quale est saltem partialiter Filius: tum etiam quia productio actualis statim secum deferret terminum; & tunc prior esset Spiritus Sanctus, ut diximus, quam Filius: Non tertium; tum quia rationem principii, aut conditionis ad spirandum non exercet: tum etiam, quia dato, quod exerceat, requirit essentialiter Patrem, & Filium; ut in utroque subsistat, sicque debet utrumque supponere; non datur alia formalitas, sub qua ei communicetur; ergo &c.

160. Dicent, posse Filio communicari sub expressione principii, vel conditionis ad spirandum; & ut actio, seu productio, ita tamen, ut opus non sit quod Pater statim spiraret Spiritum Sanctum in eo priori, antequam generet Filium, licet pro tunc habeat voluntatem spirandi, & ipsam actualem spirationem; siquidem cum Spiritus Sanctus sit Amor mutus, & perfectissimus, requirit necessariò duas Personas, à quibus procedat; sicque Pater quodammodo Filium speciat, ut cum eo simul Spiritum Sanctum producat. Sed contra, quia ex hoc admittunt, posse dari actionem in aliquo priori, sive signo sine suo principio adæquato, id est sine Filio, & sine termino, id est sine Spiritu Sancto.

161. Oppositum tenent P. Granad. tract. 1. d. 6. n. 11. P. Arrub. d. 129. cap. 1. n. 7. P. Amicus d. 19. num. 77. & videtur magis placere P. Saar. cit. num. 6. Pro quibus: Obijcies 1. Quidquid Filius habet, habet à Patre communicatum per generationem; sed habet relationem spirationis activæ; ergo illam habet à Patre communicatam. Respondeo distinguendo majorem: habet à Patre communicatum, aut in se formaliter, aut in radice; concedo majorem: semper in se formaliter; nego majorem: cum autem Filius habeat à Patre formaliter Naturam, & in ea voluntatem, quæ est radix spirationis activæ inde resultantis, etiam illam habet à Patre communicatam in radice, non tamen in se formaliter.

162. Obijcies 2. ex D. Aug. de Trinit. cap. 27. ait: ibi. Pater Filio dedit, ut quemadmodum de se, ita de illo quoque procedat Spiritus; ergo ex D. Aug. Filius non habet tantum à Patre voluntatem, & radicale principium Spiritus Sancti, sed etiam actualem spirationem, quam per terminum procedat significavit. Respondeo D. Aug. sicut & alios Patres dicentes, Spiritum Sanctum procedere à Patre per Filium, & à Patre principaliter: Patrem communicare Filio quidquid habet, exceptâ Paternitate; & Filium accipere à Patre omnia, quæ habet; intelligendos esse de prædicatis absolutis, non autem de relativis, qualis est spiratio activa: aut si locuti sunt de spiratione activa, est solum radicaliter, prout proximè diximus.

163. Obijcies 3. Spiratio activa sequitur voluntatem; sed voluntas à Patre communicatur Filio; ergo etiam spiratio. Respondeo spirationem activam sequi voluntatem; non tamen ut est voluntas Naturæ Divinæ, sed ut est voluntas Patris, & Filii; siquidem Paternitas, & Filiatio sunt conditiones ad

Tom. 1

spirandum: undè consequenter supponit Patrem, & Filium, ex quorum voluntate resultat; ac proinde non potest supponi communicata per generationem.

Instabis: Licet voluntas in Filio sit posterior generatione, tamen Filio communicatur à Patre; ergo etiam licet spiratio activa sit posterior generatione, tamen Filio à Patre communicabitur. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia voluntas licet in Filio sit posterior comparata ad generationem, quatenus illi communicatur secundariò, & concomitanter, tamen ut est voluntas Naturæ Divinæ, in se concipitur ut prior cõcomitanter cum intellectu, atque aded potest in se, si non formaliter, & primariò, saltem secundariò, & concomitanter communicari: at verò spiratio activa ita est posterior respectu generationis, ut in nullo priori possit concipi ut spiratio Naturæ; siquidem cum sit prædicatum notionale Patris, & Filii, est posterior omni prædicato absoluto; sicque solum potest concipi ut resultans ex voluntate Patris, & Filii, qui supponuntur constituti: undè voluntatem esse posteriorem in Filio est posteriùs communicari; Spirationem autem esse posteriorem est resultare ex voluntate communicata.

Obijcies 4. Quamvis creatio procedat ab omnibus Personis, tamen Pater communicat Filio Omnipotentiam; ergo etiam licet spiratio procedat à Patre, & Filio, tamen Filio communicabitur à Patre. Respondeo Patrem communicare quidem Filio spirationem, non tamen formalem, sed radicalem, id est voluntatem; sicut illi communicat creationem, non formalem, sed radicalem, id est Omnipotentiam.

Obijcies 5. Si spiratio resultaret in Patre, & in Filio jam producto, posset dici prout sic producta, saltem virtualiter, & quoad nos; sicut ita dicuntur producta Attributa, quæ resultant ab Essentiâ; & dicitur omne ens, quod tale est per resultantiam; sed hoc non est dicendum; alioqui jam diceretur passiva, & non activa; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad cujus probationem dicimus, spirationem adhuc esse activam realiter in ordine ad Spiritum Sanctum, cujus realis productio activa est. Patet in Paternitate, quæ virtualiter resultat à Natura, diciturque producta quoad nos virtualiter; & tamen est realis generatio activa Verbi Divini.

Quæres hinc: quomodò, seu quo ordine spiratio activa censetur resultare? Certum est primò, hujusmodi resultantia non esse realem, & à parte rei, quia tunc esset realiter producta, & distincta, quod est contra fidem. Secundò, hujusmodi resultantiam esse solum virtualem, & quoad nos; sive quoad nostrum modum concipiendi, qualis est resultantia Paternitatis à Natura Divina, quæ quidem resultantia ita fit: Primò intelligitur Natura Divina, nempe Intellectus, seu Intellectio essentialis; deinde in eadem Natura intelligitur voluntas, seu volitio; mox in Patre intelligitur intellectio formaliter, & volitio concomitanter; inde communicatà in Filio intellectu formaliter, & volitione concomitanter, resultat in utroque spiratio activa ut productio, & ut relatio ad Spiritum Sanctum.

M m it

SECTIO

SECTIO VIII.

Qualem sit munus Spirationis
activæ?

168. **D**IFFICULTAS I. Utrum spiratio activæ sit constitutiva Patris, & Filii? Affirmant omnes, qui tenent, spirationem activam non esse unicam, & simplicem relationem, prout supra diximus, sed confluere ex Paternitate, & Filiatione; consequenter enim dicunt, spirationem activam esse constitutivam Patris, & Filii formaliter in ratione Personæ, ita ut inadæquatè sumpta constituat Personam Patris, & inadæquatè sumpta constituat Personam Filii; quod *P. Arriaga d. 50. sect. 4. n. 21.* dicit, esse probabile. Cum tamen hoc dictum probatissimi Authores plusquam temerarium censeant, prout supra diximus *n. 136.*
169. Conclusio sit: Spiratio activæ non constituit Patrem, & Filium secundum formalem rationem Personæ. Probatur, quia ratio formaliter constituens Personam est incommunicabilis; sed talis non est spiratio activæ; communicatur enim Patri, & Filio; ergo &c.
170. Dices 1. Spiratio passiva constituit Personam in ratione Personæ; ergo etiam sic eam constituet spiratio activæ. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia spiratio passiva est incommunicabilis; non ita tamen est spiratio activæ, ut diximus.
171. Dices 2. Licet ratio Personæ ut sic sit communicabilis Patri, & Filio, illos tamen constituit in ratione Personæ; ergo idem dicendum de spiratione activæ. Respondeo rationem Personæ ut sic esse quidem communicabilem Patri, & Filio, imò & Spiritui Sancto, tanquam gradum communem, sive univocum, sive analogum, de quo jam alibi in Logica, non autem tanquam aliquid singulare: at verò spiratio activæ est relatio singularis, & communicabilis, ideoque non constituit Personam in ratione Personæ; ad hoc enim debebat esse incommunicabilis, sive incommunicabilitas alius Personæ singularis, respectu alterius Personæ singularis.
172. Difficultas 2. Utrum spiratio activæ pertineat ad constitutionem Patris, & Filii; non ut Personalitas, sed ut aliquid utrique commune; sicut Natura, licet sit communicabilis, est de constitutione Personarum? Negativè. Ita *D. Thom. P. Soar. lib. 5. de Trinit. cap. 6. n. 7. & lib. 10. cap. 4. P. Tanner. d. 4. dub. 7. n. 9. P. Arriaga d. 50. sect. 4. n. 21. & 22. & alii.* Probatur 1. quia Persona adæquatè constituitur ex natura, & substantia; sed spiratio activæ, ut distincta virtualiter à Natura, & Paternitate, ac Filiatione, neque est Natura, neque substantia, ut statim dicemus; ergo non potest constituere Personam Patris, & Filii.
173. Probatur secundò, quia Pater, & Filius, ut tales sunt priores spiratione activæ; siquidem Pater prius ut Pater generat, & Filius generatur, quam uterque spirent Spiritum Sanctum; ergo cum spiratio activæ supponat Patrem, & Filium constitutos adæquatè in ratione Patris, & Filii, non potest ad eorum constitutionem spectare.
174. Dices: Si spiratio activæ non esset de constitutione Patris, & Filii, illos supponeret adæquatè constitutos; sed non ita supponit; alioqui esset accidens; siquidem illud, quod advenit rei, sive

Personæ adæquatè constituitur; est accidens; ergo &c. Respondeo negando minorem, ad cuius probationem, dicimus inde non sequi spirationem activam esse accidens physicè, & realiter; sicut enim physicè, & realiter non distinguitur à Persona Patris, & Filii, ita etiam physicè, & realiter eis non advenit, sicque quidquid est idem realiter cum Persona, physicè, & realiter est de illius constitutione.

Utrum autem dicendum sit accidens metaphysicum, & quoad nos; aut etiam physicè virtualiter, quoniam, ut supra diximus, physicè virtualiter distinguitur à Personis? Hoc admittit *P. Arriaga cit. proximè n. 20. & multi Recentiores*; siquidem id nullum reputant inconveniens, quatenus eodem modo dicunt, Attributa esse accidentia metaphysica respectu Naturæ, & spirationem respectu Personarum, cum quibus nos etiam supra locuti sumus *n. 134.* Attamen castigatus loquendo in rebus divinis, dicimus non habere rationem talis accidentis. Pater, quia licet ita à nobis concipi possit, est tamen sine fundamento ex parte Dei; siquidem fundamentum concipiendi accidens metaphysicum propriè dictum, est quasi unio, sive inhaerentia; quidquid autem convenit Deo, etiam ut concipitur advenire, convenit, & advenit modo perfectissimo, nempe per identitatem; non verò per unionem, & inhaerentiam, sicque ut perfectè substantia subsistens eadem subsistentia; ac proinde si aliter concipitur, sine fundamento concipitur; ergo &c.

Difficultas 3. Utrum spiratio activæ constituit Personam formaliter; seu quod idem est: an habeat rationem substantiæ formaliter? Negativè. Ita *P. Soar. lib. 5. de Trinitate cap. 8. n. 6. qui tom. 1. in 3. p. d. 9. sect. 3. Ad secundam, dicit non esse magnum inconveniens, si spirationi activæ sua substantia concedatur, quatenus ibi intendit defendere in Deo substantiam absolutam communibilem omnibus Personis, de qua nos infra, & jam alibi in Metaphys. ubi etiam de hac præsentis quaestione tract. 2. d. 3. à num. 385. ubi etiam totè sect. 11. aliqua diximus de spiratione activæ, quæ hinc prætereunda non erant, utpotè in hac materia maximè necessaria. Tenent etiam *P. Granad. v. d. 10. d. 6. n. 13. P. Molin. 1. p. q. 31. art. 2. P. Ruiz de Trinit. d. 70. sect. 3. n. 21. qui contrarium dicit periculofum, & temerarium. P. Arriaga d. 51. n. 1. P. Martinon. d. 26. n. 21. & P. Amicus d. 19. n. 67.**

Probatur primò, quia Sancti Patres, & Theologi solum numerant tres substantias relativas, quin faciant mentionem de quarta, cum tamen dicant dari quartam relationem, prout supra diximus; ergo intelligunt hanc quartam relationem, nempe spirationem activam non habere rationem substantiæ formaliter. Confirmatur, quia Concil. Lugdun. & Florent. explicando unitatem principii, & Spiritus sancti recurrunt ad unitatem virtutis spirativæ; non verò ad unitatem substantiæ, aut suppositi; ergo signum est non dari in spiratione activæ rationem substantiæ formaliter.

Probatur secundò, quia de ratione substantiæ, prout alibi diximus in Metaph. & dicunt omnes communiter, est esse ultimus terminus complens naturam, illamque reddens incommunicabilem alteri termino; sed id non habet spiratio activæ; siquidem communicatur Patri, & Filio, & per illorum substantias terminatur; ergo &c.

Probatur tertio, quia sequeretur dari in Deo quatuor Personas; siquidem Persona nihil aliud est, quam rationalis naturæ individua substantia, seu substantia; hoc autem est contra fidem; ergo &c.

&c. Dicent, spirationem activam non constitutere Personam, quia est communicabilis, quod non potest stare cum ratione personalitatis; maxime verò cum ratione subsistentiæ. Sed contra, quia personalitas vendicat incommunicabilitatem ex eo, quod sit subsistentia; rationem verò personalitatis ex eo, quod sit subsistentia naturæ rationalis; ergo cum spiratio activa sit in natura rationali, qualis est divina; aut vendicat cum ratione subsistentiæ rationem personalitatis, efficitque quartam Personam, quod est contra fidem; aut si non vendicat rationem personalitatis, quia est communicabilis, neque etiam subsistentiæ ob eandem rationem.

180. Argues 1. In Deo admittitur subsistentia absoluta cum communicabilitate; ergo etiam relativa spirationis activæ. Respondeo primò negando antecedens, ut diximus in *Met. tract. 2. d. 3. à n. 395.* & dicemus infra d. 5. à n. 211. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam; diversa ratio est, quia subsistentia absoluta habet effectum, quem præstat, nempe facere Naturam subsistentem communicabiliter: at verò subsistentia spirationis activæ non haberet quid præstaret; siquidem Natura satis intelligitur subsistens per subsistentiam absolutam. Et hujus ratio est, quia cum Natura Divina sit quid absolutum, sicque diversi ordinis à relationibus; indiget complemento ejusdem ordinis absoluti, quod proinde in illa præstabit effectum: at verò spiratio activa, cum sit ejusdem ordinis cum aliis subsistentiis relativis Patris, & Filii, sufficienter per illas terminatur.

181. Argues 2. Licet spiratio activa sit subsistentia formaliter; (in hoc enim sensu procedit difficultas; nam identice, cum sit idem cum Paternitate, & Filiatione, quæ sunt formaliter subsistentiæ, potest etiam dici subsistentia,) non ideo sequitur dari in Deo quatuor subsistentias, consequenterque quatuor Personas; siquidem hujusmodi subsistentia solum distingueretur virtualiter à Paternitate, & Filiatione, sicque non poneret cum illis in numero; sicut non ponit subsistentia absoluta admixta; neque Natura cum relationibus; neque enim dicuntur in Deo quatuor res; ergo &c. Respondeo negando antecedens, ad cujus probationem dicimus, solum convincere, non esse admittendas quatuor subsistentias realiter distinctas, ut dicimus de Relationibus; non tamen non dari tres realiter, & unam virtualiter distinctam, sicque tres Personas realiter, & unam virtualiter distinctam, quod repugnat; sicut communi modo loquendi Patrum, & Conciliorum repugnat subsistentia absoluta. Quod verò Essentia cum Relationibus non faciat quatuor res, sicque non ponant in numero, provenit ex communi acceptione, quæ non multiplicat hos terminos *res, entitas, &c.* nisi multiplicitate reali.

182. Instabis: Etiam ex communi acceptione terminus *Persona* non multiplicatur, nisi posita reali distinctione; ergo ex eo, quod spiratio activa sit subsistentia, non sequitur dari quatuor Personas, cum non distinguatur realiter à Paternitate & Filiatione. Respondeo id ipsum esse inconveniens, quod scilicet detur personalitas non constituens personam. Accedit, quod licet illam non constitueret realiter distinctam, illam tamen constitueret distinctam virtualiter, quod etiam repugnat, ut diximus.

183. Argues 3. Spiratio activa est incommunicabilis Spiritui Sancto; ergo vendicat propriam rationem

Tom. 1.

subsistentiæ, sive Personalitatis. Respondeo primò negando consequentiam; subsistentia enim est incommunicabilis simpliciter, ita ut nulli alteri termino communicetur: at verò spiratio activa, licet non communicetur Spiritui Sancto, communicatur tamen Patri, & Filio, quod satis est, ut non habeat rationem subsistentiæ, sed per illorum subsistentias subsistit.

Respondeo secundò distinguendo antecedens: 184. est incommunicabilis Spiritui Sancto ex formali ratione subsistentiæ, sive ultimi termini; nego antecedens: ex oppositione, & distinctione reali intercedente inter producentem, & productum, concedo antecedens: Unde sicut spiratio activa communicatur Patri & Filio, ut terminantibus, ita poterat communicari Spiritui Sancto, nisi aliunde repugnaret, nempe ex distinctione reali, quæ posita, si daretur talis communicatio, fieret per unionem, & compositionem realem, quæ toleret in Deo simplicitatem; non autem per identitatem, quæ solum admittitur in divinis, & non datur inter realiter distincta.

Argues 4. Spiratio activa conjungitur immediate Naturæ Divinæ, ut volitio est, eamque determinat ad productionem Spiritus Sancti; sed ratio immediate determinans Naturam vendicat rationem subsistentiæ; ergo &c. Respondeo negando minorem; dato enim quod spiratio activa conjungatur immediate Naturæ, & non Paternitati, & Filiationi, ut conditio ad spirandum, non sufficit talis conjunctio ad rationem subsistentiæ; alioqui intellectus, qui sic conjungitur, & determinat Naturam, esset subsistentia. Unde requireretur, quod illam ultimò determinet reddendo incommunicabilem alteri termino, quod spiratio activa non efficit.

Argues 5. Actio spirandi debet tribui alicui supposito, ut principio quod; siquidem actiones sunt suppositorum; ergo spiratio activa habet rationem suppositi, sive subsistentiæ. Respondeo negando consequentiam; si enim spiratio activa haberet rationem suppositi, quatuor darentur supposita; consequenterque quatuor Personæ, quod est contra fidem. Unde principium quod actionis spirandi est Paternitas, & Filio.

Addo, etiam dato quod spiratio activa esset principium quod actionis spirandi, non ideo dicendam esse subsistentiam, & multò minùs suppositum; aut propter rationem factam; aut quia non omne principium quod est suppositum; nam si per impossibile Deus non haberet subsistentias relativas, adhuc diceretur principium quod creaturarum, quas per Omnipotentiam produceret, quin obstarat proloquium illud; quando enim actiones dicuntur suppositorum, idem valet, atque singularium.

SECTIO IX.

Utrum Spiratio activa exerceat munus complendi principium formale quo; aut originandi activæ?

188. Ico 1. Spiratio activa non exerceat munus complendi principium formale quo Spiritus Sancti, neque ut ratio formalis, neque ut conditio. Ita

M m m 2

D Thom.

D. Thom. 1. p. q. 36. art. 4. ad 1. & q. 40. art. 4. Cajet. Torres. & Thomistæ Recentiores Arimin. in 1. dist. 12. P. Soar. lib. 10. de Trinit. cap. 4. n. 3. ubi contrariam sententiam existimat falsam. P. Albertin. tom. 2. prædicam. Ad aliquid corol. 15. dub. 1. P. Tanner. d. 4. q. 4. dub. 7. n. 9. Henric. sum. a. 60. q. 5. Agid. in 1. dist. 11. art. 2. q. 2. & 3. Zumei. 1. p. q. 36. art. 4. d. 2. P. Arriaga d. 50. n. 15. & alii. Probatur primò, quia non sunt multiplicandæ formalitates, præsertim in divinis, absque necessitate; sed nulla datur necessitas admittendi formalitatem principii, aut conditionis ad spirandum; siquidem æquè benè possunt Paternitas, & Filiatio præstare hoc munus; imò illis necessariò concedendum est, cum actio debeat ultimè denominare suppositum, quod illæ, non verò spiratio activa constituit, ut supra diximus; ergo &c.

189. Probatur secundò, quia idem est principium sufficiens productionis per voluntatem, quod est sufficiens productionis per Intellectum; siquidem idem est suppositum amans, & intelligens; sed Paternitas cum Essentia constituit sufficiens principium productionis per Intellectum; ergo etiam productionis per voluntatem.

190. Inferes: Ergo sicut sola Paternitas cum Essentia constituit principium generativum, sola cum eadem Essentia constituit principium spirativum. Respondeo negando illationem; licet enim Filiatio non requiratur ex eo, quod productio amoris ut sic requirat essentialiter duas Personas distinctas, quæ sint principium illius ut quod; requiritur tamen ex eo, quod Persona Spiritus Sancti ex suo proprio conceptu sit nexus, live Amor mutus duarum Personarum inter se, ideoque petit duas Personalitates, quæ cum volitione compleant unicum principium adæquatum quod ipsius Spiritus Sancti.

191. Probatur tertio, quia ad producendum solum requiritur virtus productiva ut quo, & distinctio principii quod à termino producibili, ut patet ex supra dictis; sed posita voluntate in Patre, & Filio, intelligitur virtus sperativa ut quo, nempe voluntas, & distinctio à termino spirabili, nempe ab Spiritu Sancto, proveniens à Paternitate, & Filiatione; ergo nihil aliud requiritur ad constituendum principium spirativum. Confirmatur efficaciter, quia Pater, & Filius, ut tales sunt, opponuntur Spiritui Sancto; alioqui Paternitas, & Filiatio non distinguuntur ab Spiritu Sancto; siquidem in Divinis non est distinctio realis, nisi ubi est oppositio; sed non opponuntur, nisi in ratione producentis, & producti; in Divinis enim non potest esse alia oppositio; ergo opponuntur ut principium spirativum termino spirabili; consequenterque principium spirativum supponitur constitutum ad relationem spiratoris.

192. Oppositum tenent Richard. in 1. dist. 11. q. 3. & 4. Scot. dist. 12. q. 1. ad 3. Rubio q. 1. Capreol. concl. 4. & ad 5. Ocham. q. 1. Gabr. q. 1. Argent. dist. 7. a. 1. ad 3. P. Molin. 1. p. q. 26. art. 4. d. 2. §. Quo loco & ad 3. P. Vasq. 1. p. d. 164. cap. 3. Zuniga de Trinit. d. 16. dub. 6. quos citat, & sequitur P. Amicus d. 19. sect. 3. num. 66. & alii: pro quibus Argues 1. Ut se habet generatio activa ad Filium, ita se habet spiratio activa ad Spiritum Sanctum; sed illa complet principium generativum; ergo etiam hæc principium spirativum. Respondeo negando majorem: nam generatio activa constituit Personam; non ita verò spiratio activa, ut diximus, sicque illa potest constituere, live complere principium generativum; & non ita hæc principium spirativum. Et

huius ratio est, quia generatio activa nihil supponit in Patre, aut Personam constituens, aut principium distinguens à termino generando præter se ipsam, sub conceptu tamen hypostasis, & Personæ; sicque potest ipsum principium complere: at verò spiratio activa supponit Paternitatem, & Filiationem constituentes Personas, quibus principium spirativum, nempe volitio compleri potest, & constitui principium quod; sicque necessaria ad id non est spiratio activa.

Argues 2. Paternitas solum respicit Filium; & Filiatio solum respicit Patrem; sed principium constituitur per respectum ad terminum, qui respectu Spiritus Sancti est sola relatio spiratoris; ergo &c. Respondeo negando absolute majorem; nam si Paternitas, & Filiatio non respicerent etiam Spiritum Sanctum, ab eo non distinguuntur; liquet in Divinis non potest esse distinctio, nisi ubi est oppositio Relationum. Verum quidem est, quod Paternitas solum Filium, & Filiatio solum Patrem respiciunt formali & expresso respectu quasi prædicamentali producentis, & producti; cum quo tamen stare potest, quod etiam respiciant Spiritum Sanctum respectu implicito, & magis quasi transcendentali spirativi ad spirabile; expressè enim illum respiciunt per spirationem activam.

Inferes: Ergo si Pater, & Filius per Paternitatem, & Filiationem complentur in ratione principii spirativi, per illasque respiciunt, & distinguuntur ab Spiritu Sancto, superflua erit spiratio activa. Respondeo negando illationem: Paternitas enim, & Filiatio non illos distinguunt, nisi tantum radicaliter, neque illos referunt quasi prædicamentali sub conceptu expresso relationis; sicque ut ita referantur, & distinguantur formaliter, necessaria est spiratio activa, quæ constituit formaliter principium actu spirans sub conceptu originis, & sub conceptu expresso relationis illos formaliter refert ad terminum spiratum.

Argues 3. Ita est unum principium spirativum in Patre, & Filio ad intra; sicut in tribus Personis est unum, & idem principium productivum ad extra; sed hoc non constituit Personalitatem; siquidem creaturæ per se, & formaliter non dependent à Deo ut Trino, sed ut Uno; ergo neque illud sic constituitur Paternitate, & Filiatione, sed spiratione activa. Respondeo ad argumentum sic illud retorquendo: Ex eo, quod virtus productiva ad extra, etiam seclusis Personalitatibus, distinguatur à termino producibili, habet quidquid per se requiritur ad productionem ad extra, ideoque Trinitas non est per se conditio ad producendum; ergo etiam ex eo, quod virtus spirativa supponatur ad actualem spirationem distincta à termino spirabili, habet quidquid per se requiritur ad spirandum ad intra; ac proinde spiratio non est per se conditio ex parte principii.

Instabis: Personalitates non sunt conditiones per se requisitæ ad producendum ad extra, ut probat argumentum; ergo neque sic erunt ad spirandum ad intra, sed talis erit sola spiratio activa. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia cum Natura Divina non exigit triplicem illam subsistentiam relativam ratione productionis ad extra; nam si Deus per impossibile unam tantum haberet subsistentiam absolutam, adhuc esset Omnipotens, & productivus ad extra; sed tantum id exigit ratione suæ perfectionis, & fecunditatis; ideo creaturæ solum materialiter, & non formaliter, ac per se exigunt

Trinitatem in Deo: at verò virtus spirativa ad intra existit per se Patrem, & Filium ut tales sunt; siquidem terminus, nempe Spiritus Sanctus, est per se, & essentialiter nexus, & amor mutus Patris, & Filii per productionem, & communicationem à duobus suppositis, idèquè existit per se eorum Personalitates.

197. Argues 4. Si principium spirativum supponeretur constitutum ad spirationem activam; aut constitueretur solo absoluto; aut absoluto simul, & relativo: Non primum; siquidem loquimur de principio quod realiter distincto à termino producto; nihil autem absolutum sic distinguitur à Persona producta: Non secundum; aut enim hoc relativum esset sola Paternitas; & hoc non; alioqui principium spirativum esset adæquatè in solo Patre: aut sola Filiatio; & hoc etiam non; alioqui esset in solo Filio, quod est erroneum: aut utraque simul, quod non est dicendum; siquidem multa sequerentur absurda; ergo &c. Respondeo principium quod spirativum, neque solo absoluto, neque absoluto, & sola Paternitate, aut sola Filiatione, ut conditionibus constitui, sed utraq; simul; neque indè inferri possunt aliqua absurda.

198. Inferes 1. Ergo principium spirativum distingueretur realiter à generativo; siquidem generativum constituitur Essentiâ, & Paternitate; spirativum verò Essentiâ, & Filiatione; conjunctionem autem ex Paternitate, & Filiatione distinguitur realiter à sola Paternitate distinctione includentis ab incluso. Respondeo primò, illationem in omnium sententia habere eandem vim; siquidem ipsi etiam Adversarii fatentur, Paternitatem, & Filiationem per se requiri ad spirandum, saltem remotè; sicque principium illas connotat essentialiter; & tamen non idè dicunt principium generativum esse realiter distinctum ab spirativo. Secundò (quod & omnes tenentur respondere,) principium spirativum non ita distingui à generativo secundum id, quod dicit in recto, nempe secundum virtutem spirandi; licet ita distinguatur secundum id, quod dicit in obliquo; siquidem generativum prout sic dicit solam Paternitatem; spirativum autem Paternitatem, & Filiationem.

199. Inferes 2. Ergo principium spirativum non est totum, & integrum in Patre; neque totum, & integrum in Filio, sed uterque indiget alio ad spirandum. Respondeo primò sic retorquendo illationem: Pater, & Filius per se requiruntur ad spirandum, ut ipsi etiâ Adversarii fatentur; ergo una Persona indiget aliâ ad spirandum; consequenterque nec totum, quod requiritur ad spirandum est in Patre, nec totum in Filio. Secundò, principium spirativum totum, & integrum esse in Patre; & totum, ac integrum esse in Filio secundum rectum, & absolutum; siquidem tota & integra potentia, ac virtus spirativa est in Patre, & in Filio; licet non ita sit secundum obliquum, & relativum.

200. Inferes 3. Ergo principium spirativum non est unum, & idem in Patre, & Filio, sed duplex, ac divisum; consequenterque duplex Spirator, quod repugnat Concil. Lugdun. & Florent. scpe cit. quæ, ut declarent unitatem Spiratoris, recurrunt ad unitatem principii. Respondeo solutionem patere ex dictis; Pater enim, & Filius dicuntur unus, & idem Spirator secundum eandem virtutem spirativam, quæ significatur in recto, in quo sensu intelligenda sunt Concil. cit. sicut dicuntur unus, & idem Deus ratione unius Deitatis, licet hæc Deitas, sicut & illa virtus connotet plures Personas, & substantias. Et hujus ratio est, quia no-

mina substantiva, ut sunt *Principium*, *Spirator*, *Deus*, & similia desumunt unitatem à forma, quæ dicitur in recto, & non ab illo, quod connotant; licet adjectiva eam desumant à subjectis, prout alibi diximus in Philosophia, in quo sensu possent dici plures spirantes, producentes &c. adjectivè.

Inferes 4. Ergo spiratio activa esset accidens, saltem metaphysicè; siquidem esset extra rationem omnino constituentem principium spirativum. Respondeo solutionem patere ex supra dictis num. 134. & 175. neque enim hæc habet difficultatem aliquam specialem; nam sive spiratio activa constituat principium spirativum, sive non, ut nos diximus, semper est virtualiter extra constitutionem Patris, & Filii, eisque censetur advenire jam constitutis in suo esse adæquato Personæ Divinæ. Undè miror hoc uti argumento, qui ei tenentur æquè respondere.

202. Inferes 5. Ergo Spiritus Sanctus posset dici idem cum Patre & Filio in ratione spirandi; siquidem habet eandem voluntatem essentialem cum illis. Respondeo hanc illationem non habere specialem difficultatem in nostra, quàm in Adversariorum sententia, ut consideranti patebit: adhuc tamen negamus illationem, ut enim sic diceretur idem Spirator cum Patre & Filio, præter rationem illam essentialem debebat in se habere spirationem activam, quæ non in illo, sed in solis Patre, & Filio datur.

203. Inferes 6. Ergo sicut Pater, & Filius in divinis, licet sint duæ Personæ, efficiunt unum principium respectu ejusdem Amoris Divini, nempe Spiritus Sancti; ita etiam duo homines producentes simul eundem actum amoris, ad illum concurrerent, ut unum tantum principium. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia hi homines, non solum haberent duas personalitates, sed etiam duas naturas, quæ sunt principia simpliciter actionum vitalium: at verò Pater, & Filius in divinis, licet habeant diversas Personalitates, habent tamen eandem Naturam, quæ dicitur de formali, sicque ob illam dictam de formali, & in recto dicuntur unus spirator, & non plures ob Personalitates dictas de connotato, & in obliquo, nisi cum addito, nempe adjectivè, ut diximus.

204. Dico 2. Spiratio activa constituit principium spirativum actuspirans; illudque simul refert ad terminum spiratum. Ita Doctores supra cit. num. 188. Probatur primò ex dictis præcedente conclusione. Secundò, quia Pater, & Filius actu spirant Spiritum Sanctum, ut unus Spirator, & unica spiratione, ut constat; tum ex dictis; tum etiam ex Concil. Lugdun. & Florent. cit. atqui si Pater, & Filius supponerentur actu spirare ad relationem Spiratoris, supponerentur sic spirare per Paternitatem, & Filiationem, quod non est dicendum; alioqui jam spiratio esset duplex, nempe Paternitas, & Filiatio, quod supra negavimus n. 136. ergo &c.

205. Hinc Colliges primò, spirationem activam exercere munus originandi activè, seu producendi Spiritum Sanctum, quod idem est, atque habere rationem actionis, seu quasi actionis, & originis activæ. Secundò, habere etiam munus, seu rationem referendi, seu potius relationis quasi prædicamentalis referentis Spiratorem ad spiratum; non tamen id solum habere, ut dicit P. Amicus cit. n. 63. asserere P. Soar. cit. neque enim P. Soar. id affirmat, ut legenti ipsum P. Soar. loco cit. constabit.

206. Tertiò, non dari unum constitutum immediate
M m m 3

ex Essentia, & spiratione activa, quod sit principium quod spirativum distinctum virtualiter à Patre, & Filio, sed spirationem activam supponere principium spirativum, nempe Essentiam identificatam Patri, & Filio, quibus immediatè identificatur, illosque actu spirantes, & formaliter expressè relatos constituere.

207. Quartò, in spiratione activa prius esse rationem originis, quàm relationis; siquidem ratio originis est veluti fundamentum proximum illius, sicut est in creatis causalitas; fundamentum autem præsupponitur ad illud, cuius est fundamentum. Quintò, spirationem activam, ut origo est, esse priorem Spiritu Sancto, utpotè illius productio: ut relatio autem, esse posteriorem, cum Spiritus Sanctus sit illius terminus, ad cuius positionem resultat. Sextò, rationes originis, & relationis quasi prædicamentales in spiratione activa solum distinguuntur secundum maiorem expressionem conceptuum.

SECTIO X.

Utrum Relationes Divinæ dicantur perfectionem?

208. DVERTES primò, questionem non procedere de Relationibus Divinis, prout sunt idem à parte rei cum Essentia; sic enim nullum est dubium, dicere in Deo eandem perfectionem essentialem, quam dicit ipsa Essentia; cum non sint quid entitativè diversum ab ipsa Essentia. Secundò, solum procedere de ipsis Relationibus, prout virtualiter distinguuntur ab Essentia, cui addunt virtualitates relativas. Tertiò, adhuc prout sic posse dupliciter considerari, aut in se; aut comparativè ad ipsam Essentiam. Undè:

209. Advertes quartò, perfectionem entitativam, de qua hic agendum, esse duplicem: Altera est, quæ ens constituitur in ratione completi in suo genere, ita ut nihil ei desit in sua ratione, diciturque perfectio absoluta, non quòd solum reperiatur in ente absoluto, sed quia datur in ente in ordine ad se considerato; altera, quæ consistit in ratione convenientiæ entitatis cum subjecto, quod perficit, diciturque relativa, non quòd detur in solis relationibus, sed quia datur in ente in ordine ad aliud considerato. His positis.

210. Difficultas 1. Utrum Relationes Divinæ dicantur perfectionem in se, seu quam dicimus absolutam? Affirmativè. Ita D. Thom. 1. p. q. 29. art. 3. Aureol. in 1. dist. 19. p. 2. art. 3. propos. 2. Ockam. q. 1. ad 1. Bacon. dist. 23. q. 1. art. 1. §. 2. & art. 3. & in 3. dist. 1. q. 1. art. 2. §. 2. Bañez 1. p. q. 28. art. 2. dub. 1. Zumel. ibid. d. 3. Zuniga de Trinit. d. 5. dub. 5. memb. 2. Gabr. in 1. dist. 7. q. 3. art. 3. P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 9. n. 15. P. Vafq. 1. p. d. 122. cap. 2. P. Arrub. d. 105. P. Valent. 1. p. d. 2. q. 4. punct. 1. P. Granad. tract. 3. d. 5. sect. 2. n. 10. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 3. dub. 4. num. 3. P. Arriaga d. 49. sect. 3. P. Ruiz de Trinit. d. 29. P. Amicus d. 19. sect. 8. n. 199. P. Compton. tom. 1. d. 55. sect. 1. n. 4. P. Martinon. d. 25. sect. 9. P. Rhodex. tom. 1. d. 6. q. 2. sect. 7. §. 3. & alii.

211. Probatur primò autoritate Patrum, quorum testimonia videri possunt apud Doctores cit. præsertim P. Ruiz, & P. Martinon. agnoscunt enim in Deo perfectiones Personales, ut facit D. Damascen. lib. de Decret. prima instit. cap. 1. ibi: Pater,

ait, & Filius, & Spiritus Sanctus. Unusquisque enim eorum perfecta est hypostasis, & perfecta Persona. Ex lib. 1. de Fide cap. 11. dicit, Patrem, & Filium distinguunt perfectionibus personalibus. Confirmatur autoritate Ecclesiæ, quæ in Prælatione Missæ de Trinit. canit adorandam esse adoratione latræ proprietatem Personalem: ibi: Ut in Personis proprietas, & in Essentia Unitas, & in Majestate adoratur aequalitas; non autem adoratur, quod non habet excellentiam perfectionis. Dices cum P. Molin. adorari Trinitatem Personarum propter unitatem Essentiæ. Sed contra, quia Deus non adoratur solum, quia Unus, sed etiam quia Trinus; sed non est Trinus ratione Essentiæ, sed ratione Relationum; ergo &c.

Probatur secundò rationibus: Prima, quia Relationes Divinæ prout distinguuntur virtualiter ab Essentia, habent veram rationem entis, ita ut constituent diversas entitates Personales realiter multiplicatas, non multiplicatâ Essentiâ; ergo etiam veram rationem perfectionis; siquidem perfectum, prout alibi diximus in Metaphysica, recurrit cum ente; cum sit idem, atque integritas, live bonitas, quæ est passio entis, ut etiam diximus in Metaphysica. Confirmatur, quia perfectum est, cui in suo genere nihil deest; sed Relationibus Divinis, ut tales sunt, in suo genere nihil deest; ergo &c.

Dicent 1. cum P. Molin. bonum, seu perfectum recurrere cum ente absoluto, non autem cum relativo. Sed contra, quia in ejus sententia conclus. 3. relationes creatæ dicunt perfectionem; ergo etiam Divinæ. Secundò, bonum, & perfectum recurrere cum ente à Philosophis cognitum; Philosophus autem non agnovit Trinitatem in Deo. Sed contra, quia Philosophi loquuntur de ente in totâ sua latitudine, & ex eo præcisè quod sit ens, dicunt esse bonum, & perfectum; Relationes autem Divinæ continentur sub ratione entis. Tertiò, bonum, & perfectum recurrere cum ente, aut ratione sui, aut ratione alterius. Sed contra, quia Relationes Divinæ ratione sui sunt ens; ergo & perfectio.

Secunda ratio est, quia Relationes Divinæ in se sunt subsistentiæ; sed conceptus subsistentiæ dicit perfectionem; siquidem esse formam de se aptam complere, & terminare naturam est perfectio; ergo &c. Confirmatur, quia Filiatio Divina, quæ Relatio est formaliter, & aliis opposita sustentat Humanitatem Christi Domini; alioqui etiam aliæ illam sustentarent, dicerenturque incarnatæ, quod est hæreticum; ergo quæ Relatio est formaliter dicit perfectionem; siquidem implicat sustentare realiter naturam, illiusque perfectionem positivam supplere, qualis est subsistentia creatæ, & in se perfectionem non dicere.

Tertia ratio est, quia fecunditas in Divinis completur Relationibus, saltem ut conditionibus, prout supra diximus; sed esse fecunda completè est maxima perfectio Naturæ Divinæ; ergo &c. Quarta ratio est, quia negari non potest, Deum amare, & sibi complacere in Patre, Filio, & Spiritu Sancto, non solum ut sunt unus Deus, sed ut sunt Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus formaliter, in ipsa generatione, & spiratione; sed solum bonum, & perfectum potest esse obiectum complacentiæ, ut per se notum est; ergo &c.

Oppositum tenent Richard. in 1. dist. 24. art. 1. q. 3. ad 1. Major in 1. dist. 20. q. 1. & dist. 33. ad 2. Torres. 1. p. q. 28. d. 2. d. 3. p. 2. Scot. in 3. dist. 1. q. 1. & 4. &

217. & quodlib. 5. a. 1. & 2. Durand. in 3. dist. 1. q. 3. n. 13. Arimin. in 1. dist. 19. a. 1. Capreol. dist. 7. q. 1. art. 2. & dist. 17. q. 1. ad 3. Agid. dist. 4. art. 1. ad 11. Cajet. 1. p. q. 28. a. 2. Ferrar. 2. contr. gen. cap. 9. P. Molin. 1. part. q. 42. a. 6. d. 2. qui omnes dicunt Relationes Divinas, prout præcise ab Essentia, neque perfectionem, neque imperfectionem dicere, sed ab utroque abstrahere: Pro quibus.

Objicies 1. Si Relationes Divinæ, prout sic dicerent perfectionem; aut illam dicerent finitum; aut infinitum: Non primum; siquidem nihil divinum potest esse finitum, & limitatum: Non secundum; siquidem infinitum est immultiplicabile, ut potest quod includit omnia in eo genere; conceptus autem Relationis in Deo multiplicatur; Paternitas enim v. g. non includit omnem Relationem, cum non includat Filiationem; ergo &c.

Respondeo primò retorquendo argumentum: Relationes Divinæ, ut ipsi Adversarii fatentur, dicunt entitatem veram; aut illam igitur dicunt finitum; aut infinitum: Non dicunt primum; ergo secundum: aut si (ut alii dicunt) præcise ab Essentia, & infinita; hoc idem dicimus de illarum perfectione. Quia tamen videtur implicare rem determinatam, & singularem præcise ab Essentia finiti, & infiniti. Resp. secundò negando minorem quoad secundam partem; dicunt enim perfectionem infinitam in suo genere, nempe Paternitas (sicque de aliis) in genere Paternitatis, cum quod stare potest multiplicitas in genere Relationis, prout supra diximus.

Objicies 2. Si Relationes Divinæ dicerent perfectionem, sequeretur, aliquam perfectionem esse in Patre, quæ non esset in Filio, & e contra; siquidem in Patre est Paternitas, quæ non est in Filio; & in Filio est Filiatio, quæ non est in Patre; sed hoc ex terminis est absonum; ergo &c. Respondeo concedendo sequelam; neque enim est inconveniens concedere, aliquam perfectionem relativam, sicut & relativam entitatem esse in Patre, quæ non sit formaliter in Filio, & e contra; hoc enim tam certum est, quam certum, Patrem non esse Filium; neque Filium esse Patrem.

Inferes: Ergo plus perfectionis esset in omnibus Personis simul, quam in singulis; hoc autem est contra D. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 7. & 10. ibi: In summa Trinitate tantum est una, quantum tres simul sunt; nec plus aliquid sunt duæ, quam una; ergo &c. Respondeo concedendo illationem, si loquamur de perfectione relativa & formaliter constitutiva Personæ; non autem de perfectione simpliciter. Unde.

Advertes, nunquam concedendum esse simpliciter, & absolute, aliquam perfectionem esse in una Persona, quæ non sit in alia; aut plus perfectionis esse in omnibus simul, quam in singulis, ut cum D. Aug. cit. docent etiam reliqui Patres: Primò, quia nomine perfectionis simpliciter, & absolute venit perfectio absoluta; hæc autem est æqualis, & eadem in omnibus Personis. Secundò, quia licet veniat perfectio relativa sub nomine perfectionis, eadem etiam perfectio relativa, quæ est in una Persona, est etiam in alia, non formaliter, & constitutivè; neque enim Relationes oppositæ possunt constituere eandem Personam, sed virtualiter, & ut Patres, & Theologi loquuntur per Circumcessionem, de quo infra.

Objicies 3. Si Relationes Divinæ dicerent perfectionem, sequeretur, unam esse aliam perfectionem; siquidem sunt diversæ speciei; species autem diversæ ex Philosopho 8. Met. sunt inæqualis perfectio-

nis; sequela verò non est admittenda, cum sit contra fidem in Symbol D. Athan. ibi: *Tota tres Personæ coeternæ sibi sunt, & coæquales*; ergo &c. Respondeo negando sequelam; ad cujus probationem, (dato quod Relationes Divinæ quasi specie distinguantur: tum quia sunt diversæ rationis: tum etiam quia distinctio numerica provenit ex limitatione in Deo non admittenda,) dicimus, posse diversas species, ut jam alibi diximus in *Logica tr. 2. d. 1. a. n. 53.* esse æqualis perfectionis per mutuam prædicatorum æquipollentiam; quales essent duo conceptus duarum differentiarum individuantium; & duæ Uniones Hypostaticæ ad Patrem, & ad Filium, si darentur; Philosophus autem locutus est de speciebus subalternis. Addo, Relationes divinas non differre specie propriè, & positivè, sed negativè, quatenus una non est alia, ut differentia individuantem; Philosophus autem loquitur de propriis speciebus.

Objicies 4. Relationes creatæ non dicunt perfectionem; siquidem conceptus relationis est communis relationibus rationis, & realibus; quod autem convenit cum ente rationis non participat veram rationem perfectionis, sicut non participat veram rationem entis; ergo idem dicendum de Relationibus Divinis. Respondeo negando antecedens, ad cujus probationem dicimus, conceptum proprium, & univocum relationis non esse communem relationibus rationis, sed solis realibus. Imò neque sic est communis conceptus analogicus proportionis propriæ; sicut non ita communis est proprius conceptus entis communis cum ente rationis. Addo, convenientiam illam, quæcumque illa sit in ratione communi, non tollere determinatum conceptum relationis realis, qui ex eo, quod sit talis determinatè, dicit determinatè veram entitatem, sicque veram perfectionem.

Objicies 5. Perfectio ex D. Ansel. dicitur illa, quæ in quolibet melior est ipsa, quam non ipsa, sive opposita; sed Filio non est melior Paternitas, quam Filiatio; aut e contra; alioqui aliqua perfectio deesset Patri, & Filio, quam melius esset in eis esse, quam non esse, quod derogat eorum perfectioni; ergo &c. Respondeo allatam descriptionem per se solum competere perfectioni simpliciter simplici. Utrum autem tales sint Relationes Divinæ? Dicemus infra.

Objicies 6. Perfectum coïncidit cum eo, quod est integrum, significatque aliquod totum; sed tales non sunt Relationes Divinæ; siquidem sunt partes integrantes, & componentes Personas; ergo &c. Respondeo argumentum, si valeret, etiam probare, Essentiam non habere perfectionem; siquidem etiam integrat, & componit Personas. Unde perfectum dicitur integrum, & totum in suo genere, quales sunt etiam Relationes, licet in genere personalitatis integrent, & component Personas.

Objicies 7. Relationes totum suum esse habent in ordine ad aliud; ergo non habent perfectionem illam, quam diximus absolutam, licet habeant respectivam. Respondeo negando consequentiam; sunt enim ens in se, cujus passio est perfectio, sive bonum, idque non tantum entis absoluti, sed etiam relativi, quod etiam est ens in se, licet tale sit per ordinem ad aliud.

Objicies 8. Si Relationes Divinæ dicerent perfectionem; aut dicerent, quam diximus absolutam; aut respectivam: Non primum; nihil enim absolutum includitur in Relationibus: Non secundum; perfectio enim respectiva solum consideratur

deratur per ordinem ad subjectum; hoc autem non habent Relationes; ergo &c. Respondeo negando minorem quoad utramque partem; habent enim perfectionem respectivam, sive relativam in entitate, tunc quia ad integritatem entis relativi pertinent; tunc quia maximam habent convenientiam cum Natura, quam aliquo modo perficiunt, ut statim dicemus: & habent absolutam, prout ipsae Relationes in se, & absque ordine ad Naturam considerantur secundum suam entitatem physicam, & realem.

228. Difficultas 2. Utrum Relationes Divinae comparative ad Essentiam dicant perfectionem? Advertes primò, non esse idem dicere in se perfectionem, quam supra diximus absolutam, & illam dicere comparative ad Essentiam, quam etiam supra diximus perfectionem relativam; siquidem hoc secundum in Relationibus Divinis sonat, Essentiam perfici per illas; nam ut communiter docent Theologi, Creaturae dicunt in se perfectionem; & tamen superadditæ Deo illum non perficiunt. Unde:

229. Advertes secundò, præsentem questionem inquire: Utrum Relationes Divinae superaddant Essentiae perfectionem? Negant Authores supra cit. n. 216. quatenus docent, Relationes in se nullam dicere perfectionem; si autem illam in se non habent, quomodo illam, quam non habent, superaddere possunt Essentiae? Oppositum tamen videntur sentire Doctores cit. pro contraria sententia n. 210. quatenus absolute affirmant, Relationes Divinas dicere in se perfectionem. Et ratio est, quia omnis forma, quæ talis est comparative ad naturam, est ad illam perficiendam; siquidem de ratione formæ est perficere; sed Relationes Divinae sunt veluti formæ subsistendi, non solum in se, sed etiam comparative ad Naturam; ergo comparative ad illam sunt perfectiones; seu quod idem est illam in ratione subsistendi perficiunt. Confirmatur, quia subsistentiæ creatæ, non solum in se, sed etiam per ordinem ad naturam, sunt perfectiones; ergo etiam divinae.

230. Advertes tertio, aliquos, ut utramque hanc sententiam concilient, asserere, Relationes Divinas comparative ad Essentiam dicere perfectionem, non quidem intensivam, sed extensivam; Intensivam perfectionem dicunt, esse illam, quæ addit novum gradum perfectionis, quæ non supponitur in eo, cui additur: Extensivam autem, quæ novum gradum perfectionis non addit, sed eandem magis extendit. Unde cum Natura Divina ex se habeat omnem omnino perfectionem, & ipsas Relationes eminenter contineat, non perficitur per illas perfectione intensivâ, sed extensivâ.

231. Verumtamen hic modus loquendi, ut jam alibi notavimus in *Metaph. tract. 1. d. 3. à num. 181.* præterquam quod faciat questionem de nomine, difficultatem non evacuat; siquidem perfectio per ordinem ad id, quod perficit, dicit ex suo conceptu intensionem, prout illud reddit dignius, & æstimabilius, quod si ita non reddat, improprie dicitur ejus perfectio. Patet exemplo, nam quando quaeritur, an Creaturae additæ Deo faciant constatum perfectius? Non est sensus, an faciant extensivè majus? Hoc enim est evidens, idemque tunc esset, ac quaerere, an perfectiones creatæ essent diversæ à Divinis? Sed est sensus, an constatum ex Deo, & creaturis sit quid perfectius, id est æstimabilius, ac solus Deus? Et in hoc sensu excitatur hic præfatus difficultas, nempe: Utrum Relationes Di-

vinæ comparative ad Essentiam dicant perfectionem, id est, illam perficiant? In quo:

Resolutio sit: Relationes Divinae comparative ad Essentiam dicunt perfectionem. Ita expressè *P. Ruiz. de Trinit. d. 29. sect. 3. & 4.* ubi ostendit, futurum Deum imperfectum sine Relationibus, imò & ipsam Divinitatem, & substantiam absolutam, quod latè, & eruditè probat, ut asselet, autoritate Sanctorum Patrum. *D. Athan. orat. 2. & 3. D. Basil. lib. 4. contr. Eunomium. D. Aug. lib. 6. de Trinit. cap. 1. D. Greg. Nyssen. orat. Carth. cap. 5. D. Gregor. Nazianz. tract. de Fide orat. 49. D. Cyril. Alex. lib. 1. Thesaur. cap. 6. D. Hilari. lib. 12. de Trinit. D. Epiphani. hæres. 69. D. Leo Magni. serm. 5. de Nativit. D. Thom. opuscul. 1. cap. 7. & aliis.* Deinde:

Probatur primò, quia Relationes Divinae, cum sint perfectissimæ subsistentiæ, alicujus Naturæ sunt subsistentiæ; ergo alicujus Naturæ sunt perfectiones; sed non naturæ creatæ; ergo Divinae. Neque recurras ad rationem intensivam, & extensivam; siquidem, ut jam diximus, esse perfectionem extensivam, non est, esse perfectionem Naturæ, sed esse perfectionem diversam. Unde:

Probatur secundò, quia Attributa absoluta sunt perfectiones intensivæ ipsius Naturæ Divinae; ergo etiam sic erunt Attributa Relativa. Probatur tertio, quia perfectius concipitur Natura Divina ut secunda ad intra, quam ut infecunda; sed illius fecunditas completur, saltem ut conditione per Relationes; ergo &c.

Probatur quarto, quia quando perfectio ex suo conceptu nullam dicit imperfectionem, perfectius est illam continere formaliter, quam solum continenter; sed Relationes Divinae addunt Essentiae perfectionem, quæ ex suo conceptu nullam dicit imperfectionem, & quæ in Essentia formaliter non continetur; ergo &c.

Probatur quinto efficaciter, quia si Relationes Divinae solum adderent Essentiae Divinae perfectionem extensivam, cum hanc etiam addant illi creaturae, non magis perficeretur Essentia Divina ex conjunctione creaturarum, quam ex conjunctione Relationum Divinarum; hoc autem non est dicendum; ergo &c. Confirmatur, quia licet causa creata contineat eminentet suum effectum, tamen conjunctum ex illa, & effectu insurgit intensivè perfectius; ergo etiam licet Essentia contineat eminentet Relationes Divinas, tamen ex earum conjunctione cum Essentia consurgit aliquid intensivè perfectius.

Obijcies 1. Natura Divina ut præscindens virtualiter à Relationibus, est summum, & infinitum bonum includens omnem perfectionem simpliciter in omni genere; sed simpliciter, & infinite perfectio in omni genere non potest addi perfectio; alioqui jam tale non esset; ergo &c. Respondeo Naturam Divinam ut præscindentem virtualiter à Relationibus includere omnem perfectionem simpliciter absolute, non verò relative: Unde summè, & infinite perfectio in genere absolute non potest addi perfectio simpliciter, & absolute; potest tamen addi secundum quid in genere relativo. Patet, quia Natura Divina ut præscindit ab Attributis, non potest addi perfectio in genere Naturæ; potest tamen addi in ratione attributali.

Obijcies 2. Relationes Divinae, cum totæ sint ad aliud, solum habent esse ad; non autem esse in; sed nulla perfectio potest esse talis comparative ad Naturam habentem se per modum subjecti, nisi per

per esse in; ideoque multi docent relationes creatas non dicere perfectionem, saltem respectu subiecti; ergo &c. Respondeo negando maiorem quoad secundam partem; relationes enim habent esse in transcendens omne esse relativum; quod etiam habent relationes creatæ transcendens omne accidens: dicuntur tamen habere totum esse ad aliud, quatenus non aliter sunt in subiecto, aut quasi subiecto, nisi illud ordinando, quod est speciale in relationibus.

239. Obijcies 3. In eo, quod est secundum quid ad illud, quod est simpliciter nulla datur perfectionis proportio; sed Essentia est perfectio simpliciter; Relationes autem secundum quid, ut ex dicendis constabit; ergo &c. Respondeo maiorem esse veram, quando secundum quid tale dicitur ob limitationem, & imperfectionem positivam; non autem quando tale est ob oppositionem: at verò Relationes Divinæ non desinunt esse perfectiones simpliciter ob limitationem, & imperfectionem positivam; imò sunt perfectiones infinitæ simpliciter in suo genere, ut statim dicemus, sed ob solam oppositionem; unus autem infiniti simpliciter ad aliud similiter infinitum datur perfectionis proportio.

240. Obijcies 4. Creaturæ comparativè ad Deum, si ei conjungantur, nullam addunt perfectionem; ergo neque Relationes Divinæ; utraque enim sunt perfectiones secundum quid. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia creaturæ sunt perfectiones secundum quid ob limitationem, & imperfectionem positivam; sicque quando Deo adduntur, adduntur tanquam imperfectum Deo omnino perfectio: at verò Relationes Divinæ aliter se habent, ut proximè diximus, sicque adduntur tanquam infinitè perfectum relativè Deo, siue Essentiæ absolutè perfectæ infinitè.

241. Obijcies 5. Si Relationes Divinæ prout sic comparativè ad naturam dicerent perfectionem, multa sequerentur absurda non admittenda. Primum, Trinitatem, imò & quamlibet Personam divinam esse perfectiorem Essentiæ Divinæ. Secundum, Patrem v. g. non esse æquè perfectum, ac est Trinitas tota; siquidem Trinitas plures Relationes, seu perfectiones includit, quàm solus Pater. Tertium, Patrem esse perfectiorem Filio; nam si Relationes comparativè ad Essentiam dicunt perfectionem, cum ratio improducti, quæ soli Patri convenit, sit ex suo conceptu nobilior, quàm ratio producti, quæ convenit Filio, perfectius esset conflatum ex Essentiâ, & Paternitate, quàm ex Essentiâ, & Filiatione; hæc autem non sunt admittenda; ergo &c.

242. Respondeo negando maiorem, unde: Ad primum dicimus non ex eo sequi Trinitatem, aut quamlibet Personam esse absolutè, & simpliciter perfectiorem Essentiâ, sed solum relativè, & secundum quid: præsertim, quia à parte rei Trinitas, & Essentia non distinguantur, sicque realiter sunt eadem perfectio in omni genere absoluto, & relativo. Ad secundum etiam negamus ex eo sequi, Patrem esse minùs perfectum, quàm Trinitas; siquidem omnes perfectiones relativæ sunt æquales: unde per æquivalentiam tantum continet Pater, quàm Trinitas, & tantum Trinitas, quàm quælibet Persona; quælibet enim continet eandem Essentiam, & æqualem perfectionem Relationis. Ad tertium similiter negamus, conflatum ex Essentiâ, & Paternitate esse perfectius conflatum ex Essentiâ, & Filiatione ob rationem pro-

Tom. I.

ximè assignatam: neque ratio improducti in Patre est perfectior ratione producti in Filio; siquidem utraque dicit rationem subsistendi perfectissimam, & utramque exigit Natura ex se æqualiter, ac necessariò; nam tam necessariò Pater est, quàm est Filius absque ulla ratione dependentiæ, quæ sola inducit inæqualitatem inter producens, & productum, ut patet in creatis.

SECTIO XI.

Qualis sit hæc Relationum Divinarum perfectio?

DIFFICULTAS I. Utrum hæc Relationum Divinarum perfectio sit in suo genere infinita? Affirmativè. Ita P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 12. n. 7. Aureol. in 1. dist. 19. p. 2. art. 2. proposit. 2. Major ibid. q. unica. Ocham. in 1. dist. 19. q. 1. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 4. n. 7. P. Ruiz d. 28. de Trinit. sect. 1. & 2. P. Amicus d. 19. sect. 8. n. 204. P. Compton. tom. 1. d. 57. sect. 1. n. 6. & alii supra cit. Probatur primò, quia omnis Relatio Divina prout præcindit ab Essentia, (in quo sensu procedit difficultas, nam prout sunt idem cum Essentia nullum est dubium esse simpliciter infinitas;) habet in suo genere omnem perfectionem excogitabilem, caretque omni positivâ imperfectione; est ens indestructibile, æternum, &c. ergo est in suo genere infinita.

Probatur secundo, quia Relationes Divinæ, ut diximus, prout præcindunt ab Essentia dicunt perfectionem; sed non finitam; ergo infinitam; siquidem omnis perfectio, aut est finita, aut infinita. Confirmatur, quia quælibet Origo in Divinis est infinita in suo genere; nempe Origo Filii habet omnem perfectionem sui generis, cum non sit possibilis alia Origo Filii; ergo sic erit infinita Relatio, quæ in illa fundatur.

Oppositum tenent Marsil. in 1. dist. 3. q. 23. a. 3. corol. 5. Gregor. in 1. dist. 34. q. unica. art. 3. Durand. in 3. dist. 1. q. 3. num. 13. D. Bonav. in 1. dist. 7. art. 1. q. 2. Scot. in 1. dist. 26. q. 1. & dist. 2. q. 5. & quodlib. 5. art. 2. Richard. Argent. Capreol. Caiet. Ferrar. Canar. & alii, quos citat, non tamen sequitur P. Ruiz cit. pro quibus: Oppones 1. Quod est infinitè perfectum, ut tale sit, debet includere omnem perfectionem excogitabilem, utpotè summè perfectum; sed non ita includunt Relationes Divinæ; non enim includunt perfectionem Essentiæ; ergo &c. Respondeo maiorem esse veram de infinito simpliciter, & in omni genere; non autem secundum quid, & in certo genere, ut sunt Relationes, quæ in suo genere includunt omnem perfectionem; sicque sunt infinitæ in tali genere.

Oppones 2. Paternitas in Divinis est Relatio Divina; & tamen in genere Relationis non est infinita; siquidem non includit omnem perfectionem relativam; alioqui includeret Filiationem, & Spirationem passivam; consequenterque ab illis non distingueretur realiter; ergo &c. Respondeo Paternitatem, ut benè probat argumentum, & nos jam supra diximus, non esse infinitam in genere relativo, sed Paternitatis, in quo genere includit omnem perfectionem excogitabilem; idemque dicendum de aliis Relationibus in suo genere.

Instabis: Idèd Paternitas non includit Filiationem, & Spirationem passivam, quia illis opponitur; sed non ita opponitur Spirationi activæ; ergo, ut

N n n

sic

fit infinita debet illam includere; sed hoc supra negavimus; ergo &c. Respondeo majorem non esse universaliter veram; siquidem poterant non opponi, & tamen non includi; neque enim opponuntur Essentia; & tamen illam non includunt formaliter, ut infra dicemus.

248. Oppones 3. Relationes divinæ secundum suum conceptum præcisum non sunt formaliter à se, sed tantum identice ratione Essentia; ergo etiam, non in se formaliter, sed identice, & ratione Essentia; erunt infinitæ. Respondeo dato antecedente (quod aliqui negant de Aseitas inadaquata excludente rationem causæ,) negando consequentiam; diversa ratio est, quia Aseitas, ut jam alibi diximus, & infra dicemus, est propria, & constitutiva Essentia; sicque non potest Relationibus competere, quæ manent extra Essentiam ut ab illa distinctæ: at verò infinitas relativa, imò neque absoluta, est constitutiva Essentia; sed illius tantum Attributum, sicque bene potest esse in Relationibus.

249. Difficultas 2. Utrum plures Relationes Divinæ possint dici in Deo plures perfectiones cum addito, id est relativæ; sicque eodem modo dici, plura entia, bonitates, res, entitates, aternitates, infinitates reales, licet non omnes Relationes in Deo sint realiter distinctæ? Affirmativè. Ita Ocham. in 1. dist. 19. q. 1. Aureol. in 1. dist. 19. p. 2. art. 3. proposit. 2. Gabr. in 1. dist. 7. q. 2. art. 2. P. Valent. de Trinit. lib. 2. contrav. cap. 12. P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 9. à n. 14. & cap. 10. & tom. 1. in 3. p. d. 1. sect. 4. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 4. n. 9. P. Amicus d. 19. sect. 8. n. 205. P. Arriaga d. 49. num. 11. & alii. Probatur, quia Relationes Divinæ, prout præcindunt ab Essentia, ut diximus, dicunt perfectionem infinitam, sunt ens, bona, res; &c. Deinde sunt plures; ergo bene potest dici, dari in Deo plures perfectiones, (sicque de aliis prædicatis) cum addito, nempe relativæ; licet non ita possint dici absolute, & sine addito; siquidem prout sic supponunt pro absoluto, quod in Deo est unum tantum. Vide de his, aliisque prædicatis in Metaphys. tract. 5. d. 1. sect. 5. à n. 166. ubi plura diximus hujus loci propria.

250. Oppositum tenent Capreol. Caiet. Ferrar. Canar. Scot. Durand. Richard. Argent. P. Molin. P. Bellarm. D. Bonav. in 2. dist. 38. Henricus quodlib. 1. q. 1. Greg. in 1. dist. 20. q. 1. art. 1. Major. in 1. dist. 19. q. unica. Marfil. 1. p. q. 28. art. 2. d. 3. p. 2. P. Vasq. 1. p. d. 122. cap. 6. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz de Trinit. d. 30. sect. 3. num. 1. pro quibus. Argues 1. Sancti Patres, ut videre est apud Doctores citatos, præsertim P. Ruiz, loquentes de perfectione Divina, loquuntur in numero singulari; ergo unica, & singularis perfectio datur in Deo. Respondeo Sanctos Patres illis in locis loqui de perfectione Divinâ absolutâ, quæ quidem est una; non autem de Relativâ, quæ est multiplex, ut etiam dixit D. Damascen. lib. 1. de Fide cap. 10. & 11. ubi dicit dari in Deo perfectionem personalem: ibi: *Perfectas, ait, ipsas hypostasas, Personasq. dicimus, &c.* Personalitas autem est triplex; ergo & triplex perfectio.

251. Argues 2. Perfectio recurrit cum integritate; sed hæc in Deo est una; ergo una tantum in Deo est perfectio. Respondeo in Deo unam tantum esse integritatem absolutam, & secundum Essentiam; non autem relativam; hæc enim est triplex realiter, & una virtualiter distincta, quales sunt Relationes Personales, & spiratio activa, sicque etiam tot sunt in Deo perfectiones relativæ.

Argues 3. Si in Deo diceretur dari hujusmodi perfectiones, quia in Deo dantur hujusmodi Relationes, sequeretur dari in Deo inæquales perfectiones, Deumque dici inæqualiter perfectum; siquidem tales Relationes sunt diversæ speciei; species autem ex Philosopho semper se excedunt sicut numeri; sed sequela non est admittenda; ergo &c. Respondeo primò negando minorem; nullum enim est inconveniens admittere quoad nos hujusmodi inæqualitatem; nam Attributa Divina sic etiam sunt inæqualia quoad nos, non tamen à parte rei; siquidem à parte rei, tam Attributa, quam Relationes habent identitatem cum eadem Natura, quæ à parte rei includit omnem omnino perfectionem, aut formaliter, aut eminenter. Respondeo secundò negando sequelam, ut patet ex supra dictis n. 222.

Argues 4. Idè diceretur dari in Deo triplicem perfectionem, quia in Deo dicitur dari triplicem relationem; sed ex hoc non sequitur; siquidem cum Relationes sint ad terminos, qui ab illis realiter distinguuntur, etiam sunt inter se realiter distinctæ; perfectio autem cum sit in ordine ad subiectum, nempe Essentiam, quæ est una tantum, etiam una tantum erit ipsa perfectio; ergo &c. Respondeo argumentum solum probare hujusmodi perfectiones solum distinguui virtualiter ab Essentia, & realiter inter se, quod non negamus. Accedit, falsum esse, perfectionem transcendentalem sumi per ordinem ad subiectum; alioquin ipsa Essentia non esset transcendentally perfecta, quia ad nullum subiectum dicitur ordinem.

Argues 5. Relatio formaliter ut talis secundum quod ab alia distinguitur realiter, solum reduplicat supra differentiam entis divini relativi, concipiturque ut differentia adjacens, & modificans ens; sed differentia entis, & illius modificatio ut talis, non est perfectio transcendentally, nec entitas ratione sui; ergo neque sic erit Relatio in Deo. Respondeo negando minorem, ut patet ex alibi dictis in Metaphysica; differentia enim, & modificationes entis eo modo, quo diximus distinguui ab ipso ente, nempe per majorem expressionem conceptus, illud perficiunt; at verò Relationes Divinæ, cum à Natura distinguuntur virtualiter perfecte, ut infra dicemus, eo modo, quo ab illa distinguuntur, sunt perfectiones transcendentales, non solum in se, sed etiam respectu ipsius Naturæ, prout supra diximus.

SECTIO XII.

Utrum Relationes Divinæ sint perfectiones simpliciter simplices?

DIFFICULTAS I. Utrum Relationes Divinæ sint perfectiones simpliciter simplices? Negativè. Ita Scot. quodlib. 5. art. 2. & in 1. dist. 2. §. Ad primam questionem, & dist. 19. q. 1. ad 2. Aureol. in 1. dist. 19. p. 2. art. 3. proposit. 1. Caiet. 1. p. q. 28. art. 1. & 2. Gabr. in 1. dist. 7. q. 3. art. 3. Greg. dist. 19. q. 1. art. 1. P. Soar. lib. 3. de Trinit. cap. 10. n. 4. & tom. 1. in 3. p. d. 11. sect. 4. P. Amicus d. 19. sect. 8. n. 205. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 4. n. 8. P. Compton. tom. 1. d. 55. sect. 1. n. 7. P. Rhodex tom. 1. d. 6. q. 2. sect. 7. §. 3. & alii. Probatur primò, quia perfectio simpliciter simplex, prout alibi jam diximus in Met. tract. 1. d. 3. à n. 166. cum D. Ansel. in Monolog. cap. 5. & communi Theologorum, est illa: *Quæ in quolibet ente*

ente melior est ipsa, quam non ipsa; quod ita intelligendum, ut diviso ente adæquatè in duas veluti differentias oppositas, & incompatibiles, illa sit perfectio simpliciter simplex, quæ melior est, quam opposita; sed diviso ente in Patrem, & non Patrem, non melius est esse Patrem, quam non esse Patrem; siquidem esse Filium est non esse Patrem; & tamen esse Filium est æqualis perfectio, quam esse Patrem; ergo &c. Confirmatur explicando definitionem illam per conditionem impossibilem, quia si per impossibile Pater non esset Pater, sed Filius, non propterea esset perfectius ens, aut perfectius suppositum; ergo esse Patrem, & esse Filium non sunt perfectiones simpliciter simplices.

256. Probatur secundò, quia ad perfectionem simpliciter simplicem triplex communiter requiritur conditio: Prima, ut non involvat admistam imperfectionem: Secunda, ut non excludat majorem, aut æqualem: Tertia, ut includatur formaliter in Essentia Divina, id est in Deo, ut unus est; atqui secunda, & tertia non reperiuntur in Relationibus; siquidem mutuo se excludunt ab eodem supposito, cum tamen sint æquales, ut patet ex supra dictis, & non includuntur formaliter in Deo, ut unus est, ut infrà dicemus; ergo &c. Confirmatur, quia alioqui aliquid perfectionis simpliciter simplicis esset in Patre, quod non esset in Filio, & è contra, consequenterque nulla Persona esset adæquatè perfecta in omni genere perfectionis simpliciter simplicis; hoc autem non est dicendum; ergo &c.

257. Oppositum tenent Greg. in 1. dist. 20. q. 1. art. 1. & dist. 34. q. unica art. 3. ad 6. Major. in 1. dist. 19. q. unica ad 1. Gabr. in 1. dist. 7. q. 3. art. 3. Ocham. ibid. q. 1. ad 1. P. Valent. lib. 2. contrrov. cap. 12. P. Vsq. d. 122. cap. 4. n. 10. & cap. 6. & 7. Caiet. 3. p. q. 3. art. 1. quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 30. de Trin. sect. 9. num. 5. P. Arriaga d. 49. sect. 1. subsect. 3. & alii: pro quibus: Obijcies 1. Perfectio simpliciter simplex videtur esse illa, quæ in subiecto, cui convenit, melior est ipsa, quam non ipsa; siquidem ad perfectionem simpliciter simplicem non requiritur, quod sit melior respectu illius, cui non convenit; alioquin gradus rationalis non esset perfectio simpliciter, quia equo, cui non convenit, non melior est ipsa, quam non ipsa, cum sit illius destructiva; sed quælibet Relatio Divina melior est in Persona, cui convenit, quam ejus carentia; ergo &c.

258. Respondeo negando majorem; neque enim prout sic benè explicatur perfectio simpliciter simplex; nam si solum esset comparanda ad subiectum, cui convenit, quælibet perfectio esset simpliciter simplex; sique hinnibile esset perfectio simpliciter simplex, quia respectu equi, cui convenit, melior est, quam non hinnibile; siquidem hoc ejus essentiam destruit.

259. Obijcies 2. Perfectio simpliciter simplex est illa, quæ à subiecto, cui convenit, nullam excludit perfectionem majorem, aut æqualem; sed relationes Divinæ ita se habent; nam licet inter se opponantur, tamen à Natura nullam excludunt perfectionem absolutam, aut relativam; siquidem omnes identificantur in eadem Naturâ Divinâ; ergo &c. Respondeo negando minorem; ad cujus probationem dicimus, relationes Divinas, licet non excludant à Natura perfectionem majorem, aut æqualem, illam tamen excludere à supposito, quod etiam participat rationem entis; perfectio autem simpliciter simplex est illa, ut diximus, quæ in quolibet ente melior est ipsa, quam non ipsa.

Tom. 1.

Obijcies 3. Subsistere est perfectio simpliciter simplex; siquidem respectu Dei, imò & respectu entis, melius est subsistere, quam non subsistere; sed Deus subsistit relationibus Personalibus; ergo hæc sunt perfectiones simpliciter simplices. Respondeo distinguendo majorem: est perfectio simpliciter simplex, si sumatur prout dicit modum existendi perfecte; concedo majorem: sic autem præcindit à relationibus, ut quid absolutum: prout dicit incommunicabilitatem suppositi; nego majorem; sic enim dicunt oppositionem æqualis perfectionis.

Obijcies 4. Melius est Deo esse Trinum, quam non esse Trinum; sed est Trinus per relationes Personales; ergo &c. Respondeo esse Trinum respectu Dei dicere collectionem plurium perfectionum relativarum, & non unam simplicem, de qua est quæstio. Præterquam quod non debent comparari solum cum Deo, sed cum unoquoque ente, seu supposito; tota autem Trinitas non est perfectior quâlibet Personâ.

Obijcies 5. Saltem disjunctivè melius est respectu cujusque entis esse aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum, quam non esse Patrem, aut Filium, aut Spiritum Sanctum; ergo saltem disjunctivè dicunt perfectionem simpliciter simplicem. Respondeo relationes Divinas sic disjunctivè sumptas non dicere perfectionem simpliciter simplicem; hæc enim debet sumi determinatè, & non disjunctivè, nam perfectio disjunctiva est multiplex, & non una tantum; alioqui esse Deus, aut creatura; substantia, aut accidens; corpus, aut spiritus esset perfectio simpliciter simplex.

Inferes: Ergo saltem esse Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum collectim erit perfectio simpliciter simplex. Resp. negando illationem; tunc enim Trinitas in quâlibet Personâ non est melior ipsa, quam non ipsa, licet sit melior in Deo. Accedit, quod Trinitas, prout sic nihil aliud est, quam omnes tres relationes; & cum omnes sigillatim non sint perfectiones simpliciter simplices, etiam neque collectim.

Obijcies 6. Perfectio adæquatè dividitur in simpliciter, & secundum quid; sed relationes Divinæ non sunt perfectio secundum quid; siquidem hæc dicit imperfectionem, quæ in Deo non est admittenda; ergo sunt perfectiones simpliciter. Respondeo negando minorem, ad cujus probationem dicimus, perfectionem secundum quid admittere imperfectionem, aut positivam, si sit creata, aut negativam, si sit Divina, quatenus scilicet non includit omnem perfectionem, sed eam tantum, quæ sibi debetur; aut cum aliquâ habet oppositionem; quam imperfectionem negativam admittimus in relationibus Divinis, utpotè quæ propriè imperfectio non est.

Obijcies 7. Melius est esse Patrem quam non esse Patrem; siquidem esse Patrem dicit fecunditatem; melius autem est esse, quam non esse fecundum; ergo Paternitas est perfectio simpliciter. Respondeo in Patre melius esse Patrem esse, quam non esse Patrem ob rationem assignatam; non ita tamen melius esse in Filio, & Spiritu Sancto esse Patrem, quam non esse Patrem, quod necessarium erat ut Paternitas esset perfectio simpliciter simplex, quæ debet considerari respectu cujuslibet subiecti, & non tantum illius, cui convenit, ut diximus. Accedit, quod Paternitas solum dicit fecunditatem identicè, & argutivè, & prout sic est perfectio absoluta, ac proinde simpliciter simplex; daturque in omnibus Personis, cum in omnibus

N n n z

nibus

nibus detur Natura fecundissima: nos autem non loquimur de perfectione simpliciter simplici argutivè, & identicè, sed quæ talis sit formaliter, quam negamus esse Relationes Divinas.

266. Obijcies 8. Licet Persona Divina non constitutur intrinsecè Relationibus oppositis, nempe Patre Filiatione; constituitur tamen saltem extrinsecè, quatenus Filiatio est ad Patrem, & Paternitas ad Filium; ergo Relationes Divinæ prout sic sunt in singulis Personis, consequenterque sunt perfectiones simpliciter simplices. Respondeo perfectionem simpliciter simplicem, ut diximus, esse illam, quæ melior est ipsa, quam non ipsa in quolibet, in quo est propriè, sive in quo est idem per identitatem, sicque non sufficere quemlibet modum essendi minus proprium, qualis ille foret, quidquid dicat P. Granad. alioqui omnes perfectiones creatæ essent simpliciter simplices, quia omnes sic improprie, & eminenter sunt in Deo.

267. Obijcies 9. Paternitas est melior Filiatione Divinâ; siquidem melius est dare, quam accipere; & melius esse à se, quam ab alio; ergo &c. Resp. negando antecedens, ad cuius probationem dicimus perfectius esse dare, quam accipere in creatis, ubi causa dans esse est independentior, quam effectus illud accipiens; siquidem ex effectu arguimus causam, non tamen è contra, cum causa possit esse sine effectu; quod licet non ita sit in causis necessariis, id provenit ex imperfectione causæ, non autem ex perfectione, sive intrinseca ratione, aut entitate effectus: at verò in Divinis aliter se res habet; licet enim non detur dependentia inter procedens, & productum, datur tamen æqualis necessitas existendi, ita ut tam necessariò sit producens, quam terminus productus, non ex eo solum, quod habeat principium determinatum; siquidem hoc esset habere necessitatem ab extrinseco, sed ex se, & ex sua intrinseca ratione: Undè cum habeat æqualem necessitatem existendi ab intrinseco, & principium producens æquè sit propter se, & propter terminum productum, quo pacto etiam se habet terminus productus; inde fit, quod in divinis non sit melius dare, quam accipere, cum utrumque sit æquè necessarium ex intrinseca ratione, & dantis, & accipientis.

268. Obijcies 10. Quando dicitur, perfectionem simpliciter simplicem esse illam, quæ in quolibet subiecto melior est ipsa, quam non ipsa, aut alia opposita; intelligitur sub conditione impossibili, nempe si per impossibile posset subiectum mutare suam perfectionem in oppositam, melior ei esset opposita; cum autem sit impossibile, melior est ipsa, quam non ipsa; sed ita se habent Relationes Divinæ; ergo &c. Respondeo adhuc prout sic non esse perfectiones simpliciter simplices; nam aut in ea suppositione maneret subiectum idem; aut diversum: Si primum, tunc non ei melior esset ea perfectio, quam opposita; siquidem esset contra ejus naturam: Si secundum, mirum non est, quod melior ei esset talis perfectio, non tamen esset simpliciter simplex; alioqui quælibet perfectio talis esset de facto; siquidem respectu sui subiecti melior est ipsa, quam illius opposita.

269. Difficultas 2. Utrum Relationes Divinæ sint veluti modi respectu Essentiæ Divinæ? Affirmativè. Ita Henricus 2. p. sum. a. 55. q. 6. Alex. 1. p. q. 44. Albert. 1. p. q. 44. memb. 2. D. Bonaven. 1. ad 25. a. 1. q. 2. & dist. 19. p. 2. a. 1. q. 1. ad 3. Richard. in 1. dist. 2. a. 2. q. 3. Marsil. in 1. q. 6. a. 3. ad 8. Aureol. in 1. dist. 19. p. 2. art. 4. quos citat, & sequitur P. Ruz. lib. 12. de Trinit. sect. 5. n. 3. P. Soar. lib.

4. de Trinit. cap. 6. n. 4. P. Vafq. 1. p. d. 120. cap. 6. n. 27. & d. 126. cap. 6. n. 25. & alii. Ante probationem:

Advertes primò, difficultatem non procedere de modo, qui talis sit realiter respectu Essentiæ, Patet, quia non est realiter modus, nisi qui realiter afficit, & modificat, neque sic potest realiter afficere, & modificare, nisi quod realiter distinguitur à re modificata; sed non ita distinguuntur Relationes ab Essentiâ Divinâ, ut patebit ex infra dicendis; ergo &c. Secundò, solum procedere de modis qui addunt perfectionem veluti modalem improprie, & sublati imperfectionibus, quatenus solum modificant per identitatem, supposita distinctione virtuali, de qua infra dicemus. Hoc posito.

Probatur primò autoritate Sanctorum Patrum D. Justin. in expositione Fidei. ibi: *Nomina hæc, inquit, non ad essentiam attingere, sed ad modos subsistentiæ, &c.* D. Damascen. lib. 1. Fidei cap. 9. 11. & 13. ibi: *Non substantia sunt indicia, sed habitudines ad invicem, & modi subsistentiæ.* Idem insinuat D. Basil. lib. 4. contra Eunom. sect. 2. D. Greg. Nyssen lib. ad Ablabium. D. Gregor. Nazian. orat. 29. & Concil. Later. cap. Damianus. de sum. Trin. ubi dicit Personas esse substantiales, id est, non differre substantiâ; sed differunt Relationibus; ergo illas non intelligit Concilium nomine substantiæ; ergo si non conveniunt nomine substantiæ, sunt modi substantiæ.

Probatur secundò, quia quod est commune, & indifferens, modificatur, & determinatur per proprietates peculiares, & veluti individuales; sed Essentiâ Dei est communis, & indifferens tribus Personis; modificatur autem, & determinatur per Relationes, ut sunt proprietates veluti individuales; ergo &c.

Probatur tertio, quia substantia est terminus essentiæ; terminus autem modificat rem terminatam; sed relatio, seu personalitas est substantia terminans Essentiâ; ergo illam modificat; consequenterque est illius modus. Confirmatur, quia Relationes Divinæ præcisè sumptæ non sunt de primario conceptu, & quidditate Essentiæ; sicut etiam substantiæ creatæ, sive terminus substantiæ creatæ, imò & accidentis, non sunt de quidditate, & primario conceptu substantiæ, sive rei terminatæ, sed tantum illius modi; ergo etiam sic erunt Relationes Divinæ respectu Essentiæ.

Oppones 1. Modi non sunt per productionem, sed aut per simplicem motionem localem, ut figura, Ubi, &c. aut alio genere actionis non productivæ novæ entitatis, sed modificativæ alicujus, aut naturæ, aut tempore præexistentis; atqui Filiatio, & Spiratio passiva producuntur verâ, & propria productione, suntque illius termini substantiales; ergo sunt realitates, & non modi substantiæ Divinæ.

Respondeo majorem bene procedere in creatis, non autem valere in divinis; siquidem in creatis substantiæ solum habent munus terminandi naturam; sicut etiam alii modi solum habent modificare realitatem, idèq; ab aliquibus Authoribus dicuntur puri termini: at verò Relationes Divinæ non solum habent terminare Naturam Divinam, sed etiam constituere, & distinguere Personas; cum autem in Divinis non admittatur distinctio realis, nisi media oppositione originis producentis, & producti, inde est, quod Relationes, quæ solum non communicantur, sunt termini veræ productionis, licet sint modi substantiæ Divinæ;

Divinæ; neque enim sunt puri termini, sed tales modi.

276. Oppones 2. Modus distinguitur modaliter à suâ realitate; sed Relationes solum virtualiter distinguuntur ab Essentia, ut infra dicemus; ergo non sunt illius modi. Resp. majorē esse veram de modis creatis, qui tales sunt à parte rei, qui licet absque suis realitatibus existere non possint, possunt tamen realitates sine illis existere, prout alibi diximus in Physica: at verò in divinis aliter se res habet; siquidem ibi Relationes sunt modi virtualiter, quatenus manent extra Essentiam, à quâ virtualiter distinguuntur, & suo modo modificant, & terminant.

277. Oppones 3. Licet Relationes non sint de conceptu primario Essentiæ, ut Natura est, sunt tamen de illius conceptu, ut substantia est; sed hoc sufficit, ne dicantur illius modi, sed sint ipsa Essentia, & Substantia Divina; ergo &c. Respondeo negando majorem; neque enim Relationes sunt de conceptu formali Essentiæ, ut Natura est, neque ut substantia est, cum non includantur in conceptu formali Essentiæ, sive substantiæ absolute sumptæ, ut infra dicemus; alioqui non possemus verè dicere Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum esse eandem omnino Essentiam, & Substantiam, cum Relationes sint veluti rationes eorum distinctivæ; hoc autem est contra Sanctos Patres, & Theologorum sensus.

278. Oppones 4. Spiratio activa est Relatio Divina; & tamen non est terminus Naturæ, neque substantiæ Divinæ; ergo neque illius modus. Respondeo negando consequentiam; adhuc enim est illius modus, quatenus est origo, & veluti actio determinans Naturam ad certam productionem, quod sufficit, ut patet in actionibus creatis, quæ licet sint modi, non respectu agentis, sed termini producti, quatenus cum hoc, & non cum illo identificantur; Spiratio tamen activa, quia cum principio producente, & non cum termino producto identificatur, non hujus, sed illius est modus.

SECTIO XIII.

Quomodo Relationes Divinæ ab Essentiâ distinguantur?

279. Ujus difficultatis occasione disputant hic aliqui de distinctione Attributorum à Natura, & inter se, mutuâque eorum inclusionem, quod quia magis

proprie ad materiam de Attributis spectat, & de illo jam satis in Metaphys. tract. 1. d. 3. a. n. 775. de solâ distinctione Relationum à Natura, mutuâque inclusionem, quod proprium est hujus loci, agemus, etiam si de illa jam egerimus loco proxime citato, neque enim prætereundam censuimus aded præcipuam in hac materiâ difficultatem, cum omnes de illa hic mentionem faciant. Unde:

280. Notabis primò, distinctionem, prout alibi diximus in Metaphys. tract. 1. d. 7. a. n. 201. adæquatè dividi in realem, & rationis: prima datur à parte rei: Secunda non nisi per intellectum plurificantem rem unam realem in plures intentionales. Pugnant aliqui pro tertio membro distinctionis, nempe virtualis; alii verò sumunt distinctionem virtuales pro distinctione rationis, & promiscuè utuntur his nominibus. Neutrum placet: ne tamen nostrum judicium similiter displiceat.

281. Notabis secundò, distinctionem virtuales dupliciter sumi posse: Primò prout idem valet, atque distinctio in potentia, & tunc datur, quandoliceat nõ dentur plura actu, nec à parte rei, nec per intellectum, dantur tamen plura potentialiter. Et si ita sunt plura potentialiter, ut reducta potentia ad actum, fiant plura actu ex natura rei, distinctio illa virtualis est ex natura rei potentialis; ut effectus, qui potentialiter continentur in causa, in qua sunt actu unum, potentia tamen distinguuntur realiter. Si tamen ita sunt plura potentialiter, ut solum per intellectum possint actu plurificari, tunc distinctio illa virtualis erit distinctio rationis potentialis; sic perfectiones Divinæ, quatenus intellectus illas non plurificat, distinguuntur virtualiter, id est per rationem potentialiter.

282. Secundò sumitur distinctio virtualis actualiter, quæ prout sic datur in rebus secundum se absque operatione intellectus, & idem valet, atque distinctio eminentialis: & cum distinctio absolute supponat pro reali, quæ est simpliciter, & absolute distinctio; idem etiam valet distinctio virtualis absolute loquendo, atque distinctio realis, non formaliter, sed eminenter, quatenus scilicet, quavis non sit propria distinctio, sed potius identitas, tamen quoad effectus, qui identitati non repugnant, idem præstat, atque propria, & realis distinctio; ac proinde quæ sic distinguuntur, licet formaliter non sint plura; ita tamen sunt unum, ut tale unum possit sortiri effectus plurium; sicque possit terminare plures conceptus formales; vendicare rationem plurium conceptuum objectivorum; de se invicem negari; & absque operatione intellectus subjici prædicatis contradictoriis, quæ sunt effectus distinctionis realis. Hoc posito.

283. Dico I. Relationes Divinæ aliquo modo, saltem virtualiter, aut per rationem distinguuntur à Naturâ Divinâ. Ita omnes Doctores Catholici, qui id cõmuniter supponunt, aded ut oppositum (quidquid in aliis materiis dicant Nominales) judicent erroneum, ut videre est apud P. Ruiz de Trinit. d. 12. sect. 4. P. Martinon. d. 3. & 25. sect. 3. n. 29. & alii. Probatur, quia prædicata contradictoria non possunt absque aliqua distinctione verificari; siquidem evidens est, quod de eodem secundum idem non potest simul idem prædicatum affirmari, & negari; alioqui posset aliquid simul esse, & non esse; existere, & non existere, quod directè, & immediatè est contra lumen naturale; sed de Natura, & Relationibus Divinis verificantur prædicata contradictoria; ergo Natura, & Relationes aliquo modo distinguuntur.

284. Probatur minor, consequentia enim rectè colligit, quia de fide est, & constat ex Concil. Florent. sess. 18. §. Divina substantia: ibi: Substantia, inquit, cum Personis communicat; proprietates verò nequaquã communicabiles sunt. Et sess. ult. in litteris unionis: Omnia, inquit, quæ Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo dedit gignendo, præter esse Patrem. Et Concil. Toletan. 6. & 11. in fidei profession. affirmat, solum Filium assumpsisse Humanitatem in eo, quod proprium est Filii; non quod est commune Trinitis ex quibus, & aliis similibus constat, veras esse has propositiones: Natura communicatur; Paternitas non communicatur: substantia Verbi terminat immediatè Humanitatem; Natura non terminat immediatè Humanitatem: Pater generat, & Filius generatur; Natura neque generat, neque generatur; Natura non producit, neque producit; Filius producit, Spiritus Sanctus producit; sed hujusmodi propositiones

siones sunt contradictoriae; ergo non possunt de eodem sine aliqua distinctione verificari.

285. Confirmatur primò, quia idem secundum idem non potest esse principium conveniendi, & differendi; sed Personae Divinae conveniunt in eadem Natura; differunt verò in Relationibus; ergo hæc, & illa aliquo modo distinguuntur. Secundò, quia Natura Divina est una, & eadem in tribus Personis; subsistentiæ autem relativæ sunt tres; sicque Personæ sunt idem in Natura, non tamen in proprietatibus; & Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt idem Deus, non tamen eadem Persona; ergo necessario fatendum est, rationem Personæ aliquo modo distingui à ratione Deitatis; siquidem quando sola nomina distinguuntur, & res significata est omnino eadem, non possunt contradictoria verificari propter solam nominum diversitatem; sic enim supposito quod *ensis*, & *gladius* idem significant, nihil potest negari de ense, quod affirmetur de gladio.

286. Dicent primò cum Nominalibus Concil. Rhemenf. sub Eugen. III. definire: *Nec aliqua ratio Theologica, inquit, inter Naturam, & Personam dividetur, &c.* Sed contra, quia Concil. cit. solum ibi damnat errorem Gilberti, de quo infra, qui nomine distinctionis, seu rationis theologicæ intelligebat distinctionem realem, prout hæc opponitur distinctioni, seu rationi mathematicæ, quam dicebat virtutalem, seu rationis: non autem excludit prædictum Concil. omnem distinctionem; etiam rationis inter Naturam, & Personalitates, ut dicemus.

287. Dicent secundò, dignius, & perfectius concipi Simpliciter Divinam, si nulla ibi omnino distinctio intercedat. Sed contra primò, quia cum simplicitas non opponatur distinctioni, sed compositioni, bene potest stare aliqua distinctio absque compositione, sicque cum summa Dei simplicitate, prout alibi diximus. Secundò, quia falsò supponitur perfectius concipi Personam Divinam absque distinctione; siquidem distinctio virtualis (quæ saltem debet admitti,) cum fundetur in eminentia, importat perfectionem; sicque concipere Personam Divinam absque distinctione virtuali, esset illam concipere sine perfectionis eminentia; consequenterque imperfectam. Vide dicta in *Met. tr. 1. d. 3. à n. 776.*

288. Dico 2. Relationes Divinae non distinguuntur realiter à Natura. In hoc maxime erravit Gilbertus Porretanus Pictaviensis Episcopus, cujus error damnatus fuit in Concil. Rhemenf. sub Eugenio III. & quem ipse Gilbertus retractavit, ideoque non fuit contumax, neque hæreticus, ut dicit *P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 2. n. 3.* Hanc Gilberti sententiam sequutus est non longo intervallo *Durand. in 1. dist. 5. q. 1. n. 5. & dist. 33. q. 1. & dist. 34. q. 2. & in 3. dist. 1. q. 2. n. 15.* quatenus asserit, Relationes Divinas distingui à Natura modaliter, quam etiam opinionem ex iisdem principiis fidei erroneam dicunt cum *D. Thom. P. Soar. P. Vasq. & alii infra citandi.* Contra hos errores utriusque sententiæ sic præsens conclusio probatur.

289. Primò autoritate Sanctorum Patrum, & Concil. apud *P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. & P. Ruiz de Trinit. d. 11. sect. 3. & 4.* specialiter verò ex Concil. Later. de sum. Trinit. cap. *Damnatus*: ubi Concil. definit in Deo non esse quaternitatem rerum; esset autem quaternitas rerum, si Relationes Divinae essent realiter, aut modaliter distinctæ à Natura; siquidem jam Natura esset res diversa à tribus relationibus; ergo &c.

Dicent primò, Concil. solum velle non esse in Deo quaternitatem Personarum. Sed contra primò, quia Concil. aperte loquitur de quaternitate rerum. Secundò, quia intendebat, quamlibet Personam Divinam esse omnino simplicem; hoc est non compositam realiter ex Natura, & subsistentiâ diversis sibi: *Id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus, idem omnino: quæ ultima verba stare non possunt cum distinctione reali, aut modali.*

Dicent secundò, relationes Divinas comparatas ad Naturam non esse res, sed modos; sicque non dari illam quaternitatem rerum. Sed contra, quia licet modus videatur minis distingui à realitate, quam res, realiter tamen est entitas diversa, & res simpliciter distincta, quo sensu verè dicitur, quod subsistentia hominis sit res distincta ab eius humanitate. Additur, quod ab aliis Concil. aliis in locis expressè negatur in Deo distinctio inter Naturam, & relationes, ut habetur in Concil. Rhemenf. & Florent. *sess. 17. 18. 19. & 25. ibi: Nè ipsam eandem substantiam re, non autem solam ratione ab hypostasis, & Personis differre, credere videamur*: hoc autem stare non potest cum tali distinctione.

Secundò probatur rationibus: Prima ratio est, quia in divinis non est distinctio, ubi non est relationis oppositio, ut clamant Concilia, & Sancti Patres; sed relationes non opponuntur Naturæ, cum hæc sit quid absolutum; ergo neque ab illa realiter distinguuntur. Secunda ratio est, quia Deus est omnino simplex, ut definitur in Concil. Lateran. sub Innocent. III. sed non esset omnino simplex, si in re admitteret compositionem ex Natura, & relationibus; siquidem omnimoda simplicitas omnem excludit compositionem; ergo &c.

Dicent primò; distinctio realis, quam relationes habent inter se, non destruit simplicitatem Divinam; ergo neque eam destruet distinctio inter ipsas, & Naturam. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia una Relatio non ordinatur ad componendum cum alia, imò potius ei opponitur, ratione cujus oppositionis ab ea distinguitur: at verò ordinantur ad componendum cum Natura; siquidem ei realiter uniuntur, sicque destruerent summam Dei Simpliciter.

Dicent secundò: Ad compositionem requiritur ratio actus, & potentia, sine quo stare potest distinctio; ergo &c. Respondeo primò negando antecedens; nam partes Continui v. g. realiter component; & tamen non habent rationem actus, & potentia. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam; Relationes enim habent rationem actus, & Natura rationem potentia, quatenus Natura esset determinabilis realiter per relationes ad Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum.

Tertia ratio est, quia quando concretum verificatur de abstracto, aut è contra, non possunt non esse idem realiter, & simpliciter; sed Natura Divina in abstracto verificatur de Relationibus in concreto, ut patet, tùm ex illo Christi Domini Joan. 14. *Ego sum via, veritas, & vita*: tùm ex frequenti usu Scripturæ: Joan. 1. *In ipso vita erat*: tùm ex Concil. Later. cap. *Damnatus de sum. Trinit. ibi: Qualibet trium Personarum est illa res, videlicet, substantia, essentia, seu Natura Divina.* Concil. Rhemenf. Concil. Nicæn. lib. 2. §. *Sancta, & Magna*: ibi: *Divinitas non est una Persona, sed*

sed tres Personæ. Concil. Ephesin. cap. 14. ibi: Ipse quoque Spiritus Sanctus potentia, & sapientia est, ergo simpliciter, & realiter sunt idem, & non realiter distincti.

296. Probatur Major, quæ sola indiget probatione, quia neque abstractum de concreto, neque è contra possunt verificari in sensu formali; siquidem concretum est totum, & abstractum est pars; pars autem formaliter non verificatur de toto, neque è contra, idè enim hæc sunt falsæ: *Album est albedo*: *albedo est album*: *homo est humanitas*: *animalitas est animal*; ergo solum possunt verificari in sensu identico; sed quæ non sunt idem, non possunt habere sensum identicum; ergo si ita verificantur, non distinguuntur, sed sunt simpliciter idem.

297. Confirmatur primò, quia idè illæ propositiones: *albedo est album*: *homo est humanitas*: sunt falsæ absolutè, etiam in sensu identico, quia *homo* involvit subsistentiam distinctam, quam nullo modo involvit *humanitas*; & *album* involvit subiectum, quod nullo modo involvit *albedo*; ergo &c. Secundo, quia aut Natura habet actum, & formaliter negationem relationum; aut non: Si primum; ergo non possunt mutuo verificari: Si secundum; ergo habent identitatem, & non distinctionem.

298. Quarta ratio est, quia ut optimè argumentabatur D. Bern. contra Gilbertum, si relatio Divina est in re quid distinctum, ac diversum à Deitate; aut est quid increatum formaliter; aut creatum; nam in re singulari, & realiter distincta non potest præscindi ab hoc, quod sit quid creatum, aut increatum: Non dices esse aliquid creatum: tum quia pones in Deo aliquid limitatum, & imperfectum realiter: tum etiam quia ut definit Concil. Rhemenf. art. 3. *Credimus*, inquit, *nec aliquas omnino res, sive Relationes, sive singularitates, vel unitates dicantur, & huiusmodi alia in Deo esse, quæ sint ab æterno, & non sint ipse Deus*: Si dicas esse formaliter increatum; ergo erit aliud summum bonum distinctam habens naturam increatam; ac proinde plures entitates erunt plures Dii; aut saltem erunt aliquid Dei, non autem Deus, quæ omnia repugnant; ergo &c.

299. Impugnato Gilberti errore, & Durandi sententiâ, sequebatur impugnanda sententia Scoti in 1. dist. 2. quæst. 4. §. *Sed hic restat. & dist. 8. q. 3. §. Ad questionem*, afferentis, relationes Divinas distinguere quidem à parte rei à Natura actu, non realiter, ut dicebat Gilbertus, neque modaliter, ut docuit Durandus, sed formaliter, ita ut in ejus sententiâ Relatio addat supra Naturam entitatem, non quidem realiter, aut modaliter, sed solum formaliter distinctam. Undè malè aliqui hanc Scoti sententiam eadem fermè censurâ notant, atque opinionem Gilberti, & Durandi, cum tamen Subtilissimus Doctor cautius locutus fuerit, ut ait P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. n. 2. nunquam enim, ait P. Soar. vocavit distinctionem realem, sed formalem, aut ex natura rei; imò locis proximè citatis dicta q. 4. §. *Sed hic restat*, vocat distinctionem virtuales, & negat esse realem actuale, concluditque posse vocari rationis. Undè abstinendum judico à censurâ opinionis, quam integra schola tot sapientissimorum hominum, & nobilissima Religiosorum familia luce publicâ tuetur.

300. Verumtamen cujuscunque sit prædicta opinio, si re ipsa ponat entitatem relationis à parte rei actu formaliter distinctam ab entitate Naturæ, improbanda omnino est: Primò, quia sequeretur dari in

Deo quaternitatem rerum formaliter contra Concilia, & Sanctos Patres, de quibus supra. Secundo, quia sequeretur dari in Deo distinctionem actualem à parte rei, ubi non est à parte rei oppositio relativa. Tertiò, quia sequeretur, Deum, seu Personam Divinam non esse à parte rei formaliter simplicem. Quartò, quia sequeretur, non posse à parte rei absolutè verificari concreta de abstractis, & è contra; cum à parte rei actu non sint idem. Quintò, quia sequeretur, esse in Deo aliquam entitatem formaliter, quæ non sit Deus; &c. Neque terminus formaliter mitigat rigorem difficultatis; siquidem diversæ formalitates actu distinctæ à parte rei, sunt diversæ entitates, quarum una verè, & in re non est alia; alioqui non sunt actu diversæ, sed eadem entitas. De hoc tamen jam latius in *Met. tract. 1. d. 3. an. 812.*

SECTIO XIV.

Proponitur Sententia tenenda.

CONCLUSIO I. fit: Relationes Divinæ solum virtualiter distinguuntur à Natura Divina. Ita D. Thom. 1. p. q. 28. art. 2. & q. 39. art. 1. & 2. & lib. 2. contr. gentes cap. 4. Magist. in 1. dist. 8. 33. & 34. Alexand. 1. p. q. 56. memb. 2. Albert. 1. p. q. 39. memb. 2. art. 1. D. Bonav. in 1. dist. 7. art. unico q. 3. Henric. Agid. Richard. Gregor. Aureol. Major. Marfil. Capreol. Ferrar. Caiet. Bannez. Canar. & alii, quos citat, & sequitur P. Ruiz d. 11. de Trinit. sect. 3. n. 2. P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 2. & 4. n. 5. P. Vasq. 1. p. d. 120. cap. 4. P. Mol. 1. p. q. 28. art. 2. d. 5. P. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 2. num. 8. P. Amicus d. 19. sect. 4. n. 89. P. Arrub. d. 100. cap. 3. P. Arriaga d. 42. sect. 5. P. Præposit. 1. p. q. 28. a. 2. P. Martin. d. 25. sect. 3. P. Compton. tom. 1. d. 53. sect. 2. n. 5. & alii. Probatur facile ex supra dictis, quia relationes Divinæ aliquo modo distinguuntur à Natura Divina; sed non realiter, non modaliter, neque formaliter; ergo virtualiter. Vide dicta in *Met. tract. 1. d. 3. a. num. 829.*

Utrum autem huiusmodi distinctio virtualis inter Naturam, & Relationes Divinas sit intrinseca ex natura rei; an solum extrinseca per ordinem ad diversum modum concipiendi intellectus; sive ut alii dicunt, sit solum distinctio rationis? Major est difficultas: pro qua: Advertens primò, distinctionem virtuales intrinsecam ex natura rei illam esse, secundum quam de eadem entitate formaliter indivisibili opus est verificari prædicata secundum se contradictoria, & intrinseca, nullo habito respectu ad extrinsecum, & conceptionem intellectus: distinctionem verò virtuales extrinsecam illam esse, secundum quam opus non est à parte rei verificari contradictoria, nisi per ordinem ad aliquid extrinsecum, aut per ordinem ad conceptionem intellectus.

Secundò, distinctionem illam virtuales intrinsecam solum reperiri posse in Deo; siquidem solus Deus propter suam infinitatem ita æquivaleret rebus realiter distinctis, ut capax sit prædicatorum, quæ in creatis reperiri non possunt absque distinctione reali, ut sunt *produci*, & *non produci*; *communicari*, & *non communicari*, quæ de eadem entitate verificantur in Deo absque reali distinctione: distinctionem autem illam extrinsecam reperiri etiam in creatis, quatenus una entitas ita æquipollet pluribus, ut ab ea possint oriri effectus diversi.

diversi, aut diversæ considerationes, ut ab eadem anima intellectio, & volitio; conceptus substantiæ spiritualis intellectivæ, &c. Hoc posito.

304. Conclusio 2. fit: Relationes Divinæ distinguuntur virtualiter physicè, & intrinsecè à Natura Divina. Ita *P. Valent. 1. p. d. 1. q. 13. punct. 3. ad 3. & d. 2. quest. 4. punct. 1. & quest. 13. punct. 1. cum Cajet. hic q. 39. art. 1. P. Herice tract. 2. d. 12. cap. 1. n. 5. P. Tanner. 1. p. d. 2. q. 2. dub. 2. & d. 4. q. 1. dub. 4. & q. 3. dub. 3. n. 6. P. Arriaga d. 42. sect. 5. asserens hanc distinctionem à nullo Catholico negari posse; illam etiam videtur tenere P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 4. n. 15. quatenus illam vocat ex natura rei, licet non absolute, & simpliciter, sed cum addito, nempe virtualis ex natura rei.*

305. Probatur unico, sed efficaci fundamento, quia de eodem secundum idem non possunt verificari prædicata contradictoria, ut est principium per se notum; siquidem de quolibet uno verum est affirmare, aut negare; sed independenter ab omni extrinsecò respectu, aut consideratione intellectus, de Natura, & Relationibus verificantur à parte rei contradictoria, ut est de Fide; siquidem de Fide est communicari à parte rei Naturam, & non relationem; Relationem produci, & non Naturam; Patrem generare, & generari Filium; Naturam verò neque generare, neque generari, quæ omnia secundum se sunt prædicata contradictoria, & intrinsecè competunt Deo absque omni respectu extrinsecò, aut ordine ad intellectum; ergo Natura, & Relationes, quarum ratione verificantur à parte rei, in aliquo sensu à parte rei non sunt idem; non realiter, neque formaliter, ut diximus; realiter enim, & formaliter à parte rei sunt idem; ergo solum possunt, imò sunt non idem physicè virtualiter, & æquivalenter.

306. Confirmatur, quia licet animal, & rationale in homine virtualiter distinguantur, non sufficit huiusmodi distinctio, ut producat animal, non productio rationali; aut ut communicetur rationale, non communicato animali; sed id fit in divinis à parte rei; ergo major est illa capacitas, quæ Natura Divina communicatur, non communicatà relatione, & quæ Relatio producit, non producatà Naturam; consequenterque major æquipollentia distinctionis, sive major est distinctio virtualis, quæ datur inter illas.

307. Oppositum tenent *D. Thom. 1. p. quest. 28. art. 2. P. Mol. ibid. d. 5. P. Vafq. 1. p. d. 120. cap. 6. n. 26. P. Granad. tract. 3. de Trinit. d. 3. sect. 4. & alii Recentiores, quorum argumenta sunt in duplici genere; quædam enim contendunt, Relationes distinguui actu à parte rei à Natura, sive realiter, sive modaliter: quædam autem neque virtualiter intrinsecè, sed solum per rationem distinguui. Igitur quoad primum argumentorum genus.*

308. Argues 1. Quando è duobus extremis singularibus unum à parte rei reperitur alicubi sine alio, distinguuntur inter se à parte rei realiter, aut modaliter, aut saltem formaliter; sed Natura Divina reperitur in Filio sine Paternitate, & in Patre sine Filiatione; ergo sic ab illis distinguuntur. Respondeo majorem esse veram in creatis, ubi res singularis ob sui limitationem non potest per identitatem communicari pluribus realiter distinctis: secus autem in divinis, ubi Natura Divina ob suam infinitatem est communicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis; sicque potest eadem esse in Patre, & in Filio, licet neque Paternitas sit in Filio, neque Filiatio in Patre. Et huius ratio est, quia ob suam infinitam capacitatem ita virtu-

aliter continet distinctionem; ut hæc faciat in divinis, quod in creatis efficere non potest, nisi distinctio realis.

Argues 2. Idem non potest esse principium realiter conveniendi, & realiter differendi; sed Persona Divina conveniunt realiter in Natura, & differunt realiter in Relationibus; ergo Relationes, & Natura non possunt esse idem realiter, sed realiter distinguui. Respondeo eodem modo, idem non posse esse principium conveniendi, & differendi realiter, quando illud ob sui limitationem non æquipollet pluribus realitatibus, ut accidit in creatis; aliter verò quando ita æquipollet pluribus realiter distinctis, ut se habeat respectu diversorum, cum quibus est idem, ac si ab eis distingueretur realiter, ut fit in Divinis.

Inferes: Ergo Relationes Divinæ sunt diversæ realitates, & eadem simul realitas; quod autem sint eadem, & diversæ, videtur repugnare. Respondeo Relationes Divinas esse diversas realitates relativas, & inter se; sed esse eandem entitatem absolutam in Natura, quod non repugnat.

Argues 3. Si Relationes non distinguuntur realiter à Natura, & actu à parte rei, etiam non ita distinguuntur inter se; siquidem quæ sunt eadem in uno tertio, sunt idem inter se; sed hoc est contra fidem, ergo &c. Respondeo ut jam alibi diximus, hoc proloquium non habere locum in divinis ratione distinctionis virtualis intrinsecæ per infinitam æquipollentiam, ratione cuius Natura Divina se habet, ac si realiter distingueretur à Relationibus, sicque est per identitatem realem communicabilis pluribus realiter distinctis. Patet, quia ex eo, quod Petrus, & Paulus sint idem in homine per intellectum, non sequitur esse idem inter se per intellectum ob æquivalentiam intentionalem naturæ; ergo etiam ex eo, quod Pater, & Filius in Divinis sint idem realiter in Natura, non sequitur esse idem inter se realiter ob infinitam, & realem æquivalentiam ejusdem Naturæ communicabilis.

Argues 4. De eadem entitate formaliter indivisibili non possunt verificari duo prædicata contradictoria; sed hæc affirmantur de Natura, & Relationibus; siquidem Natura communicatur, Relationes non communicantur; Natura neque generat, neque generatur; neque producit, neque producit: Relatio autem, sive Persona generat, & generatur; producit, & producit; ergo Relationes non sunt idem formaliter actu cum Natura. Respondeo primò negando cum aliquibus absolute majorem: sufficit enim, inquit, distinctio virtualis rationis ad verificandam contradictoria; nam in Petro v. g. natura solum virtualiter per rationem distinguitur ab ejus differentia individuante; & tamen de natura verificatur *cognosci*, quando præscinditur, & non ita de differentia: Actio, & Passio sunt idem à parte rei formaliter; & tamen quæ actio respicit agens, & non ita respicit quæ passio.

Non placent, confundunt enim prædicata intentionalia, & per ordinem ad extrinsecum cum prædicatis physicis, & per ordinem ad intrinsecum; siquidem *cognosci*, & non *cognosci* sunt prædicata intentionalia, quæ verificantur ob diversitatem conceptuum in esse intentionali. Similiter entitas actionis, & passionis, cum sint accidentia logica, solum ratione diversi connotati extrinseci, nempe agentis, & patientis, recipit illa contradictoria à parte rei; siquidem connotata sic à parte rei distinguuntur; tota tamen entitas intrinsecè respicit & agens, & patiens: at verò produci, &

non produci; communicari, & non communicari, &c. realiter, sunt prædicata physica, & per ordinem ad intrinsecum, de quibus in creatis nullum asserri potest exemplum; siquidem nunquam una virtualitas potest produci, aut communicari realiter, aliâ non productâ, neque communicatâ. Unde ad argumentum.

314. Respondeo secundò distinguendo majorem: de eadem entitate formaliter indivisibili non possunt verificari prædicata etiam physice, & per ordinem ad intrinsecum contradictoria, quando in eadem entitate ob suam limitationem non continetur virtualiter, & eminenter distinctio realis, ut accidit in creatis; concedo majorem: quando in eadem entitate ob suam infinitatem continetur virtualiter, & eminenter modo infinito distinctio realis, ut fit in Divinis; nego majorem: Unde cum in creatis non possit dari similis eminentia, detur tamen in Divinis; idè in Divinis, non tamen in creatis, possunt de eadem entitate verificari prædicata, etiam physice, & intrinsecè contradictoria.

315. Instabis: Distinctio illa virtualis, & per eminentiam non est distinctio actualis; ergo non sufficit ad verificanda actû contradictoria realia; siquidem eum ex Philosopho effectus in actû requirit causam in actû; & distinctio sit causa affirmationis, & negationis, non potest dari affirmatio, & negatio actû, ubi actû non datur distinctio. Respondeo negando consequentiam, ad cujus probationem dicimus aliud esse dari actû in Deo causam affirmationis, & negationis, quam dicimus esse distinctionem illam virtualem; & aliud esse in Deo distinctionem actualem, quam negamus; hæc enim solum datur per rationem, & habet pro fundamento ipsam distinctionem virtualem.

316. Argues 5. Quidquid à parte rei convenit uni, convenit etiam alteri indistincto, saltem identicè; sic enim Essentia Divina in sensu identico dicitur Paternitas, & è contra, quia non distinguuntur à parte rei; sed neque identicè dicimus: Paternitas communicatur: Essentia generat: aut generatur: Verbum procedit per voluntatem; Spiritus Sanctus procedit per intellectum; alioqui diceremus, Spiritum Sanctum identicè esse Filium, sicque de reliquis; ergo Essentia, & Relationes distinguuntur actû à parte rei.

317. Resp. principium illud valere quidè in creatis, non tamen in divinis ob infinitam, & summam capacitatem entis divini simplicissimi, & oppositio-nem relativam. Imò neque in creatis est absolute verum; alioqui verum esset, quod animal indistinctum à rationali discurreret identicè; hoc autem concessio, sequeretur hanc esse falsam: animal non discurrit; cum negatio sit malignantis naturæ, & deberet negare etiam illud discurrere identicè, quæ tamen propositio ab omnibus ut vera conceditur. Omitto alia argumenta, ut quod Personalitas Verbi Divini terminet immediatè humanitatem, & non ita illam terminet Natura: quod communicabilitas competat Naturæ, & neque identicè Relationi, & similia; tum quia eodem modo solvi possunt per illam infinitam capacitatem, & equipollentiam distinctionis: tum etiam quia videri possunt in *Metaphys. tract. 1. d. 3. d. num. 812.*

318. Quoad secundum argumentorum genus: Ob-jicies 1. Concil. Florent. sess. 18. ubi aperte excluditur à Deo omnis alia distinctio, excepta distinctione rationis: ibi: *Divina substantia & Persona re quidem sunt idem, secundum autem modum intel-*

Tom. 1.

lectionis nostre differre videntur. Et infra sess. 25. ibi: *Ne identitatem, conjunctionemq. Divina substantia distribuere, ac ipsam eandem substantiam re, non autem sola ratione, ab hypostasis, & Personis differre, excedere videamur; sed nos dicimus hanc distinctionem dari à parte rei independenter ab intellectu; ergo &c.* Respondeo Concil. locis citatis excludere à Deo omnem distinctionem actualem; excepta distinctione rationis; siquidem quando absolute de distinctione est sermo, intelligitur de distinctione actuali, quæ importat diversas formalitates actu diversas; non autem de distinctione virtuali, quæ cum summâ identitate stare potest.

Ob-jicies 2. Concil. Later. cap. *Damianus de summa Trinit. ubi definitur, Personas Divinas esse unam Naturam omnino simplicem: ibi: Id, quod est Pater, est Filius, & Spiritus Sanctus idem omnino.* Et iterum: *Substantia Patris omnino simplex est; sed positi illâ distinctione independenter à ratione, non esset omnino simplex; nam plus haberet simplicitatis, si neque virtualem illam distinctionem ex natura rei haberet; ergo &c.* Respondeo concelsâ majori, negando minorem: simplicitas enim non opponitur distinctioni, sed compositioni; nulla autem compositio est, ubi non sunt ullo modo partes actu distinctæ, ut in Deo non sunt: habere verò virtualiter, & eminenter pluralitatem tantum abest ab imperfectione, ut si illam Deus non haberet, non esset Deus, neque infinitè perfectus.

Ob-jicies 3. Illa eminentia, seu æquivalentia solum est fundamentum distinctionis rationis; ergo male ponitur ut distinctio independenter à ratione. Respondeo illam eminentiam esse quidem fundamentum distinctionis actualis per rationem, esse tamen tale fundamentum, ut ratione illius competant Deo prædicata intrinsecè contradictoria, quod non reperitur in aliqua alia eminentia, seu distinctione virtuali in creatis.

Ob-jicies 4. Omne ens, aut est reale, aut rationalis; ergo etiam omnis distinctio aut erit realis, aut rationalis; consequenterque perperam admittitur distinctio virtualis ex natura rei inter Essentiam, & Relationes. Respondeo argumentum supponere: Primò hujusmodi distinctionem virtualem esse mediam inter illas, quod negamus, ut patet ex dictis supra num. 281. Secundò, distinctionem dici realem ex eo, quod extrema sint realia, quod est falsum; alioqui si extrema forent rationalis, etiam talis esset eorum distinctio, cum tamen duo entia rationalis realiter distinguuntur: & quando extrema essent divina, divina etiam diceretur eorum distinctio, sicque de aliis.

Ob-jicies 5. Si Etsia sic virtualiter distingueretur à Relationibus independenter ab operatione intellectus, Essentia, & Paternitas v. g. essent alia, & alia formalitas; & cum utraque sit realis, & vera entitas, essent alia, & alia entitas, quarum una communicatur à parte rei, nempe Essentia, & alia à parte rei non communicatur, nempe Paternitas; sed non admittuntur in Deo à parte rei duæ formalitates, & minùs duæ entitates reales; alioqui jam in Deo non esset solummodò Trinitas, sed quaternitas contra definitum in Concil. Later. cap. *Damianus de sum. Trinit. ergo neque admittenda est talis distinctio virtualis.* Respondeo falsum supponi, nos admittere formalitates, aut realitates, sive entitates duas actu ante operationem intellectus, ac proinde aliam, & aliam entitatem; hoc enim foret admittere distinctionem formalem, sive actualem, quam supra negavimus, & non solam virtualem, & eminentialem

ooo

nentialem, quam asserimus, & consistit in eo, quod una & eadem entitas actu ita se præstet, ac si esset multiplex.

323. Instabis 1. Datur in Deo actu, & formaliter Essentia, quæ est formalitas realis; & etiam datur actu, & formaliter relatio, quæ est formalitas realis; ergo actu, & formaliter dantur in Deo duæ, sive plures formalitates à parte rei. Respondeo distinguendo consequens: dantur in Deo duæ, sive plures formalitates à parte rei si illud à parte rei cadat supra formalitates, & significet Essentiam, & relationem esse à parte rei, sive esse quid reale; concedo consequentiam: si cadat supra pluralitatem, & significet Essentiam, & relationem esse plura à parte rei, ut dicebat Scotus; nego consequentiam: dantur igitur huiusmodi formalitates à parte rei, sed identificatæ, ita ut actu sint idem, & non plura.

324. Instabis 2. Actu à parte rei communicatur Natura, & non communicatur relatio; ergo actu à parte rei sunt alia, & alia formalitas. Respondeo negando consequentiam; antecedens enim est verum ex vi distinctionis virtualis; consequens autem est falsum, quia inducit distinctionem à parte rei, non virtualement, sed actu, & formalem, quam negamus.

325. Instabis 3. Non repugnat huiusmodi distinctio virtualis à parte rei; ergo neque formalis, sive formaliter, & in actu; siquidem potentia posita in actu nullum est inconveniens. Respondeo supponi falsum, distinctionem virtualement in sensu, in quo admittitur esse distinctionem in potentia, cum talis sit in virtute, id est eminentialiter, ut patet ex supra dictis n. 282. Unde sicut non valet: *Sol actu, & formaliter producit calorem; ergo actu, & formaliter est calidus*: ita etiam non valet: *Essentia actu, & formaliter communicatur, non communicat à Relatione; ergo actu, & formaliter distinguuntur*.

326. Obijcies 6. Non admittitur in creatis distinctio virtualis intrinseca; ergo neque in divinis. Respondeo negando antecedens, ut patet ex alibi dictis in *Log. tract. i. d. i. à n. 104.* ubi inter prædicata metaphysica admittimus præcisiones objectivas, sicque argumentum potius pro nobis, quam contra nos facit.

327. Attamen Recentiores, qui cum P. Hurt. præcisiones objectivas simpliciter negant, multipliciter huic argumento respondent; nam P. Arriaga, & P. Lugo duas assignant distinctiones virtuales: Primam dicunt minorem, sive extrinsecam, quam ponunt in rebus creatis, quatenus una res indivisibilis efficit effectus, qui in aliis rebus minus perfectis postulat plures causas; & hanc dicunt dari in homine, quatenus discurrit, & sentit; eandemque ponunt in Attributis Divinis dicentes distinguere Misericordiam, & Justitiam, quatenus eorum Attributorum connotata distinguuntur inter se. Secundam vocant intrinsecam, & summam, dicuntque in eo consistere, quod entitati, quæ actu est una, convenient à parte rei duo prædicata contradictoria secundum se: hanc dicunt fundari in summa, & infinita Dei perfectione, quæ ob suam fecunditatem, & infinitatem est capax prædicatorum, quæ secundum se sunt contradictoria, & hanc non concedunt creaturis; imò neque Deo, nisi ubi fides cogit ad salvanda illa, quæ docet de Essentia, & Personis, nempe quod illa communicetur, & non producat; hæ autem producantur, & non communicentur.

328. Non placent, nam quemadmodum admittunt hanc distinctionem virtualement summam inter

Essentiam, & relationes ad salvandas propositiones illas, quas fides docet, nempe: *Essentia communicatur, Relatio non communicatur*; ita etiam debent admittere eandem summam distinctionem inter Attributa Divina absoluta ad salvandam hanc propositionem etiam de fide: *Verbum procedit per Intellectum, & non per Voluntatem*.

Dicent, hanc propositionem verificari per distinctionem realem; siquidem Intellectus producens Filium sumitur jam cum Relatione, sicque distinguitur realiter à voluntate producente Spiritum Sanctum, quæ etiam sumitur notionaliter, id est cum Relatione. Sed contra; quia, eo dato, etiam est verum dicere, Intellectum essentialiter sumptum, & non voluntatem esse principium productionis Verbi; ergo necessariò concedenda est hæc distinctio summa virtualis etiam inter Attributa Divina absoluta.

Addo, si solum attendatur ad verificationem contradictoriorum circa unam, & eandem rem, non videre, cur huiusmodi distinctio non admittatur etiam in creatis; siquidem licet talis distinctio fundetur in perfectione, ideoque solum concedatur in rebus altioris ordinis, in quibus adunantur virtutes, quæ in inferioribus sunt sparsæ; non tamen assignatur ratio, cur requiratur perfectio infinita ad fundandam talem distinctionem, sicque solum admittatur in divinis, cum etiam in creatis dentur similes propositiones contradictoriæ secundum se circa eandem rem absque operatione intellectus; dicimus enim: *Rationale hominis discurrit; animal hominis non discurrit*. Unde alia sane diversitas non est, nisi quod in creatis liberior sit negandi facultas, quæ tamen in divinis, maxime in hoc Mysterio præcluditur; nullus enim catholicus hanc negabit; *Essentia communicatur; Paternitas non communicatur*: poterit tamen hanc facillè negare: *Rationale Petri discurrit; animal Petri non discurrit*: nihil enim ex eo sequitur contra fidem.

Inferes: Ergo quod vix conceditur in Deo ad salvanda Fidei mysteria, conceditur creaturis. Respondeo nullum in hoc videri inconveniens; neque enim creaturis concedimus aliquid proprium, & speciale huius Mysterii, quale est, quod Relationes inter se realiter distinctæ solum virtualiter distinguantur à Natura: quod hæc communicetur tribus Personis, quin ita communicentur Relationes cum illa identificatæ, quorum neutrum creaturis concedimus.

Instabis: Idem Essentia communicatur, non communicatis relationibus, quia ab illis distinguitur virtualiter; sed hanc etiam distinctionem admittimus in creatis; ergo & illud, quod est speciale huius Mysterii. Respondeo negando maiorem; alioqui communicaretur Filio Intellectus, non communicatà voluntate, cum voluntas etiam distinguatur virtualiter ab Intellectu. Verum quidem est, quod ad verificanda contradictoria sit necessaria distinctio, saltem virtualis; quod tamen hæc, aut illa verificentur, non provenit formaliter à distinctione, sed ab ipsis formis, quæ conveniunt, aut non conveniunt. Unde quod Essentia Divina communicetur Personis, provenit ex illius fecunditate, & infinitate; quod autem non ita communicentur Relationes, provenit ex earum oppositione, præsupposita distinctione.

Obijcies 7. Propositiones contradictoriæ non possunt verificari independenter ab intellectu operatione; ergo non sufficit distinctio virtualis; sicque non est admittenda. Respondeo antecedens

dens dupliciter posse intelligi: Primò, quatenus propositio accipit suam significationem ab intellectu proferente, sine quo neque vera, neque falsa esse potest; & hanc dependentiam ab intellectu concedimus omnibus propositionibus. Secundò, quatenus res significata est talis, qualis esse dicitur, dependenter ab intellectu; & hanc dependentiam negamus propositionibus contradictoriis in divinis, quæ ita verificantur, ut licet impossibilis foret intellectus creatus, adhuc verum foret, Essentiam communicari, & non communicari Relationes.

SECTIO XV.

Utrum Relationes Personales includantur in Natura Divina?

334. **A**DVERTES primò analogiam hujus vocis *Natura*, sive *Essentia* multipliciter intelligi: Primò idem valet *natura*, atque necessarium; sic ignis dicitur causa naturalis, sive naturaliter, sive naturâ suâ agens, id est necessariò. Secundò idem valet, atque substantia, sicque opponitur accidenti, & in hoc sensu omnia substantialia includuntur sub nomine *Natura*. Tertiò sumitur *Natura* pro quidditate rei, sive absoluta, sive relativa, sive substantia, sive accidens sit. Quartò sumitur pro ratione constituyente rem in certa specie, aut quasi specie, quæque tribuit simpliciter esse, & est principium operationum. Et licet aliqui Patres sumant Naturam Divinam in secundâ, & tertiâ acceptione, dicantque Relationes esse prout sic de ratione Naturæ, sive Essentiæ: nos tamen illam sumimus in ultimo sensu, & in eo procedit quæstio.

335. Advertes secundò, inclusionem dupliciter sumi posse: Primò propriè, & rigorosè, & prout sic supponit distinctionem inter-includens, & inclusum; siquidem nihil dicitur includi in se ipso, sed in alio à se distincto, sic pars dicitur includi in toto, à quo distinguitur. Undè si distinctio sit realis, & à parte rei, talis erit etiam inclusio, & hæc non datur in divinis, in quibus à parte rei non datur distinctio: si verò distinctio sit virtualis, virtualis etiam erit inclusio, & sic Persona Divina includit in se relationem, quæ est veluti pars respectu illius. Secundò prout idem valet inclusio, atque identitas, in quo sensu idem est quærere: utrum aliquid in alio includatur? Atque quærere: utrum sint idem? Quæ enim sunt idem dicuntur includi, quatenus unum sine alio esse non potest; & sic unum dicitur de essentia, sive quidditate alterius. Non igitur procedit quæstio in primo sensu, cum Essentia non sit totum respectu relationum, sed in secundo, & prout sic idem est quærere: utrum Relationes includantur in Natura? ac quærere: utrum ita sint idem cum Natura, ut sint de quidditate, & essentia illius?

336. Advertes tertiò, multipliciter dici aliquid essentiale, sive de essentia alterius: Primò, quidquid ita requiritur ad existentiam alterius, ut sine illo esse non possit, dicitur essentiale, sive de essentia illius: sic Deus dicitur de essentia creaturarum: terminus de essentia relationis; & in eodem sensu relationes dicuntur de essentia Naturæ; hæc de essentia relationum, & una relatio de essentia alterius; siquidem omninò implicat unum sine alio

Tom. I.

existere, sive aliundè habeant, sive non habeant identitatem.

337. Secundò, id dicitur alicui essentiale, quod illi identificatur; siquidem nihil est magis essentiale, quàm idem sibi ipsi: undè cum relationes identificentur realiter Naturæ Divinæ, certum est pertinere ad illius conceptum realiter, & à parte rei sumptæ, sicque esse de quidditate, & essentia Naturæ à parte rei; ac proindè falsò quis diceret, Patrem v. g. includere formaliter quidquid est de essentia Naturæ realiter sumptæ, cum non includat Filiationem, quæ prout sic est de essentia Naturæ.

338. Tertiò, quidquid est de inwifeco conceptu alicujus, sive aliundè cum illo identificetur, sive non, est illi essentiale in ratione talis constituti; sic albedo est de essentia albi, & personalitas de essentia personæ. Quartò id dicitur essentiale, strictè loquendo, sive de essentia alicujus rei, quod pertinet ad conceptum intrinsecum talis rei, sive illius naturæ, sumptâ naturâ in ultimo sensu, de quo supra n. 334. sic rationalitas, & animalitas sunt de essentia Petri, quia pertinent ad conceptum intrinsecum naturæ ipsius Petri quatenus constituitur talis, aut talis speciei; aded ut conceptus repræsentans naturam Petri, necessariò debeat repræsentare animalitatem, & rationalitatem, non tamen ejus differentiam individuante, licet indistinctam realiter. Et in hoc sensu quærimus: utrum relationes includantur in Natura, sive sint de essentia, & conceptu formali illius?

339. Advertes quartò, conceptum formalem dici talem dupliciter: Primò in ordine ad intellectum, quem informat, & facit formaliter intelligentem; & ut sic opponitur conceptui objectivo, & quivis conceptus mentis in hoc sensu dicitur conceptus formalis. Secundò in ordine ad essentiam, sive quidditatem objecti cogniti, quæ dicitur forma, sive ratio formalis ex eo, quod forma sit, quæ tribuit essentiam rebus. Undè idem valet ratio formalis, atque essentia, sive quidditas rei. Conceptus igitur, qui repræsentat hanc quidditatem rei dicitur formalis, & opponitur prout sic conceptui denominativo, qui exprimit formas accidentales objecti, qualis conceptus albi, mulici, &c. His igitur sic notatis præsentem, & sequenti Sectione, quando hic quærimus: Utrum Relationes includantur in Essentia: aut utrum sint de essentia, & quidditate Naturæ: aut utrum sint de ratione, & conceptu formali Essentiæ? Idem est, atque inquirere: utrum conceptui, quem formamus de Natura Divina respondeat ex parte objecti relatio? pro quo:

340. Advertes quintò, quæstionem non procedere de exclusionem secundum conceptum expressum; certum enim est conceptui formali expresso Naturæ non correspondere ex parte objecti Relationes, seu Relationes non esse de conceptu formali expresso Naturæ; sed quæstionem solum esse, an sint saltem de illius conceptu formali confuso, seu an includantur in Natura formaliter confusè? Hoc posito.

341. Resolutio negativa tenenda est cum Durand. Scor. Gabr. Ocham. Albert. Magn. Greg. D. Bonav. in 1. dist. 34. art. unico q. 1. & 2. Alex. 1. p. q. 68. memb. 5. art. 5. & q. 56. memb. 7. art. 1. ad 8. Egid. in 1. dist. 34. art. 2. Argent. dist. 33. q. unica art. 3. & dist. 34. q. unica Richard. in 1. dist. 34. art. 1. q. 1. & 2. Marfil. in 1. q. 37. art. 3. Caiet. q. 39. art. 6. Canav. 1. p. q. 28. art. 2. d. 2. dub. ult. P. Sear. lib.

0002

lib. 4. de Trinit. cap. 5. & 6. P. Bellarm. tom. 1. de Christo cap. 9. Henric. quodlib. 5. q. 6. P. Mol. 1. p. q. 28. art. 2. d. 6. P. Vasq. 1. p. d. 121. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 3. dub. 3. n. 7. P. Arriaga 1. p. d. 48. sect. 3. n. 10. P. Compton. tom. 1. d. 54. sect. 1. n. 5. P. Arrub. 1. p. d. 101. cap. 3. n. 16. P. Granad. 1. p. d. 4. sect. 2. n. 8. P. Ruiz d. 14. de Trinit. sect. 2. P. Prapost. 1. p. q. 4. art. 3. dub. 4. n. 20. P. Martin. d. 14. sect. 2. & alii.

342. Probatur primò auctoritate Sanctorum Patrum, D. Nazianz. loquens de Relationibus orat. 32. ait: *Circa Naturam hæc considerantur*. D. Cyril. Alex. lib. 2. Thesaur. cap. 3. appellat Relationem quasi extrinsecus intellectam differentiam; non secundum essentiam, sed secundum Relationem. D. Isidor. 7. Ethymol. cap. 1. ait: *Deum non esse essentialiter, quod relative ad quamcumque Personam est*. Et D. Anselm. in Monolog. cap. 14. De Relativis, inquit, nulli dubium, quia nullum eorum substantiale est illi, de quo relative dicitur. Idem sentiunt D. Aug. in psalm. 68. concion. 1. D. Damascen. lib. 3. Fidei, cap. 6. D. Hilar. lib. 9. de Trinit. & alii apud P. Ruiz cit. ex quibus aperte constat Relationes non esse de quidditate Naturæ Divinæ; ergo &c.
343. Probatur secundò, quia in Concil. Florent. in litter. Unionis definitur, Patrem communicare Filio totam Essentiam, non verò Relationem; sed non ita communicaret Filio totam Essentiam, si Paternitas esset pars Essentiæ, cum ipsam Paternitatem Filio non communicet; ergo &c.
344. Probatur tertio, quia ex Concil. Lateran. cap. Damnamus, de sum. Trinit. qualibet Divina Persona est integrè, & adequatè Deus, imò est Essentia ipsa, & tota divinitas: ibi: *Ut distinctiones sint in Personis, & unitas in Natura*. Et infra: *Secundum substantiam idem omnino*. Et infra: *Substantia Patris indivisibilis est*. Idem habet Concil. Toletan. 11. in profess. fidei, & Symbol. D. Athan. ibi: *Non confundentes Personas, neque substantiam separantes*; atqui si Relationes essent partes Essentiæ, nulla Persona esset integrè, & adequatè Deus, neque tota Essentia; siquidem in Patre non est Filiatio, quæ esset pars Essentiæ; neque in Filio est Paternitas, quæ esset etiam pars Essentiæ; consequenterq; Essentia non esset una, & omnino eadem, atque indivisibilis in omnibus Personis, ut definit Concil. cit. ergo &c.
345. Probatur quarto, quia ex eodem Concil. Lateran. cit. & ex Florent. Essentia Divina est communicabilis tribus Divinis Personis; sed Relationes non sunt communicabiles; ergo non sunt de conceptu Essentiæ; siquidem Essentia talis esse non potest absque eo, quod est de ejus conceptu, & quidditate; alioqui humanitas talis esse posset absque gradu substantiæ, viventis, &c. cum tamen hæc sint de ejus conceptu; ergo si Essentia communicatur, quin communicentur Relationes, hæc non sunt de illius conceptu.
346. Probatur quinto, quia si Relationes sunt partes Essentiæ, & de conceptu Deitatis, hæc non esset una, & simplex; siquidem Relationes sunt realiter distinctæ, quod autem includit in suo conceptu partes realiter distinctas, non potest esse unum quid simplex; consequenterque Deus erit unus, non unitate unius simplicis, & individuae Naturæ, sed unitate collectionis; hoc autem est contra Concil. Lateran. cit. cap. Damnamus, de sum. Trinit. locis supra cit. num. 344. ergo &c.
347. Probatur sexto, quia si Paternitas, & Filiatio essent de quidditate, & conceptu Naturæ, seu illius pars, Natura ipsa includeret quiddid est in conceptu Patris, & Filii; siquidem Pater, & Filius præ-

ter absolutum solas Relationes includunt; sed hoc non est dicendum; alioqui sicut Pater generat, & producit; Filius verò generatur, & producitur, etiam Essentia dicitur generare, & producere; produci, & generari, quod est contra Concilia, & Sanctos Patres; ergo &c. Confirmatur, quia sequetur, quod de Patre prædicaretur Filiatio, & de Filio Paternitas; siquidem de quo prædicatur Natura, prædicatur quiddid est de quidditate illius; sic enim de quocumque prædicatur animal, prædicatur substantia, vivens, &c. sequela autem non est admittenda; ergo &c.

Oppositum tenent Henricus quodlibet. 5. q. 6. Aureol. in 1. dist. 1. a. 4. & dist. 4. p. 2. d. 4. 5. & 6. & in 3. dist. 1. q. 3. a. 3. Arimin. in 1. d. 27. art. 2. Cajet. 1. p. q. 27. a. 2. Bannez. 1. p. q. 28. a. 2. dub. 2. ad 6. P. Valent. 1. p. q. 39. quæst. sua 13. punct. 1. ad ultim. argumien. quos citat & sequitur P. Amicus 1. p. d. 19. sect. 5. num. 111. qui ad hæc, & similia argumenta respondet, solum ex illis probari, Relationes non includi in Natura Divina secundum conceptum explicitum, maxime verò secundum implicitum, in quo sensu & ipse, & Doctores citati sunt intelligendi. Undè dupliciter, inquit, potest unum prædicatum includi in conceptu alterius: Primò explicitè, sic animal v. g. includitur in conceptu, seu definitione hominis: secundò implicitè, sic ens, aut substantia includitur in conceptu ejusdem hominis, & includuntur Relationes Divinæ in Essentia, suntque de illius quidditate implicitè, non ita tamen explicitè, quam distinctionem applicant ad supra positas probationes. Igitur:

Ad primam dicunt, citatos Patres, aliosque, si qui sunt, locutos esse de Relationibus secundum explicitum, non autem implicitum. Ad secundam, Patrem communicare Filio totam Essentiam secundum quod Essentia dicit explicitè, & non secundum quod dicit implicitè. Ad tertiam, quamlibet Personam Divinam esse integrè & adequatè Deum, imò totam Essentiam secundum explicitum ipsius Essentiæ; non secundum implicitum. Ad quartam, Essentiam esse communicabilem Personis secundum explicitum; non autem secundum implicitum. Ad quintam, Essentiam explicitè esse unam; implicitè autem dicere triplicem Relationem. Ad sextam, Naturam implicitè includere quiddid est in conceptu Patris, & Filii; non autem explicitè; idèque secundum explicitum, neque generare, aut generari; neque producere, aut produci dicitur; neque Paternitas de Filio, aut Filiatio de Patre prædicari potest secundum conceptum explicitum.

Hæc autem potius implicent in terminis, quam explicent difficultatem: Primò: quia quod in aliquo includitur essentialiter implicitè, ita illius essentiam intrinsecè constituit, ut sine illo intrinsecè constituyente non sit talis essentia, & ubi hæc reperitur, etiam illud reperitur; sic enim neque animal sine gradu substantiæ reperitur, aut est animal; neque homo sine gradu viventis; sed hoc non habent Relationes respectu Essentiæ Divinæ, ut statim demonstrabimus; ergo &c. Secundò, quia quando unum implicitè est de quidditate alterius, potest de eo explicitè affirmari; sic enim ex eo, quod substantia, & ens sit de conceptu quidditativo hominis implicitè, vera est hæc: *homo est ens; est substantia*; & ejus opposita est falsa: *homo non est ens; non est substantia*; sed non ita potest dici de Relationibus, ut jam demonstravimus; ergo &c.

Tertio,

351. Tertiò, quia si Relationes essent de conceptu implicito Naturæ; aut cum Naturâ explicitè communicatâ Personis communicantur etiam implicitè Relationes; aut non: Si primum, sequitur has propositiones esse explicitè veras: *Personæ communicant in Relationibus: Pater communicat Filio Paternitatem: Filius non distinguitur à Patre: Pater non distinguitur à Filio: Filius est Paternitas: Pater est Filiatio, &c.* siquidem cuicunque convenit Natura ut Natura est, convenit omne illud, quod est de conceptu quidditativo ipsius Naturæ; Natura autem convenit Personis, communicatur Filio à Patre, non distinguitur à Patre, neque à Filio, prædicatur de Filio, & de Patre, &c. sed omnes illæ propositiones sunt hæreticæ; ergo &c.

352. Si dicatur secundum, sequitur: Primò, Naturam non esse communicabilem secundum rationem Naturæ; siquidem talis non est sine eo, quod dicit implicitè; dicit autem implicitè Relationem. Secundò, Patrem non communicare simpliciter totam Naturam Filio; siquidem non ei communicat Paternitatem. Tertiò, Filium non esse consubstantialem Patri; siquidem in eo non est Paternitas, quæ pertinet ad substantialem rationem Naturæ. Quartò, Personas esse distinctas, ac diversas, non solum in proprietatibus, sed etiam in aliquo Naturæ; atqui omnia hæc sunt hæreticæ; ergo &c. Adhuc tamen pro hac sententia:

353. Argues 1. D. Anselm. in *Monolog.* cap. 16. docet, omnia quæ sunt in Deo prædicari de Deo in quid, & essentialiter: ibi: *Quemadmodum, inquit, unum est, quicquid essentialiter de summa substantia dicitur, ita ipsa uno modo, una consideratione est, quicquid est essentialiter.* Hoc etiam colligitur ex aliis Patribus passim admittentibus has propositiones: *Essentia Divina est Pater, Filius, & Spiritus Sanctus:* Sic D. Athanas. orat. contr. Gregales Sabelli: *Universa, ait, plenitudo, & integritas Deitatis est Pater, ut Pater, & Filius, ut Filius.* Idem habet orat. 4. contr. Arian. & habet D. Cyrill. lib. 13. *Theaur. cap. 1. & 2.* & D. Thom. 1. p. q. 36. a. 6. ibi: *Essentia Divina est Paternitas, Filiatio, Spiratio;* sed quod prædicatur in quid, & essentialiter, est de conceptu Essentiæ; ergo cum Relationes ita prædicentur de Essentia, sunt de illius conceptu quidditativo.

354. Respondeo Patres locis citatis solum velle, quicquid prædicatur de Deo, prædicari in quid, & essentialiter in sensu reali, & identico; non autem in sensu virtuali, seu formali; sic enim dicunt, Relationes esse extra Essentiam; ut patet ex supra dictis num. 342. & ex D. Aug. lib. 7. de *Trinit. cap. 6.* *Non est Deus, inquit, quod Pater: sed tamen Deus, quod bonus.* Et cap. 2. ubi dicit, Essentiam esse ad se, non ad aliud. Et lib. 5. de *Trinit. cap. 6.* dicit, Relationes esse ad aliud, & non ad se, sive ad substantiam; sicque propositiones adductæ solum sunt veræ in sensu reali, & identico, non autem in virtuali, seu formali.

355. Instabis: Illæ propositiones in sensu virtuali, seu formali non sunt accidentales; nullum enim est accidens respectu Deitatis; ergo essentielles; consequenterque Relationes sunt de essentia, seu quidditate Naturæ. Respondeo propositiones illas in sensu virtuali, seu formali non esse accidentales, prout accidentale opponitur substantiali, sed prout opponitur essentiali: licet enim prædicata conveniant Deo ut quid in se substantiale; sunt tamen extra conceptum Essentiæ, & non prædicantur per se primò, licet naturæ conjungantur per identitatem, & non per unionem, ut acci-

dens. Neque dicas cum P. Amico cit. n. 115. non sufficere inclusionem identicam ad prædicandum abstractum de abstracto; hoc enim negamus, ut patet ex alibi dictis; nam hæc: *humanitas est animalitas:* est vera in sensu identico, licet in sensu formali, in quo communiter sumitur, aliqui dicant non esse veram; de quo tamen jam alibi.

Argues 2. Essentia Divina, cum sit infinita in omni genere perfectionis, includit in suo conceptu omnem perfectionem, quæ non involvit admistam imperfectionem; sed Relationes Divinæ dicunt perfectionem, & nullam involvunt imperfectionem, ut patet ex supra dictis; ergo &c. Respondeo Naturam, sive Essentiam Divinam, prout præscindit à Relationibus, solum includere omnem perfectionem simpliciter simplicem, qualis non est perfectio relativa, ut supra diximus, non quia involvat imperfectionem, sed quia dicit oppositionem, præterquam, si includeretur in Essentia, tolleretur ejus unitas, & summa simplicitas. Neque obstat, quod sint perfectiones Naturæ; solum enim tales sunt secundum quid, & ut extra illius quidditatem.

Argues 3. Essentia Divina, cum sit ipse Deus; est essentialiter subsistens; sed non subsistentiâ absolutâ, quam alibi non admittimus; ergo Relativis; consequenterque Relationes sunt de quidditate Essentiæ. Respondeo primò cum aliquibus, qui in Deo admittunt subsistentiam absolutam, Naturam Divinam, prout præscindit à relationibus, esse quidem essentialiter Deum; concretumque Deus dicere essentialiter subsistentiam absolutam, non tamen relativam; sicque argumentum nihil probare. Quia tamen oppositum diximus probabilius in Met. Respondeo secundò, negando, Deitatem, sive Naturam, prout præscindit à Relationibus, esse in sensu formali essentialiter Deum; sive Naturam subsistentem, sic enim solum est Deitas in abstracto; Deus autem in concreto superaddit virtualiter in se, & formaliter quoad nos subsistentiam relativam, sed indeterminatam, prout alibi diximus.

Argues 4. Aut Natura Divina includit Relationes à parte rei formaliter; aut non: Si primum; ergo datur intentum: Non secundum; siquidem quod in aliquo non includitur formaliter, ab eo formaliter distinguitur, quod supra negavimus; ergo &c. Respondeo Naturam Divinam à parte rei propriè loquendo, neque includere, neque excludere formaliter, & positivè Relationes; licet dici possit, includere illas formaliter negativè, id est, non illas excludere formaliter. Unde sicut solum virtualiter à parte rei ab illis distinguitur, ut diximus, ita solum virtualiter à parte rei illas non includit: dicitur tamen communiter illas formaliter non includere, quatenus terminus *formaliter* usurpatus jam est pro illa eminentia virtuali, propter quam conceptus formalis ipsius Naturæ non includit objectivum conceptum Relationum.

Argues 5. Deus essentialiter est Trinus; sed est Trinus per Relationes; ergo &c. Respondeo negando majorem, si terminus essentialiter cadat supra id, quod est absolutum, & virtualiter distinctum à relativis; sic enim est essentialiter unus, & solum in proprietatibus est Trinus; ac proinde Relationes non sunt de quidditate Dei, sive Essentiæ; nisi ad plurimum si sumatur Deus adæquate, prout in se est à parte rei, in quo sensu includit omnes perfectiones, tam absolutas, & essentielles, quam relativas, & veluti accidentales.

Argues 6. Deus non solum ut unus, sed etiam ut Trinus est adæquatum, & primum objectum

ctum Beatitudinis; sed hoc objectum est ipsa Essentia Divina; ergo hæc includit formaliter Trinitatem Relationum. Respondeo cum communi negando maiorem; neque enim Relationes ingrediuntur rationem objecti primarii Beatitudinis; nam hoc coalescit ex solis perfectionibus simpliciter simplicibus, quales non sunt Relationes, ut supra diximus. Accedit, dato quod sint de objecto primario Beatitudinis, tunc negamus, solam Essentiam sub formali conceptu Essentiae esse adequatum objectum primum Beatitudinis; de hoc tamen jam supra tract. 1. d. 5. a num. 11.

361. Argues 7. Essentia Divina, licet non includat Attributa sub conceptu expresso Essentiae, sive Naturae, illa tamen includit sub conceptu confuso; alioqui non esset infinita simpliciter, & in omni genere; ergo etiam includet Relationes confusæ, licet non illas includat expressæ. Respondeo dato antecedente, de quo jam alibi in *Met. tract. 1. d. 3. a num. 880.* ubi etiam de præsentia, & sequenti questione à n. 921. negando consequentiam; diversa ratio est, quia Attributa, cum sint absoluta, sunt perfectiones simpliciter, nullamque habent oppositionem, sicque possunt, & debent formaliter, saltem confusæ reperiri in ente simpliciter infinito, & infinite perfectio, qualis est Essentia: at verò Relationes non sunt perfectiones simpliciter, ut diximus, cum involvant oppositionem; sicque necessarium non est, quod in Essentia includantur formaliter, sed satis erit, quod in illa includantur eminenter.

362. Argues 8. Si Deus esset unica tantum Persona, personalitas esset de Essentia Dei; ergo etiam modò tales erunt, licet sint tres; sicut enim se haberet ad Deum illa una personalitas, ita modò se habent istæ tres. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia in facta suppositione Deitas non esset ita communis aliis Personis, ut de illis prædicaretur essentialiter, sicque opus non esset Deitatem præscindere à Personalitate: at verò nunc necessariò debet ab illis præscindere, ut de singulis Personis possit Deitas prædicari; aut de singulis prædicarentur etiam ipsæ Personalitates, quod implicat, ut diximus.

363. Argues 9. Unica tantum Essentia, & unica existentia est trium Relationum, & Personarum; ergo unica Essentia Dei essentialiter complectitur tres Relationes, & Personas. Respondeo primò, dato antecedente, de quo statim, negando consequentiam; solum enim probat argumentum, quod Essentia Divina, licet sit unica, sit Essentia Relationum, sive Personarum, in quibus quidditative includitur. Resp. secundò negando antecedens; licet Essentia, & existentia simpliciter dicta sit unica, quam sub hoc nomine communiter intelligunt Theologi, nempe absolutam: jam tamen supra diximus tres dari essentias, & existentias cum addito, nempe relativas, & ita posse dici tenet *P. Ruiz d. 14. de Trinit. sect. 6. n. 9.*

364. Argues 10. Pater non habet aliam essentiam, nisi Dei; sed Pater habet Paternitatem essentialiter; ergo Paternitas est de Essentia Dei. Respondeo argumentum continere fallaciam propter æquivocationem vocis *Essentia*; nam si Essentia sumatur propriè, tunc Paternitas non est de essentia Patris, sed sola Deitas, quæ est illius integra, & adequata Essentia: si tamen impropriè, quatenus refertur etiam ad relativum, tunc accipitur pro quidditate relativa, & est de essentia Patris, sed in hoc sensu Pater habet aliam essen-

tiam, sive quidditatem virtualiter distinctam à quidditate Dei, ut Deus est.

SECTIO XVI.

Virum Relationes Personales includant formaliter Essentiam?

NEGATIVA sententia ut probabilior tenenda est, eamque tenent *Scot. in 1. dist. 2. q. 7. Gabr. ibid. q. 1. art. 1. Gregor. in 1. dist. 33. art. 2. conclus. 4. Durand. in 1. dist. 5. q. 1. n. 5. & dist. 33. q. 1. Otham. in 1. dist. 2. q. 1. & dist. 30. q. 4. P. Molin. 1. p. q. 28. art. 2. d. 6. P. Vāsq. 1. p. d. 121. P. Tanner. 1. p. d. 4. q. 3. dub. 3. n. 9. P. Arriaga 1. p. d. 48. sect. 3. n. 10. P. Compton. tom. 1. d. 54. sect. 1. n. 9. P. Preposit. 1. p. q. 4. art. 3. dub. 4. §. 2. P. Becanus cap. 2. q. 5. num. 3. & alii. Probatur primò autoritate Concil. & Patrum, nam Concil. Lateran. cap. *Firmiter de sum. Trinit. Hæc Sancta Trinitas*, inquit, *secundum communem Essentiam individua, & secundum Personales proprietates discreta. Et cap. damnamus. Ut distinctiones, ait, sint in Personis, & unitas in Natura.* Et infra: *Secundum substantiam idem omnino.* Et Symbol. D. Athan. ibi: *Non confundentes Personas, neque substantiam separantes*: quibus in locis innui videtur, Relationes non includere formaliter Naturam; alioqui Personæ non bene distinguerentur per illas; Natura non esset omnino idem, & individua, imò esset separabilis, & multiplicabilis. Deinde Concil. Florent. dicit, proprietatem non esse communicabilem; alioqui jam non esset proprietates. Et D. Basil. dicit, Filium in sua proprietate nihil habere commune cum Patre, & Spiritu Sancto; haberet autem, si proprietates Filii formaliter confusæ includeret Naturam; ergo &c.*

Probatur secundò rationibus: Prima ratio est, quia Relationes sunt perfectiones relative, & secundum quid; Natura autem est perfectio absoluta, diversi generis, & simpliciter infinita; ergo non potest in illis includi formaliter; alioqui posset Relationes dici perfectiones absolutæ, & simpliciter infinitæ. Secunda ratio est, quia Relationes sunt formales rationes distinctionis inter Personas; ergo debent secundum se totas differre; sed non ita differrent, si Essentiam omnibus communem includerent formaliter, ut patet; ergo &c.

Tertia ratio est, quia Relationes, ut supra diximus, non includuntur in Essentia formaliter confusæ; ergo neque sic includetur Essentia in Relationibus; alioqui detur major ratio. Dicent 1. in inclusione Relationum in Essentia sequi, ipsam Essentiam multiplicari ad multiplicationem Relationum, quod non est dicendum. Sed contra, quia etiam ex inclusione Essentiae in relationibus sequitur, relationes facere unitatem, sicut una est Essentia, quod etiam non est dicendum.

Dicent 2. Relationes facere quidem unitatem secundum conceptum Essentiae, quam includunt confusæ; non tamen secundum conceptum expressum relationis, quam expressæ dicunt. Sed contra; ergo etiam Essentia faciet multipliciter, & oppositionem secundum conceptum confusum relationum, & non secundum expressum Essentiae, quod non dicent.

Dicent 3. Naturam non includere relationes formaliter confusæ, quia sequeretur non esse secundum se totam communicabilem. Sed contra; ergo

ergo etiam relationes non includunt Essentialiam, si-
ve Naturam formaliter confusè, quia sequeretur
non esse secundum se totas incommunicabiles.

370. Dicunt 4. Naturam non includere relationes
formaliter confusè, quia sequeretur, unam rela-
tionem posse affirmari de alia; sic enim potest af-
firmari Natura. Sed contra; ergo etiam Relatio-
nes non ita includunt Naturam, quia sequeretur
ipsam Naturam posse de relationibus negari, sicut
una relatio de alia negatur. Hæc sunt fundamenta
P. Soar. infra citandi, quæ tamen nos in illum,
aliosque Adversarios retorquemus.

371. Quarta ratio est, quia aut Pater v. g. habet ali-
quid sibi proprium, quod non communicat Filio;
aut non: Si hoc secundum; ergo Filio communi-
cat Paternitatem, quod est contra Concilia, &
Sanctos Patres: Si primum; ergo illud proprium
non est formaliter Natura; hæc enim tota com-
municatur. Confirmatur, quia aut Natura inclu-
ditur formaliter in omni formalitate Paternitatis;
aut non: Si primum; ergo Paternitas secundum
omnem formalitatem est communicabilis, quod
non dicunt: Si secundum; ergo illa formalitas est
relatio, in qua non includitur Natura.

372. Quinta ratio est, quia si Natura Divina esset de
formali conceptu relationis, quæ relatio est, quid-
quid affirmatur de Natura secundum se, negari
non posset de relatione; sic enim non potest ne-
gari de homine, quod sit vivens sensitivum, quia
hæc affirmantur de animali, quod in homine inclu-
ditur formaliter: neque etiam negari de Personis,
quod intelligant, velint, & creent, quia hæc af-
firmantur de Natura, quæ in illis formaliter in-
cluditur; sed non ita hoc fit in relationibus; si-
quidem de Natura secundum se affirmatur, quod
sit ens absolutum; quod sit formaliter intellectio;
quod illa Pater intelligat, velit, & creet; quæ ta-
men omnia non affirmantur, imò negantur de Pa-
ternitate; ergo &c.

373. Dixi de Natura secundum se, quia aliqua sunt
prædicata, quæ conveniunt Naturæ, prout præ-
scindit à Personis, quæ tamen non conveniunt ip-
sis Personis, in quibus Natura includitur, qualia
sunt *communicari, non referri, non producere*; siqui-
dem Pater non communicatur, refertur, & produ-
cit. Et hujus ratio est, quia hujusmodi prædicata
conveniunt Naturæ prout præscindit à Personis, &
veluti sumptæ quoad statum; nam ut est idem cum
Personis, & veluti determinata involvit oppositio-
nes relativas: sic enim animali v. g. non secundum
se, sed ut præscindit ab homine convenit esse ge-
nus, & non ita convenit homini; & cuilibet parti
convenit esse partem, quod non convenit toti.

374. Sexta ratio est, quia si relatio secundum omnem
suam formalitatem virtualiter sumpta esset Natu-
ra, sequeretur: Primum, Naturam producere, &
produci; generare, & generari; siquidem relatio
sub omni suo conceptu producit, & producitur;
generat, & generatur. Secundò, unionem Hypo-
staticam factam fuisse immediatè ad Naturam, quia
facta est immediatè ad relationem sub conceptu
relationis. Tertiò, quamlibet relationem Divi-
nam esse adæquatam Personam; siquidem constat
Naturæ, & relatione, quibus Persona constitui-
tur adæquatè. Quartò, relationem sub proprio
conceptu relationis non esse se totà respectivam;
siquidem talis non est Natura, quæ in tali concep-
tu includitur. Quintò, Verbum Divinum proce-
dere formaliter per voluntatem; & Spiritum San-
ctum formaliter per Intellectum; siquidem proce-
dunt per Paternitatem, & Spirationem, quæ sunt

formaliter Intellectus, & voluntas; hæc autem
omnia sunt absurda non admittenda, ut potè contra
Concilia, & Sanctos Patres; ergo &c.

Oppositum tenent *Alexand. 1. p. q. 68. memb. 5.* 375
art. 5. Aureol. in 1. dist. 1. q. 2. & dist. 33. q. 1.
art. 1. & 3. Marsil. in 1. q. 23. art. 3. Capreol. in 1.
dist. 2. q. 3. Canar. 1. p. q. 28. art. 2. d. 2. dub. ult. &
d. 3. p. 2. conclus. 4. P. Soar. lib. 4. de Trinit. cap. 7.
num. 5. P. Bellarm. tom. 1. lib. 2. de Christo cap. 9. P.
Ruij. d. 13. de Trinit. sect. 1. n. 2. P. Arrab. d. 101. cap. 1.
P. Granad. 1. p. d. 4. sect. 2. n. 8. P. Amicus 1. p.
d. 19. sect. 6. num. 150. & alii, qui dicunt, hanc esse
sententiam D. Thom. q. 33. ad 1. ubi dicit, propria
in Deo non esse de conceptu communium;
communia autem esse de conceptu propriorum.
Verum D. Thom. nomine *propriorum* intelligit
Personas, quas manifestum est includere Natu-
ram Divinam; quæstio verò procedit de Relatio-
nibus, prout formaliter determinant Naturam ad
Personas, in quo sensu oppositum videtur sentire
Sanctus Doctor q. 8. de potentia art. 2. ad 6. ubi
docet, quod sicut hæc: *Essentia est Paternitas*:
non est per se; etiam neque hæc: *Paternitas est*
Essentia.

Adhuc tamen, ut supra posita fundamenta eli-
dant, recurrunt Adversarii, ut præcedenti quæ-
stione ad suam illam distinctionem conceptus ex-
pliciti, & impliciti; sicque omnia, quæ de rela-
tionibus affirmantur, & negantur de Natura, aut
è contra, quæ de Natura affirmantur, & negantur
de relationibus, intendunt salvare per hoc, quod
Natura explicitè non sit relatio; & relatio expli-
citè non sit Natura; ac proinde consequenter do-
cent, relationes multiplicari secundum explici-
tum; non autem secundum implicitum: Filium
non habere aliquid commune cum Patre in sua
proprietas sumptæ explicitè: Patrem habere ali-
quod proprium, quod Filio non communicat se-
cundum quod proprium dicit explicitè: Naturam
includi in omni formalitate relationis implicitè,
non autem explicitè, sicque de cæteris, ad eum
modum, quo ens est transcendens implicitè quam-
cunque differentiam ipsius entis, licet conceptus
explicitus differentie non sit transcendens.

Non tamen placent, quia quando unum præ-
dicatum est de conceptu implicito alterius, non
potest de eo absolute negari; imò potest de eo ex-
plicitè affirmari, ut patet ex supra dictis, & in dif-
ferentiis ipsius entis, de quibus sub nullo concep-
tu potest negari, potest tamen sub omni concep-
tu affirmari explicitè ens, in quo ipsæ differentie
includuntur formaliter implicitè, & in quibus si-
militer includitur ipsum ens, & quidquid etiam af-
firmatur de ipso ente, potest de illis explicitè af-
firmari; sed de Relationibus sub conceptu relationis
affirmatur quod multiplicentur, quod sint incom-
municabiles, & quod sint respectivæ; de Natura
autem affirmatur, quod sit quid absolutum, quod
sit communicabilis, & quod sit immultiplicabilis,
quæ tamen negantur de relationibus; ergo &c.
At tamen pro illis:

Objicies 1. Relationes Divinæ sunt essentiali-
ter ens divinum; alioqui essent ens creatum; siqui-
dem in rebus singularibus non datur medium in-
ter creatum, & increatum; sed ens essentialiter
divinum includit essentialiter Divinitatem, qualis
est Natura Divina; ergo &c. Respondeo relatio-
nes Divinas prout à Natura Divina virtualiter
distinguntur esse essentialiter ens divinum reali-
ter identicè, & quoad existentiam, quatenus sci-
licet identificantur cum Natura Divina, quam ut
virtuale

virtualem radicem exigunt: non autem quod formaliter, & essentialiter includant ipsam Naturam Divinam. Patet exemplo, quia substantia hominis, sicut & alia ejus proprietates dicuntur humanæ, non quod formaliter includant naturam humanam, sed quia ex se exigunt ut radicem humanitatem, à qua humanæ dicuntur. Unde:

379. Ad probationem dicimus, inter ens creatum, & increatum non dari medium: Primum in esse reali. Secundum in esse etiam virtuali, prout ens increatum est ens ordinis divini; ens autem creatum ordinis creati: at verò inter ens essentialiter includens divinitatem formalem, & ens creatum datur medium, nempe ens ordinis divini: sicut enim non omne ens creatum includit essentialiter creationem formalem; siquidem creatio formalis distinguitur à termino; ita non omne ens divinum includit formaliter divinitatem, cum ab ea virtualiter distinguatur: Si tamen sumatur reduplicativè, ut ens divinum formaliter, jam dicitur conjunctum ex Natura, & relatione, sicut album reduplicativè dicitur conjunctum ex subiecto, & albedine, idque essentialiter.

380. Instabis: Relationes per se sunt formaliter ens infinitum; ergo etiam per se formaliter sunt ens divinum. Respondeo primum cum aliquibus, negando antecedens, sicque argumentum nihil, aut pro nobis facit. Respondeo secundò distinguendo antecedens: sunt ens infinitum infinitate absolutà, quæ est propria Naturæ Divinæ; nego antecedens: infinitate relativa in suo genere; concedo antecedens: ad hoc autem satis est, quod Naturam infinitam in omni genere exigant, quin illam formaliter includant.

381. Obijcies 2. Non minus transcendens est ens divinum ad differentias relativas Personarum, quàm est ens absolutè ad omnes differentias entis; sed ratio entis includitur formaliter in differentiis entis, prout alibi diximus in *Met. tract. 1. d. 2. d. n. 52.* ergo etiam ens divinum, seu Natura Divina includitur formaliter in relationibus Divinis. Respondeo negando majorem; neque enim ens divinum quoad rationem formalem divinitatis est equè transcendens ad differentias relativas Personarum, atque est ens absolutè ad omnes differentias entis; alioqui sicut ens multiplicatur cum suis differentiis, multiplicaretur etiam divinitas formalis cum relationibus; ac proinde tres Personalitates essent formaliter tres Dii, quod est hæreticum: est tamen transcendens exigentia ipsius Divinitatis, quia differentia personales exigunt, & radicanur in eadem Natura Divina.

382. Obijcies 3. Concil. Later. cap. damnamus de sum. Trinit. Concil. Rhemenf. & Nicænum. lib. 2. §. Sancta, & Magna. Concil. Alexandrin. & Ephesin. cap. 14. D. Nazianz. orat. 37. D. Athan. Dialog. 1. contr. Anomeum. D. Chrysost. ad Rom. hom. 13. D. Basil. hom. 15. de Fide D. Damascen. lib. 1. de Fide cap. 18. D. Hilar. lib. 9. de Trinit. D. Aug. serm. 38. de Tempore. D. Fulgent. de Fide ad Petrum cap. 2. D. Bern. serm. 80. in Cant. qui videri possunt apud P. Ruiz d. 11. sect. 6. & ex quibus constat, veras esse has propositiones: Quilibet trium Personarum est illa res: id est Essentia Divina: Pater est ipsa Deitas: Relationes, singularitates, seu proprietates, quæ sunt in Deo, sunt ipse Deus: Pater est veritas: Filius est veritas: Pater est charitas: Filius est gratia: Quidquid est in Deo, est ipse Deus: Tria sunt ea, quæ ipsa Divinitas est: Persona Patris est Divinitas: Persona Patris est substantia Patris: Deus est Unitas: Deus est Trinitas: & similes, ex quibus inferitur

unum extremorum, nempe Essentia Divina, in alio includi, nempe in relationibus; ergo &c. Respondeo Concilia, & Sanctos Patres solum vel, nihil esse in Deo, quod non sit formaliter Deus realiter, & identicè; non autem virtualiter, ex quo fit, quod quando in divinis prædicantur abstracta de concretis, aut è contra, ut fit in prædictis, & aliis similibus propositionibus, debeant sumi in sensu identico ad significandam summam identitatem; non autem in sensu formali.

Obijcies 4. Quia id, sine quo aliquid in suo conceptu intelligi non potest, est de illius conceptu formali, sive essentiali; sed Relationes Divinæ non possunt intelligi absque Natura Divina: tunc quia sunt veluti modi se habendi Naturæ Divinæ, ut supra diximus; modus autem intelligi non potest absque re modificatâ, cum nihil aliud sit, quàm res ipsa ita, vel ita se habens: tunc etiam, quia relationes sunt productiones; hæc autem intelligi non possunt absque principio producente; ergo &c. Respondeo distinguendo majorem: id, sine quo in recto inclusio aliquid non potest intelligi, est de illius conceptu formali; concedo majorem: sine quo in obliquo connotato intelligi non potest; nego majorem: actio enim non potest intelligi sine principio, & termino: neque relatio sine subiecto, & termino; & tamen neque principium, & terminus in actione, neque subiectum, & terminus in relatione formaliter includuntur. Unde similiter licet relationes Divinæ connotent essentialiter Naturam Divinam, ac proinde sine illa intelligi nequeant, non idèò illam formaliter includunt.

Obijcies 5. Si Relationes non includerent in suo conceptu formali Naturam, ex hac, & illis fieret in Deo aliqua compositio; sed hæc non admittitur in Deo, utpotè quæ tolleret illius summam simplicitatem; ergo &c. Respondeo primum cum aliquibus negando minorem; dicunt enim non implicare in Deo hujusmodi compositionem virtutalem, & metaphysicam. Quia tamen alibi contrarium diximus, ut videre est in *Phys. tract. 2. d. 2. d. n. 238.* & in *Met. tract. 1. d. 3. d. n. 303.* Respondeo secundò negando majorem; licet enim Relationes non includant Naturam formaliter, non idèò cum illa componunt; siquidem non ei conjunguntur per unionem etiam virtutalem, sed per omnimodam identitatem, ut diximus locis citatis.

Obijcies 6. Conceptus relationis in Divinis debet esse perfectissimus; sed talis non esset, si non includeret omnem perfectionem Naturæ Divinæ; ergo &c. Respondeo distinguendo majorem: debet esse perfectissimus in suo genere relativo; concedo majorem; etiam in absoluto; nego majorem: præsertim, quia si includeret formaliter Naturam, haberent oppositionem in aliquo absoluto, & hoc multiplicaretur, quod repugnat enti simplicitati infinito.

Obijcies 7. Personæ Divinæ includunt formaliter Naturam; & tamen nullum ex eo sequitur absurdum; ergo neque si relationes ita illam includant. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia Personæ non dicunt solam rationem relativi, sed etiam absoluti, sicque potest illis sub una ratione convenire, quod sub alia formaliter non convenit: at verò relatio, cum sub omni conceptu includeret Naturam, ut Adversarii docent, sub uno, & eodem conceptu illi convenirent formaliter rationes repugnantes, ut patet ex dictis.

Instabis: In divinis idem dicunt abstracta, atque

que concreta, nempe *Deitas*, & *Deus*; sed *Persona*, quæ est concretum, dicitur *Essentiam*; ergo etiam illam dicitur abstractum *Paternitas*. Respondet cum P. Arriaga cit. n. 15. Paternitatem (idemque de aliis Relationibus) sumi posse dupliciter in abstracto: primò pro abstracto ex *Essentia*, & *Relatione*; sicut *humanitas* est abstractum ex anima & corpore; & pro ut sic damus includi ibi *Essentiam*; quæstio autem non procedit in hac acceptione: Secundò quatenus est abstractum ex solâ perfectione relativa præcisè, in quo sensu loquimur, & pro ut sic negamus Paternitatem includere formaliter *Essentiam*, & dicere quidquid dicit *Pater*, sive *Persona*.

388. Obijcies 8. Superius essentialiter includitur in inferiori; sicut animal in homine; sed *Essentia Divina* comparatur ad *Relationes*, etiam sumptas in abstracto, tanquam forma communis ad suum inferius; ergo &c. Respondet majorem esse veram, quando superius est aliqua ratio logica præcisè ab inferiori, sicut est ens à substantiâ, & animal ab homine: hoc autem non habet *Essentia*, alioqui diceretur dividi in Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, sicut animal in hominem, & equum: Unde solum est quid commune respectu *Relationum*, quatenus est illis communicabilis. Addo, argumentum solum probare, *Essentiam* esse de conceptu formali Patris, non autem Paternitatis, quæ se habet ut differentia; sicut animal licet sit de conceptu formali hominis, non ita est de conceptu rationalitatis, quæ est differentia hominis.

389. Obijcies 9. Qui perfectè cognoscit *Relationem*, etiam cognoscet *Essentiam*; ergo hæc in illa includitur formaliter implicitè. Respondet distinguendo antecedens: etiam cognoscet *Essentiam* in recto, & ut partem formaliter inclusam in ipsâ *Relatione*; nego antecedens: in obliquo, & ut terminum postulantiæ *Relationis*; concedo antecedens: sic enim cognoscens perfectè *Essentiam*, cognoscet etiam in obliquo *Relationem*, & tamen non ut partem formaliter inclusam in *Essentia*, ut *Adversarii* tenentur dicere: sic etiam cognoscens perfectè *Omnipotentiam* cognoscet creaturas in obliquo, & tamen non ut partem formaliter inclusam in *Omnipotentia*.

DISPUTATIO V. De Personis in communi.

SECTIO I.

An, & quotuplex detur in Deo ratio Personæ?

DIFFICULTAS I. Quid in Divinis significetur nomine Personæ? Tenendus omnino est usus nominum, quæ in hoc Mystério usurpantur. In primis de nomine *Essentia* non fuit controversia; siquidem sumitur pro Natura, quæ una est in Deo. De nomine *Substantia* majus est dubium; aliquando enim idem valet

Tom. I.

Substantia apud Latinos, atque *Hypostasis* apud Græcos, quo sensu intelligendi sunt Patres, quando in Divinis admittunt tres substantias. Verum, sicut *Hypostasis*, de qua statim, solum sumitur jam pro supposito, sive Persona; ita etiam usus Ecclesiæ obtinuit, ut nomen *substantia* solum sumatur pro Natura. Unde temerarius foret, qui hodie absolute diceret tres substantias in divinis, licet rectè loqueretur cum addito *incommunicabiles*, ut dicit P. Soar. lib. 1. d. Trinit. cap. 2. n. 11. Sunt enim in Divinis tres Personæ; hæc autem non sunt accidentia; ergo substantiæ.

Secundò nomen *Hypostasis* idem significat, atque *Subsistentia*, nam licet olim inter Græcos, & Latinos controversum fuerit juxta usum hujus nominis *Hypostasis*, quatenus Latini illud accipiebant pro *Usu*, id est pro *Essentia*, seu *Substantia*; Græci autem pro eodem atque *Subsistentia*, ideoque dixerit D. Hieron. epist. ad Damasum 57. in nomine *Hypostasis*: *Mibi credere venenum sub melle later*; idemque tenuit D. Aug. lib. 5. de Trinit. cap. 8. imò decretum fuerit, ne Catholici agentes contra Arianos dicerent tres *Hypostases*, eo quod Ariani tres *Essentias* intelligebant: & contra Sabellianos, ne dicerent unam tantum *Hypostasim*, quia Sabelliani unam tantum Personam agnoscebant, sicque cum utrisque cautè agendum fore; hodie tamen ex communi consensu Conciliorum, & Sanctorum Patrum, atque Theologorum pro eodem sumitur hæc *Hypostasis*, atque *Subsistentia*, ut latè ostendit P. Vass. 1. p. d. 124. cap. 1. 2. 3. & 4. Videatur ibi.

Tertiò nomen *Subsistentia* dicit aliquid positivum in natura substantiali, ut alibi ostendimus in *Met. tract. 2. d. 3. à n. 8.* significat enim modum existendi per se substantiæ independentis ab ulteriori termino, cui tanquam rationi subsistendi communicatur, ideoque communiter dicitur esse complementum, & ultimus terminus existentiæ substantialis, de quo nobis constitit ex Mystério Incarnationis, in quo humana natura, non in se, sed in Verbo Divino subsistit, neque completur, & terminatur propriâ subsistentiâ, sed Verbi Divini; alioqui essent in Christo Domino duæ Personæ, altera humana, & altera divina, quod tamen est contra fidem.

In quonam consistat hoc suppositum. Quæstio est metaphysica, de qua jam in *Met. loco cit. à num. 40.* ubi tandem resolvimus esse modum quemdam substantialem, sive formam ita redentem naturam in se subsistentem, & ultimò terminatam, ut ulteriori termino non communicetur.

Quartò, *Hypostasis*, sive *Subsistentia* in hoc loco non sumi pro significato universalissimo, quo sensu *subsistentia* convenit omni substantiæ tam completæ, quàm incompletæ; tam communi, quàm singulari; tam intellectuall, quàm non intellectuall, prout alibi diximus in *Met. tract. 2. d. 3. à num. 281.* sed pro subsistentia naturæ intellectuall completæ, quo sensu idem est, atque *Personalitas* in abstracto, & in concreto *Persona*.

Advertes tamen, hoc esse disctimen inter *subsistens*, *suppositum*, & *Personam*, quod *subsistens* dicitur tam de substantiâ completâ, quàm incompletâ; tam communi, quàm singulari: *Suppositum* vero non nisi de substantia completa singulari, tam rationali, quàm non rationali: *Persona* autem solum de substantia completa singulari intellectuall. Unde licet omnis *Persona* sit *suppositum*, & *subsistens*; & omne *suppositum* sit *subsistens*; tamen neque omne *subsistens* est *suppositum*, neque omne

P p p